

Aktualizacja
Lokalnego Programu Rewitalizacji
obszarów miejskich,
poprzemysłowych i powojkowych
w mieście Kielce
na lata 2014 – 2020

TOM I

Urząd Miasta Kielce, Biuro Planowania Przestrzennego
Kielce 2014

**Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich,
poprzemysłowych i powojkowych w mieście Kielce na lata 2014-2020**

Lokalny Program Rewitalizacji został przekazany Projektodawcy przez Wykonawcę w dniu 24 marca 2014 roku.

Za Projektodawcę:		
imię i nazwisko	Stanowisko:	podpis:

Za Wykonawcę:		
imię i nazwisko	Stanowisko:	podpis:
Marcin Ługawiak	Ekspert	

Ekspert	
imię i nazwisko	podpis:
Wojciech Ptak	Ekspert

SPIS TREŚCI

1.	WSTĘP	5
2.	WYKORZYSTANE MATERIAŁY, DOKUMENTACJE	6
3.	DIAGNOZA STANU MIASTA KIELCE	7
3.1.	Położenie i rys historyczny	7
3.2.	Środowisko naturalne	10
3.3.	Zagospodarowanie terenu.....	12
3.4.	Sytuacja demograficzna	15
3.5.	Rynek pracy i bezrobocie	17
3.6.	Bezpieczeństwo publiczne.....	18
3.7.	Edukacja i oświata.....	19
3.8.	Pomoc społeczna	20
3.9.	Gospodarka.....	20
3.10.	Organizacje pozarządowe	23
3.11.	Kultura i zabytki	24
3.12.	Turystyka, sport i rekreacja	25
4.	NAWIĄZANIE DO STRATEGICZNYCH DOKUMENTÓW DOTYCZĄCYCH ROZWOJU PRZESTRZENNO-SPOŁECZNO- -GOSPODARCZEGO KRAJU, REGIONU I MIASTA – PRZESŁANKI DO ZAŁOŻEŃ REWITALIZACJI MIASTA.....	26
5.	ZAŁOŻENIA AKTUALIZACJI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH, POPRZEMYSŁOWYCH I POWOJSKOWYCH W MIEŚCIE KIELCE	30
5.1.	Odniesienie do obowiązującego Programu	30
5.2.	Obowiązujące obszary wyznaczone do rewitalizacji w ramach pierwotnego opracowania	39
5.2.1.	Miejskie	39
5.2.2.	Poprzemysłowe	41
5.2.3.	Powojkowe	43
5.3.	Okres programowania	46
5.4.	Aktualizacja zasięgu terytorialnego rewitalizowanych obszarów i ich diagnoza	46
5.4.1.	Obszary miejskie	46
5.4.2.	Podsumowanie analizy dotyczącej wskazania obszarów miejskich do rewitalizacji	86
5.4.3.	Obszary poprzemysłowe	92
5.5.	ZIDENTYFIKOWANE PROBLEMY W ZESPOŁACH REWITALIZACYJNYCH	94

**Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich,
poprzemysłowych i powojсковych w mieście Kielce na lata 2014-2020**

5.5.1.	Zespół 1	95
5.5.2.	Zespół 2	97
5.5.3.	Zespół 3	99
5.5.4.	Zespół 4	100
5.5.5.	Zespół 5	101
5.5.6.	Zespół 6	103
5.6.	Analiza SWOT obszaru wskazanego do rewitalizacji	105
6.	CELE DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH.....	107
7.	SYSTEM ZARZĄDZANIA – IMPLEMENTACJA PROCESU REWITALIZACJI.....	117
7.1.	Wprowadzenie.....	117
7.2.	Planowanie	117
7.3.	Finansowanie.....	118
7.4.	Wdrażanie.....	120
7.5.	Monitorowanie	122
7.6.	Ewaluacja	123
8.	SYSTEM KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ, INFORMACJI I PROMOCJI	124
8.1.	Cele promocji i mierniki osiągnięcia celów informacyjno-promocyjnych.....	124
8.2.	Adresaci działań informacyjno-promocyjnych	125
8.3.	Rodzaje i środki informacji i promocji	125
8.4.	Uspołecznienie wdrażania programu rewitalizacji	125
9.	PRZEBIEG KONSULTACJI SPOŁECZNYCH AKTUALIZACJI PROGRAMU	126
ZAŁĄCZNIKI.....		TOM II

---

1. WSTĘP

Niniejszy dokument ma na celu zdiagnozowanie obecnej sytuacji społeczno-ekonomicznej w mieście Kielce. W poszczególnych rozdziałach omówione zostaną najważniejsze elementy rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego składające się na całościowy obraz miasta.

Kompleksowy dobór przedstawionych obszarów funkcjonowania samorządu pozwala na pełną orientację w zakresie wielu zagadnień: historii Kielc, jego środowiska geograficzno-przyrodniczego, zagospodarowania przestrzennego i ładu urbanistycznego, kondycji gospodarczej i społecznej i in.

2. WYKORZYSTANE MATERIAŁY, DOKUMENTACJE

W pracach nad diagnozą wykorzystano szereg najważniejszych dokumentów o charakterze strategiczno – programowym, opracowania branżowe, analizy i raporty będące w posiadaniu Miasta Kielce, tj.:

- Lokalny Program Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojkowych w mieście Kielce wraz ze zmianami
- Strategia rozwoju miasta Kielce
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Kielce
- Opracowanie ekofizjograficzne wykonane na potrzeby Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kielce
- Program ochrony środowiska dla miasta Kielce
- Prognoza oddziaływania na środowisko
- Raport z realizacji Programu ochrony środowiska dla miasta Kielce wraz z Planem gospodarki odpadami
- Raport o stanie środowiska miasta Kielce
- Program ograniczenia emisji niskiej dla miasta Kielce
- Koncepcja zagospodarowania wód deszczowych dla miasta Kielce
- Projekt Polityki Transportowej zrównoważonego rozwoju dla miasta Kielce oraz Kieleckiego Obszaru Metropolitalnego
- Polityka rowerowa miasta Kielce
- i inne

Wykorzystane zostały także dane statystyczne, opublikowane przez Główny Urząd Statystyczny. Ich bezpośrednim źródłem był portal Bank Danych Regionalnych – www.stat.gov.pl oraz Statystyczne Vademecum Samorządowca – www.stat.gov.pl/kielce/. Podstawą do przeprowadzonej analizy wskaźnikowej o charakterze ilościowym stanowiły dane kieleckiego GIS opatrzone rokiem 2011. Opierano się ponadto na informacjach pozyskanych z miejskich stron internetowych:

- Oficjalny serwis miasta Kielce: www.um.kielce.pl,
- Biuletyn Informacji Publicznej miasta Kielce: www.bip.kielce.eu,
- Serwis internetowy www.kielce.pl,
- i inne.

Całość została uzupełniona informacjami zawartymi w innych źródłach internetowych, bezpośrednio podejmujących tematykę poświęconą Kielcom.

---

3. DIAGNOZA STANU MIASTA KIELCE

3.1. Położenie i rys historyczny

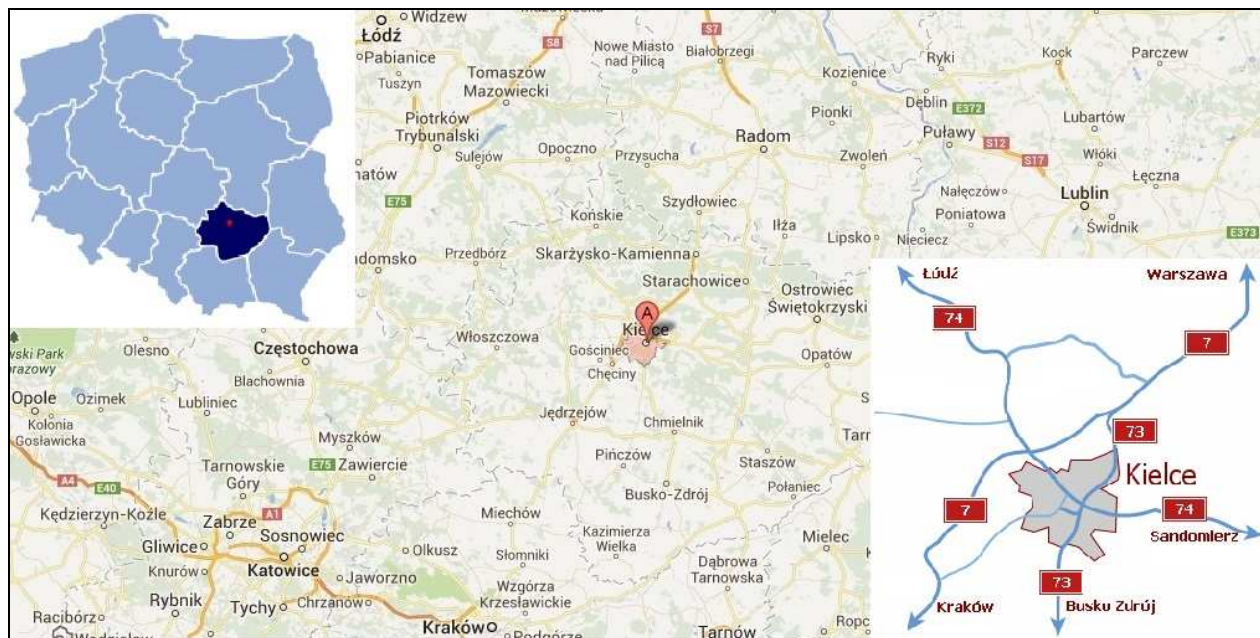
Położenie

Kielce są stolicą województwa świętokrzyskiego, jak również siedzibą władz powiatów ziemskiego oraz grodzkiego. Miasto położone jest w południowej części centralnej Polski. Populacja Kielc na ostatni dzień grudnia 2012 roku kształtowała się na poziomie 200 938 mieszkańców, co daje miastu 17. miejsce wśród najludniejszych w Polsce. Natomiast powierzchnia całkowita to 109,48 km², gęstość zaludnienia wynosi więc 1835 osób/km². Współrzędne geograficzne Kielc to 50° 53' N i 20° 38' E.

Miasto na prawach powiatu otoczone jest powiatem kieleckim, który graniczy z powiatami: koneckim, skarżyskim, starachowickim, ostrowieckim, opatowskim, staszowskim, buskim, pińczowskim, jędrzejowskim i włoszczowskim. W skład powiatu kieleckiego ziemskiego wchodzi miasta i gminy: Bodzentyn, Chęciny, Chmielnik, Daleszyce, Bieliny, Górno, Łagów, Łopuszno, Masłów, Miedziana Góra, Mniów, Morawica, Nowa Słupia, Piekoszów, Pierzchnica, Raków, Sitkówka Nowiny, Strawczyn oraz Zagnańsk.

Miasto leży wzdłuż przebiegu trzech dróg krajowych: 7, 74 i 73. Nr 7 (równocześnie będąca trasą europejską E77) na odcinku przebiegającym przez miasto przybiera formę drogi ekspresowej S7 spełniając rolę kieleckiej obwodnicy. Droga ta łączy Kielce z dwoma największymi ośrodkami miejskimi w Polsce – od północy ze stolicą Warszawą oraz od południa Krakowem. Z kolei nr 74, to trasa relacji wschód-zachód. Natomiast droga krajowa nr 73 dobiega do Kielc od strony południowej. Sieć dróg stwarza dobre warunki komunikacyjne, z perspektywą ich poprawy po realizacji planu docelowej sieci dróg ekspresowych przyspieszających ruch kołowy. Transport kolejowy odbywa się na dwóch liniach: północ-południe oraz w kierunku zachodnim.

Rysunek 1. Położenie Kielc

Źródło: maps.google.pl, wikimedia.org, car4fun.pl

Rys historyczny

Trudno wskazać konkretną datę powstania Kielc. Już w X wieku istniała osada targowa, która z biegiem lat przybierała na znaczeniu. Jednak pierwszą pewną datą w kieleckiej historii był rok 1171, kiedy to wzniesiono kolegiatę pw. Najświętszej Marii Panny. Znamienny był rok 1213, w którym po raz pierwszy w dokumencie pojawiła się nazwa Kielce. Rozwój osady został poważnie zakłócony w połowie wieku XIII poprzez najazdy tatarskie oraz walki wewnętrzne. Nie doprowadziło to jednak do upadku, a okazało się przejściowymi problemami. Kielce zostały przeniesione na magdeburskie prawo miejskie, będąc w 1359 roku po raz pierwszy nazwane miastem. Sto lat później król Kazimierz Jagiellończyk potwierdził prawa miejskie, natomiast w 1496 kardynał Franciszek Jagiellończyk nadał Kielcom herb. Rozwój trwał do roku 1655, kiedy to nastąpił potop szwedzki. Kielce zostały zniszczone. W 1661 roku miasto wizytował król Jan Kazimierz wraz z dworem. Po zawirowaniach Kielce starały się wrócić do dawnej świetności, działalność rozpoczęło seminarium duchowne, powstała szkoła średnia. W roku 1789 miasto przeszło na własność Rzeczypospolitej, która niestety chyliła się ku upadkowi, by w 1795 roku doczekać się III rozbioru. Kielce zostały wówczas włączone do zaboru austriackiego, stając się stolicą cyrkułu podlegającego władzom we Lwowie. Kolejną tragiczną datą kieleckiej historii okazał się rok 1800 – groźny pożar pozbawił bowiem miasto ratusza, trawiąc przy tym zabudowę w centrum. W roku 1805 papież Pius VII ustanowił diecezję kielecką przenosząc stolicę biskupią z Tarnowa. W 1809 roku Kielce stały się częścią Księstwa

Warszawskiego. Jednak już w 1815 na mocy kongresu wiedeńskiego tereny przejął rosyjski zaborca. Rok później w Kielcach powstała Szkoła Akademiczno-Górnicza, pierwsza polska publiczna wyższa uczelnia techniczna. Natomiast w roku 1818 Kielce stały się stolicą województwa krakowskiego. Konsekwencje zrywów narodowych spowolniły jednak dalszy rozwój miasta. Pozytywnym impulsem dla dalszego rozwoju była nowa linia kolejowa z Dębina, przez Kielce, do Dąbrowy Górniczej. Coraz silniejsze Kielce nie ustawały w staraniach o swoją polskość. Powstawały organizacje społeczne i kulturalne. Strajki z początku XX wieku zmusiły również do otwarcia polskojęzycznej szkoły.

1914 to rok wybuchu pierwszej wojny światowej. Do Kielc wkroczyła Pierwsza Kompania Kadrowa Strzelców Józefa Piłsudskiego, a niedługo później zaprzysiężono I Pułk Legionów Polskich pod jego dowództwem. Rosjanie opuścili Kielce. Jeszcze w czasie trwania wojny wybudowano linię kolejową łączącą Kielce z Częstochową. Po zakończeniu wojennych zmagani, osłabione miasto stało się stolicą województwa świętokrzyskiego. Rozwój przyspieszył w latach 30. wraz z powstaniem Centralnego Okręgu Przemysłowego, by w 1939 roku zahamować wraz w wybuchem drugiej wojny światowej. Kielce zostały opanowane przez siły niemieckie, powstało getto, zaczęły się aresztowania. Konspiracyjnie walczone z wrogiem, którego na początku 1945 wyparła z Kielc Armia Czerwona zajmując w dużej mierze miejsce okupanta na kolejnych wiele lat...

Ostatnie tragiczne wydarzenie w historii Kielc miało miejsce w roku 1946. Na skutek pogłosek o rzekomym porwaniu chłopca przez Żydów – tłum zamordował 42 ocalałych z Holocaustu. W świetle dzisiejszych dokumentów interpretacja tej tragedii nie jest jednak oczywista, gdyż rolę inspiratora i po części także wykonawcę przyznaje się wojsku, milicji oraz Urzędowi Bezpieczeństwa nowego komunistycznego państwa. Po zawirowaniach, w nowej rzeczywistości, Kielce rozwijały się dalej. W roku 1974 powołano do życia Politechnikę Świętokrzyską, rok później Wyższą Szkołę Pedagogiczną (obecnie Uniwersytet im. Jana Kochanowskiego). Dzisiejszy kształt miasta powstał głównie na przełomie lat 1979-1980. W wyniku reformy administracyjnej – Kielce w 1999 roku ponownie zaczęły odgrywać rolę stolicy województwa świętokrzyskiego.

Rejony miejskiego centrum należą do najważniejszych historycznie obszarów Kielc. To w tych właśnie okolicach znajduje się kolebka miasta. Wokół niej na przestrzeni wieków następowała stopniowa rozbudowa, aż do obecnie znanych kształtów. Długą i bogatą historię kieleckiego centrum obrazuje nagromadzenie dużej liczby zabytków. Ich skupienie w tej właśnie okolicy świadczy o wieloletnim pełnieniu najważniejszych ról w dziejach Kielc przez ten rejon. Jednym z celów rewitalizacji jest odtworzenie i ochrona obiektów o historycznym znaczeniu.

3.2. Środowisko naturalne

Rzeźba terenu

Kielce ulokowane są na zachodniej części Doliny Kielecko-Łagowskiej charakteryzującej się nieregularną rzeźbą. Od północy otoczona jest zalesionymi wzgórzami Tumlińskimi, od północnego-wschodu Pasmem Masłowskim, z kolei od południowego-wschodu Pasmem Dymińskim, od południa Pasmem Postowickim, a od południowego-zachodu Pasmem Zgórskim. Przez samo miasto przebiega Pasma Kadzielniańskie. Układ wzgórz ma charakter horyzontalny, przecięty skośnie doliną rzeki Silnicy. Dolina ta jest najniższym punktem Kielc. Różnica poziomów jest znaczna i wynosi 148 m – dolina 260 m n.p.m., najwyższe wzniesienie (Telegraf) 408 m n.p.m.

Budowa geologiczna

Na obszarze Kielc można wyróżnić struktury należące do paleozoicznego trzonu Gór Świętokrzyskich, występują skały osadowe z wszystkich okresów tejże ery. W litych skałach zalegają piaski wodnolodowcowe, gliny zwałowe. Występują też piaski eoliczne i lessy, natomiast w dolinach rzek mułki i piaski rzeczne oraz torf. Lokalizacja budownictwa na części terenów może być problemowa i kosztowna. Badania wskazują, że teren przejawia aktywności tektoniczne (zarejestrowane trzęsienia ziemi w 1837 i 1932 roku).

Wody powierzchniowe i podziemne

Teren Kielc położony jest w dorzeczu Nidy w zlewniach rzek Bobrza (Silnica, Sufraganiec) i Lubrzanka (Zajączkowska Struga, Zagórka), których sezonowe wahania poziomów wód dochodzą nawet do 2,5 m. W Kielcach są także bezodpływowe chłonne zagłębienia oraz tereny czasowo podmokłe. Główną rzeką jest przepływająca przez centrum podgórska Silnica, będąca lewostronnym dopływem Bobrzy. W granicach miasta osiąga długość ok. 17 km.

Na terenie miasta występują trzy sztuczne zbiorniki wodne (Zalew Kielecki, staw w parku im. Stanisława Staszica, zbiornik w Mójczy) oraz dwa osadniki. Nie występuje natomiast naturalny zbiornik wodny.

Pod miastem znajdują się dwa zbiorniki szczelinowo-krasowe wód podziemnych. Jeden z nich jest źródłem wody pitnej dla ponad połowy kielczan.

Warunki glebowe

Stan kieleckich gleb różni się w zależności od rejonu. W centralnej części miasta jest ona zdegradowana i w 38,5% są to grunty antropogeniczne. Gleby z innych obszarów właściwościami nawiązują do skały macierzystej oraz uwarunkowań naturalnych.

Gleby najlepszej I klasy i bardzo dobrej klasy II w mieście nie występują. Przeważają za to gleby V-klasowe (słabe). Jednak przydatne do rolniczego wykorzystania gleb (klasy I-IV) zajmują blisko połowę powierzchni miasta, bo 48,7%.

Zasoby surowcowe

Miasto posiada dość sporą różnorodność geologicznych formacji. W historii Kielc wydobywano m.in. rudy żelaza, miedzi i ołowiu. Dziś eksploatowane są rejonysąsiednie (wapienie, dolomity, piaskowce kwarcytowe, piaski wodnolodowcowe, żwiry, łupki i iły).

Warunki klimatyczne

Położenie miasta w wyżynnym regionie nieopodal Gór Świętokrzyskich warunkuje jego klimat, który wykazuje cechy typowe dla małopolskich wyżyn. Temperatura średnioroczna w Kielcach wynosi 7,8°C, podczas gdy średnia krajowa to 8,2°C. W lipcu (najcieplejszy miesiąc) temperatura powietrza osiąga 18,7°C, a w styczniu (miesiąc najchłodniejszy) spada -2,3°C poniżej zera. Okres wegetacji wynosi od 200 do 215 dni, natomiast pokrywa śnieżna zalega przez okres 86 dni. Względna wilgotność powietrza to 80%, z kolei wysokość opadów kształtuje się na poziomie 724 mm – w tym 96 mm przypada na lipiec (wartość najwyższa), a 34 mm w miesiącu styczniu (najniższa wartość). Najczęstsze wiatry docierają z kierunku zachodniego.

Topoklimat Kielc jest bardzo zróżnicowany przestrzennie i uwarunkowany zagospodarowaniem terenu i jego morfologią. Najmniej korzystne pod względem klimatycznym są zbocza o dużym nachyleniu oraz te o ekspozycji północnej. Zbocza o ekspozycji południowej, południowo-zachodniej, jak również południowo-wschodniej charakteryzują się dobrymi warunkami. Podobnie jak tereny płaskie, których jest najwięcej.

Użytkowanie gruntów

Wg danych datowanych na rok 2005, użytki rolne zajmują 1/3 powierzchni Kielc, czyli 3651 ha. Dominują wśród nich grunty orne (obrzeża miasta od strony południowej, północno-zachodniej oraz wschodniej) z niewielkim udziałem łąk (5,5%) i pastwisk (2,8%). Sady stanowią jedynie 0,4% powierzchni miasta.

Lasy oraz grunty leśne zajmują powierzchnię 2311 ha. Położone są one głównie w południowej części miasta oraz na północy i wschodzie, gdzie stanowią część większego kompleksu leśnego poza jego granicami.

3.3. Zagospodarowanie terenu

Zasoby mieszkaniowe

Całkowita liczba mieszkań w roku 2010 w Kielcach to 79 168. Natomiast ich średnia powierzchnia to 58,5 m². W badanym okresie, lata 2003-2010, powierzchnia ta wzrosła o 1,3 m², jednak i tak w znaczącym stopniu odbiega od średniej wojewódzkiej, która wynosi 71,7 m². Powierzchnia mieszkań należących do osób fizycznych to 71 m², a mieszkania TBS charakteryzują się średnią powierzchnią równą 50,7 m² – (dane z roku 2007).

Zauważalny jest wzrost liczby mieszkań w badanym okresie (2003-2010), który wyniósł nieco ponad 5,5%, co dało przyrost liczby mieszkań o 4154. Liczba izb wzrosła jeszcze wyraźniej – przyrost wyniósł w badanym okresie blisko 6,1%, czyli 15 156 izb. Nie przełożyło się to jednak w znaczący sposób na wzrost komfortu życia mieszkańców. Statystyczna liczba izb na 1 mieszkanie wzrosła minimalnie z 3,31 do 3,33. Co warto podkreślić – mieszkania należące do osób fizycznych mają średnio 2,39 izby, a w mieszkaniach Towarzystw Budownictwa Społecznego wskaźnik ten wynosi 2,88 – (dane z 2007 roku).

Struktura własnościowa znajdujących się w Kielcach mieszkań ukazuje, że gminne zasoby stanowią zaledwie nieco ponad 8% całości zasobu. W sposób zdecydowany dominują mieszkania należące do spółdzielni mieszkaniowych i osób fizycznych – odpowiednio 47% i 41,5%. Niewielki udział mają mieszkaniowe zasoby zakładów pracy oraz Towarzystw Budownictwa Społecznego (TBS). Spadł odsetek mieszkań komunalnych (o 1,2%) oraz spółdzielczych (o 6,5%). Mieszkania te przeszły na własność osób fizycznych, co rzutowało 7,9% wzrostem ich udziału w ogólnej puli mieszkań – 33,6% w 2002 roku i 41,5% w roku 2007. Wskazuje to na wdrażanie polityki zbywania praw własności mieszkań w ręce osób prywatnych, mające na celu przeniesienie odpowiedzialności za remonty i utrzymanie bieżące, a co za tym idzie partycypację finansową, na mieszkańców.

Ważnym celem rewitalizacji jest rozwój funkcji mieszkaniowej, wzrost komfortu zamieszkania rozumiany jako poprawa jakości substancji mieszkaniowej, ale także poprawa otoczenia zabudowy pod kątem rozwoju funkcji rekreacyjnej, poprawa skomunikowania, rozwój istotnej dla mieszkalnictwa infrastruktury sieciowej. Szczegółowa analiza warunków mieszkaniowych w ujęciu przestrzennym została opisana w części diagnostycznej standardu mieszkalnictwa.

Sieć komunikacyjna

Kielce nie należą do dobrze połączonych z krajowym systemem transportowym. Leżą co prawda przy drogach krajowych nr 7, 74 oraz 73, jednak nie są to główne ciągi komunikacyjne o priorytetowym znaczeniu. Trasa nr 7 (europejska E77) okala miasto od strony północno-zachodniej będąc przy okazji jego obwodnicą. Droga krajowa nr 74 przebiega przez północno-wschodnie rejony miasta pełniąc rolę jednej z ważniejszych miejskich arterii drogowych. Jej przebieg w granicach miasta wyznaczają ulice: Łódzka (w trakcie jej biegu rozszerza się do 4 pasów ruchu) oraz Jesionowa. Następnie droga przybiera parametry drogi ekspresowej (S74) wyprowadzając ruch z miasta w kierunku wschodnim. Z kolei droga krajowa nr 73 przecina Kielce z północy na południe, także w pobliżu centrum, a jej przebieg w ramach miasta wyznaczają ulice: Radomska, Aleja Solidarności, Źródłowa, Tarnowska, Aleja Księdza Jerzego Popiełuszki oraz Księdza Piotra Ściegiennego. W sporej części przybiera ona formułę 4-pasmowego ciągu komunikacyjnego.

Z punktu widzenia rewitalizacji rozumianej jako rozwój wybranych funkcji miejskich w ujęciu przestrzennym – ważny jest dostęp do środków komunikacji dla poszczególnych zbiorowisk mieszkaniowych oraz usługowych, handlowych i produkcyjnych. W skali całego miasta sytuacja jest dobra. Udział osób o niedostatecznej dostępności do przystanków komunikacji miejskiej kształtuje się na poziomie 4,66%. Rozlokowanie przystanków w większości pokrywa się z terenami zamieszkałymi, często jednak oparte jest o główne arterie komunikacyjne. Największe trudności z dotarciem na odległy przystanek ma zatem część mieszkańców obrzeży Kielc, którzy mieszkają w większej odległości od drogi głównej. Nie zawsze rozmieszczenie przystanków ma charakter równomierny, co jest powodem trudności mieszkańców śródmieścia Kielc. Analizując liczbę mieszkańców przypadających na przystanek najgorszą sytuację mają nieco oddalone od centrum tereny osiedlowe, w szczególności Ślichowice oraz Osiedle Świętokrzyskie, w których w przeliczeniu na 1 przystanek przypada ponad 5000 osób. Niewiele mniejsze potencjalne obciążenie notuje się na przystanku w obszarze Chęcińska. Na minus wyróżniają się także Psie Górki, Czarnów wielorodzinny, tereny Osiedla Sandomierskiego i ul. Leszczyńska oraz Osiedla Zagórska Północ i Zagórska Południe, jak również tzw. osiedla północne.

Sieć energetyczna

Liczba odbiorców energii elektrycznej w Kielcach wynosi 79 563 odbiorców (2011r.). Od 2005 wzrosła o 4215 osób (5,6%). Z kolei zużycie energii w tym samym czasie wzrosło nieco bardziej, bo o 7,4%. Przeliczając jednak zużycie energii na jednego odbiorcę widać, że wzrost ten wyniósł tylko 1,7% (z 1,549 MW*h w roku 2005 do 1,575 MW*h w 2011 roku).

Sieć gazowa

Liczba czynnych przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieskalnych w okresie 2005-2011 wzrosła o 544, czyli o blisko 6,8%. Co jednak warte zauważenie – liczba odbiorców wśród gospodarstw domowych spadła w tym samym czasie o 3968, czyli o 6,4%. Zużycie gazu mimo to wykazało 4,3% wzrost, choć przez cały okres ulegało wahaniom przybierając wartość najwyższą w roku 2010. Jednoznaczną tendencją spadkową przybrała natomiast liczba osób korzystających z sieci gazowej. W latach 2005-2011 liczba takich osób zmniejszyła się o 5204, czyli o niemal 3% i na koniec badanego okresu 83,8% kielczan korzystało z sieci gazowej.

Gospodarka wodna

W Kielcach funkcjonują trzy ujęcia komunalne: w Zagnańsku, Białogonie i najnowsze w Dyminach. Oprócz tego jest jeszcze 7 awaryjnych ujęć wody oraz 13 studni głębinowych eksploatowanych na terenach zakładów przemysłowych oraz obiektów użyteczności publicznej. Jakość wody jest na tyle dobra, że nie wymaga ona skomplikowanych procesów uzdatniania.

Długość wodociągowej czynnej sieci rozdzielczej sukcesywnie rośnie. Na przestrzeni lat 2005-2011 wydłużyła się z nieco ponad 298 km do 320 km. Co jednak warte podkreślenia, mimo zwiększania długości czynnej sieci, systematycznie spadała liczba osób korzystających (w badanym okresie o 5296 osób, czyli blisko 2,7%). Powiązane jest to ze spadkiem ogólnej liczby mieszkańców Kielc. Z sieci w 2005 roku korzystało 95,4% mieszkańców; w 2011 było to 95,8%.

Ilość wody dostarczanej gospodarstwom domowym najwyższy poziom osiągnęła na końcu badanego okresu, w roku 2011, notując wówczas jednocześnie największy wzrost, bo aż 15,6% rok do roku. Ponadto, liczba ponad 9,2 tys. litrów jest jedyną powyżej tej zanotowanej na początku badanego okresu (w 2005 roku), po którym nastąpiła seria wahań ilości wody dostarczanej gospodarstwom domowym.

Gospodarka ściekowa

Analizując liczbę osób korzystających z sieci kanalizacyjnej widać, iż w latach 2005-2009 liczba podłączonych nieznacznie wahała się w zakresie ok. 182-183 tys. osób. Natomiast w kolejnych latach nastąpił jednak spadek. W 2011 r. z sieci korzystało już niespełna 180 tys. mieszkańców, czyli 89,2% wszystkich mieszkańców Kielc, podczas gdy na początku badanego okresu odsetek ten kształtował się na poziomie 87,5%.

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej z roku na rok wydłuża się – z 282,4 km w 2005 roku do 318,5 km w roku 2011, czyli o ponad 36 km, co oznacza skumulowany wzrost na poziomie 12,8%. Podobnie jak w przypadku sieci wodociągowej, tutaj także zanotowano wzrost liczby połączeń do budynków mieszkalnych do roku 2010 oraz w dalszej kolejności spadek w 2011, w tym przypadku minimalny, bo łącznie o 17. Mimo wzrostu długości sieci i liczby przyłączy – ilość odprowadzanych ścieków w latach 2005-2008 zmalała, w 2009 i 2010 znacznie wzrosła (35,5%), by w 2011r. nieznacznie spaść (o 1,5%).

Gospodarka odpadami

Zgodnie z planem gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego na lata 2012-2018 Kielce współtworzą Region 4. W skład regionu wchodzi również gminy z powiatu kieleckiego: Bodzentyn, Chęciny, Chmielnik, Bieliny, Daleszyce, Górno, Łopuszno, Masłów, Miedziana Góra, Mniów, Morawica, Nowa Słupia, Piekoszów, Pierzchnica, Sitkówka – Nowiny, Strawczyn, Zagnańsk.

Mimo iż w badanym okresie ilość wytworzonych odpadów na 1 km² ulegała znacznym wahaniom, to w 2011 roku była tylko nieznacznie wyższa, bo o 35,3 tony, niż w roku 2005. W stosunku do rekordowego roku 2009 ilość spadła o blisko 42%. Pozytywnym zjawiskiem jest wzrost udziału odpadów poddanych odzyskowi do 97,1%. Procentowo coraz mniej odpadów podlega składowaniu, co wskazuje na poprawę sprawności systemu gospodarki odpadami oraz jest efektem segregacji.

Miejszem składowania odpadów jest wysypisko śmieci w Promniku, miejscowości oddalonej od Kielc o kilka kilometrów w kierunku zachodnim. W trakcie budowy jest tam Zakład Unieszkodliwiania Odpadów dla miasta Kielce i powiatu kieleckiego.

3.4. Sytuacja demograficzna

W roku 2012 populacja Kielc wynosiła 200 938, przy gęstości zaludnienia równej 1835,4 osoby/km². Mimo względnie stałego poziomu ludności powiatu kieleckiego czy obszaru funkcjonalnego, populacja samego miasta systematycznie spada. W okresie 2003-2012 ani razu nie zanotowano wzrostu, a spadek w tym okresie wyniósł 9701, czyli 4,6%. Struktura ludności wg płci pokazuje nieco większy spadek liczby mężczyzn. Natomiast liczba kobiet w badanym okresie tylko raz, w roku 2009 nieznacznie wzrosła o 17.

W roku 2012 na 1000 mężczyzn przypadały 1123 kobiety (ogólnopolska średnia to 1066 kobiet na 1000 mężczyzn). Współczynnik feminizacji stale wzrastał.

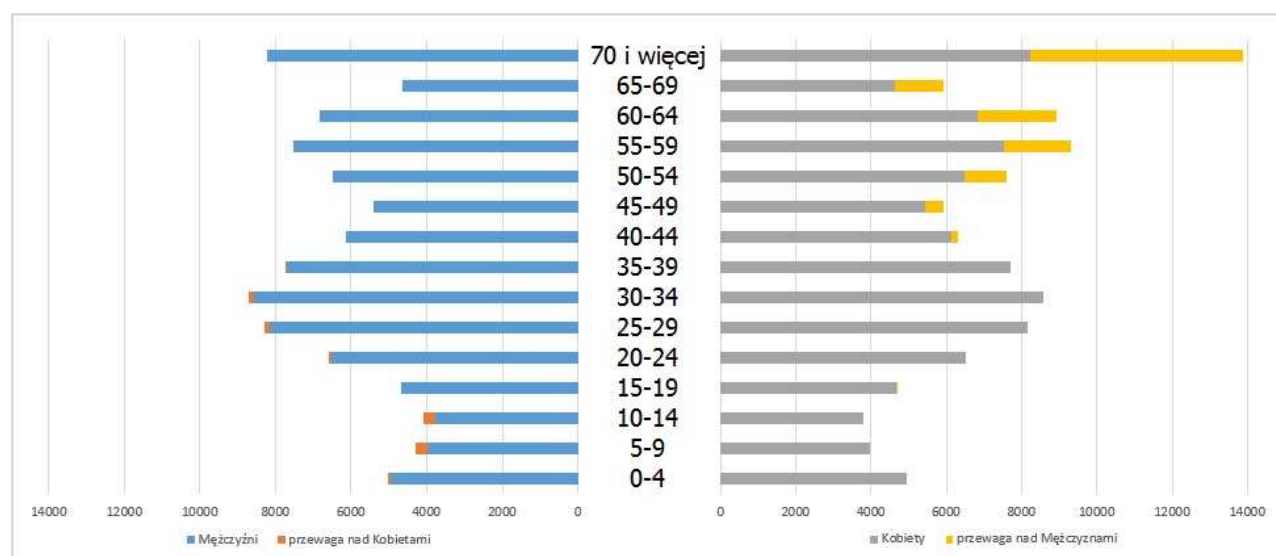
Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojkowych w mieście Kielce na lata 2014-2020

Dokonując analizy ruchu naturalnego w Kielcach, widać wzrost przyrostu naturalnego. W latach 2003-2007 przybierał on jeszcze wartości ujemne (odpowiednio -91 i -1). Natomiast w roku 2008 oraz 2009 zanotowano najwyższe poziomy przyrostu naturalnego – odpowiednio 146 i 235. Związane jest to z zasadą: „wyż rodzi wyż”.

Od 2010 przyrost pozostał dodatni, ale kształtował się na poziomie niższym i w 2011 ponownie spadł. Stało się tak z powodu pogorszenia sytuacji gospodarczej kraju. W porównaniu z średnią dla Polski nie ma dużych różnic. W Kielcach przyrost wynosi 0,32‰, podczas średnia krajowa to nieznacznie więcej, bo 0,34‰.

Liczba urodzeń żywych charakteryzowała się dość dużą zmiennością. Największą wartość odnotowano w roku 2009, tj. 2037 żywych urodzeń, natomiast najmniejszą w 2003 roku, tj. 1628. Wzrost widoczny jest od 2005 roku, natomiast spadek rozpoczął się od roku 2010. Wahaniom na mniejszą skalę podlegała liczba zgonów. 1704 i 1913 zgonów ogółem, odpowiednio w 2005 i 2012 roku, to wartości skrajne zanotowane w badanym okresie.

Wykres 1. Piramida wieku za rok 2012

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Struktura demograficzna z podziałem na płeć i grupy wiekowe w stosunku do procentowego udziału w całej ludności charakteryzuje się podobnymi cechami, jak cały kraj. Stosunkowo małe udziały najmłodszych grup to jedna z głównych cech starzejącego się społeczeństwa. W Kielcach przewaga udziału procentowego grup wiekowych jest dość wyraźnie zarysowana i nie ma problemów ze wskazaniem wyżów i niżów, widoczne są tzw. echa demograficzne.

Migracja w Kielcach ma od lat określony, wyraźnie ujemny kierunek. W ciągu ostatnich 10 lat badanego okresu (2002-2011) saldo migracji wyniosło -10 566, co stanowi ponad 5,2% ludności w ostatnim roku.

Istotnym celem rewitalizacji jest zahamowanie niepożądanych skutków gentryfikacji oraz naprawa sytuacji w tych obszarach, w których nastąpiły niepożądane zmiany. Struktura demograficzna znamionuje potencjalne problemy związane ze zbyt niskim poziomem zróżnicowania społecznego wybranych obszarów. W dalszej części opracowania została szczegółowo przeanalizowana struktura demograficzna w ujęciu przestrzennym.

3.5. Rynek pracy i bezrobocie

Analizując sytuację na rynku pracy Kielc w latach 2007-2012 dość wyraźnie widać kilka negatywnych procesów. Wraz z ogólnym spadkiem liczby ludności przybywa osób w wieku poprodukcyjnym. Liczba takich osób na przestrzeni badanych 6 lat wzrosła o 1/5, co w najlepszy sposób obrazuje problem starzenia się społeczeństwa. Jednocześnie o 7,3% spadł też zasób osób w wieku produkcyjnym, co w dużej mierze jest efektem ujemnego salda migracji dla Kielc. Stosunkowo najmniej negatywnie przedstawia się tendencja spadku udziału osób w wieku przedprodukcyjnym (do 17 lat). Jednak ubytek takich osób wyniósł i tak niemal 5,7%.

W roku 2012 liczba osób w wieku produkcyjnym wyniosła 127 913 i była to liczba o 10 024 mniejsza niż zanotowana w 2007 roku. Stanowi to 63,7% udział w ogóle populacji Kielc, podczas gdy wcześniej wartość ta kształtowała się na wyższym, bo 67% poziomie. Skupiając się na udziale procentowym – widać wyraźnie, że największa zmiana dotyczy osób w wieku poprodukcyjnym, których udział na początku badanego okresu wynosił 16,8%, podczas gdy na jego końcu osiągnął już 20,7%. Z kolei osób w wieku przedprodukcyjnym ubyło o 1881. Grupa ta stanowi 15,6% ogółu, podczas gdy w roku 2007 udział ten nieznacznie wzrósł do 16,2%.

Struktura pracujących wg płci charakteryzuje się względną stałością z 1,2% przewagą mężczyzn w roku 2011. W całym badanym okresie różnica ta nigdy nie przekroczyła wartości 3%. Tak równomierne zatrudnienie obojga płci wskazuje na sporą różnorodność branż oraz raczej niewielkie zatrudnienie w wyspecjalizowanym przemyśle.

Pozytywnym zjawiskiem na kieleckim rynku pracy jest systematycznie rosnący udział ludności pracującej w grupie ludności wieku produkcyjnego (z 51% w 2007r. do 56,5% w 2011r.)

Mimo iż tendencja jest wzrostowa, to jest spowodowana migracją kielczan w wieku produkcyjnym, co obniża zasób siły roboczej przy raczej niewielkim wzroście liczby miejsc pracy.

Analizując liczbę zarejestrowanych osób bezrobotnych widać, że zaczęła ona maleć w konsekwencji dobrej sytuacji gospodarczej. Jednak od 2009 widoczny jest wyraźny przyrost przerwany tylko w 2011 roku. Stopa zarejestrowanego bezrobocia na początku badanego okresu zbliżała się do poziomu 12%. Do roku 2008 spadła do 7,7%, by znów zacząć wzrastać (za wyjątkiem 2011 roku). Rok 2012 zamknął się 9,1% stopą bezrobocia rejestrowanego.

Jednym z celów rewitalizacji jest niwelacja bierności zawodowej ludności oraz walka z niepożądanymi skutkami bezrobocia na obszarach, w których te problemy wystąpiły. Struktura ludności miasta ukazuje malejący zasób osób w wieku produkcyjnym, który spowodowany jest m.in. starzeniem się społeczeństwa, ale również migracją ludzi, głównie w celach zarobkowych, poza Kielce. Celem rewitalizacji jest zahamowanie negatywnych tendencji i nie dopuszczenie do tzw. drenażu mózgów poprzez stwarzanie dobrych warunków do życia i prowadzenia działalności gospodarczej na terenie miasta.

3.6. Bezpieczeństwo publiczne

W Kielcach system bezpieczeństwa publicznego oraz ochrony przeciwpożarowej oparty jest o funkcjonowanie różnych służb. Ochronę przeciwpożarową zabezpieczają Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej wraz z jednostkami ochotniczej straży pożarnej. W mieście swą siedzibę ma Komenda Wojewódzka PSP, a także Komenda Wojewódzka Policji. Cztery komisariaty podlegają pod Komendę Miejską Policji. System bezpieczeństwa publicznego w Kielcach uzupełnia Straż Miejska.

Wydatki Kielce na bezpieczeństwo i ochronę przeciwpożarową kształtują się na poziomie niewiele poniżej 24 mln zł.

Poruszając temat bezpieczeństwa należy wspomnieć o przestępczości. W poniższej tabeli zaprezentowano szczegółowe dane statystyczne (z 2012 roku) na temat przestępstw stwierdzonych w rejonach działania komisariatów policji: I – północny-wschód, II – zachód i północy-zachód, III – centrum oraz IV – południowy-wschód.

Tabela 1. Statystyka przestępstw stwierdzonych w rejonach kieleckich komisariatów policji

	Komisariat I		Komisariat II		Komisariat III		Komisariat IV	
	liczba	% ogółu	liczba	% ogółu	liczba	% ogółu	liczba	% ogółu
Ogółem przestępstw stwierdzonych	1746	100%	1850	100%	1334	100%	3362	100%
Razem drogowe	138	7,9%	224	12,1%	97	7,3%	159	4,7%
Razem gospodarcze	249	14,3%	271	14,6%	299	22,4%	2055	61,1%
Razem kryminalne	1269	72,7%	1297	70,1%	911	68,3%	1093	32,5%
Kradzież mienia	339	19,4%	281	15,2%	278	20,8%	270	8,0%
Kradzież z włamaniem	164	9,4%	184	9,9%	54	4,0%	137	4,1%
Kradzież samochodu	26	1,5%	18	1,0%	1	0,1%	18	0,5%
Rozboje	66	3,8%	92	5,0%	24	1,8%	46	1,4%
Bójki, pobicia	30	1,7%	25	1,4%	24	1,8%	25	0,7%
Uszkodzenie mienia	147	8,4%	215	11,6%	82	6,1%	125	3,7%
Uszczerbek na zdrowiu	27	1,5%	22	1,2%	30	2,2%	9	0,3%

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Kielcach

3.7. Edukacja i oświata

W Kielcach działa 47 przedszkoli. Do 214 oddziałów uczęszcza 5327 dzieci. Objętych wychowaniem przedszkolnym jest 81,7% urodzonych w przedszkolnych rocznikach.

Szkolnictwo podstawowe odbywa się w ramach 33 placówek. Przez okres do 2010 miał miejsce systematyczny spadek liczby uczniów – z 13 677 w 2002 roku do 9732 w roku 2010, czyli aż o 28,8%. Na początku badanego okresu na jedną szkołę przypadało średnio 342 uczniów, natomiast w 2011 roku 299.

Sytuacja w szkolnictwie gimnazjalnym w Kielcach jest nieco inna. Liczba szkół wynosi 31, czyli tyle samo, ile w roku 2002. Gimnazjalistów w całym badanym okresie systematycznie ubywało – z 8674 w 2002 roku do 5515 w roku 2011. Jest to spadek rzędu aż 36,4%. Liczba oddziałów w tym okresie również spadała (z 323 do 237). W praktyce oznacza to mniej o jeden oddział w każdym roczniku przy jednoczesnym spadku ich liczby z blisko 27 do nieco ponad 23.

Ponadto w mieście funkcjonują następujące szkoły:

Tabela 2. Pozostałe szkoły na terenie miasta

rodzaj	liczba
Zasadnicze Szkoły Zawodowe	6
Technika	15
Licea profilowane	5
Licea ogólnokształcące	10
Szkoły policealne	8
Szkoły wyższe	14

Źródło: Urząd Miasta Kielce

3.8. Pomoc społeczna

W Kielcach liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców wynosi 93. Wypłacone na jednego mieszkańca świadczenia przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie wyniosły średnio 264 zł. Zasiłki oraz świadczenia pobiera 4,74% mieszkańców w ogólnej populacji miasta.

W skali miasta pod opieką Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie znajduje się ponad 9608 rodzin (2012r.). Biorąc pod uwagę liczbę osób w rodzinach potrzebujących, blisko 18 000 – trzeba zauważyć, że stanowią one 8,9% ogółu mieszkańców miasta. Najczęstszą przyczyną otoczenia opieką MOPR-u jest długotrwała choroba, która dotyka ponad 4 tys. rodzin (6919 osób) oraz ubóstwo będące problemem niewiele mniejszej liczby kieleckich rodzin, bo 3691 (7060 osób). Problemem jest także bezrobocie, z którym w mieście nie potrafi sobie poradzić 2860 rodzin (6400 osób). Z kolei ze względu na niepełnosprawność opieką otoczone zostały 2613 rodziny, w których żyje niemal 4,5 tys. osób. W dalszej kolejności przyczynami są: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (rodzina niepełna), bezdomność, jak również alkoholizm, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (rodzina wielodzietna) czy potrzeba ochrony macierzyństwa. Poniżej 100 rodzin jest pod opieką MOPR-u z powodu takich problemów, jak sieroctwo, przemoc w rodzinie, narkomania, braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz wielodzietność.

3.9. Gospodarka

Liczba podmiotów gospodarki narodowej w Kielcach kształtuje się na poziomie ok. 28 000 - 28 500. W trakcie badanego okresu (2009-2012) liczba ta wykazywała naprzemienne wzrosty i spadki w tych właśnie granicach. Zdecydowaną większość (ok. 95%) stanowią małe firmy zatrudniające do 9 osób. W strukturze własnościowej sektor publiczny stanowi jedynie wąski margines, jednak w ostatnich latach liczba podmiotów sektora publicznego nieznacznie wzrosła. Rejestruje się sporo podmiotów nowych, jednak liczba usuwanych z rejestru jest zbliżona, co łącznie daje efekt względnie stałej liczby ogólnej. Rotacja taka świadczy o aktywności gospodarczej mieszkańców Kielc.

Co ciekawe, w bardziej stałym sektorze publicznym w roku 2011 zarejestrowano najwięcej nowych podmiotów, bo aż 14. Na przestrzeni badanego okresu wielkość sektora publicznego wzrosła jednak nieznacznie – z 473 podmiotów w roku 2005 do 489 w roku 2011.

Struktura podmiotów gospodarczych wg sekcji PKD ukazuje, że najwięcej podmiotów (aczkolwiek liczba ta maleje) działa w ramach sekcji G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego). W dalszej kolejności największe sekcje stanowią M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) oraz F (budownictwo). Dominacja powyższych trzech sekcji trwa przez cały badany okres, łącznie stanowią one ponad połowę całej miejskiej gospodarki. Z kolei najwyraźniejszy wzrost na przestrzeni lat 2009-2012 wykazały sekcje P (edukacja) oraz J (informacja i komunikacja) i L (działalność związana z obsługą rynku nieruchomości). Spadła za to liczba podmiotów w sekcjach H (transport i gospodarka magazynowa), jak również K (działalność finansowa i ubezpieczeniowa).

W kieleckiej gospodarce najmniej podmiotów funkcjonuje w sekcji U (organizacje i zespoły eksterytorialne) – jest ich tylko 2. Niewiele więcej związanych jest z wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (sekcja D) oraz górnictwem i wydobywaniem, które z kolei wykazuje największy procentowy przyrost liczby podmiotów (sekcja B).

Istotnym wskaźnikiem prezentującym kondycję gospodarki i działających w niej podmiotów są nakłady ponoszone na inwestycje. Dynamiczny rozwój często jest od nich uzależniony, podczas gdy brak nakładów inwestycyjnych często może świadczyć o słabej kondycji danego podmiotu.

Tabela 3. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w mln zł

	Rok			
	2008	2009	2010	2011
Ogółem	870,3	570,0	614,1	738,1
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0,8	0,0	0,8	0,3
przemysł i budownictwo	459,3	159,5	250,0	313,2
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	208,0	181,9	165,6	245,1
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	69,2	70,8	44,1	50,8
pozostałe usługi	133,0	157,8	153,6	128,7

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Z poziomu nakładów można odczytać ogólną sytuację w gospodarce. W roku 2009 w porównaniu z rokiem 2008 obserwujemy spadek inwestycji o ponad 200 mln zł. Na to gwałtowne przyhamowanie największy wpływ miały o blisko 2/3 mniejsze inwestycje poczynione przez koło zamachowe gospodarki, jakim jest przemysł i budownictwo. Rok 2010 całościowo okazał się nieco lepszy, na co największy wpływ

Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojkowych w mieście Kielce na lata 2014-2020

---

miał również sektor przemysłowo-budowniczy, bowiem inne istotne sektory na inwestycje wydały mniej niż rok wcześniej. W 2011 roku nastąpił ponowny wzrost, ale nie osiągnął on poziomu roku 2008.

W Kielcach siedzibę mają 3 spółki giełdowe:

- Cersanit S.A. (producent ceramiki łazienkowej i sanitarnej)
- Echo Investment S.A. (deweloper)
- Barlinek S.A. (producent naturalnych podłóg drewnianych)

innymi znaczącymi firmami są:

- Targi Kielce
- Kolporter (dystrybutor prasy i towarów FMCG)
- ISKRA Zakład Maszyn i Łożysk Specjalnych
- Skanska

Podsumowując rozważania nad kielecką gospodarką lokalną należy zauważyć, że dawniej podstawą rozwoju gospodarczego Kielc była eksploatacja oraz przetwórstwo surowców mineralnych, głównie w postaci rud metali. Jednak od wielu lat obserwujemy zachodzące zmiany – Kielce z miasta o charakterze tradycyjnie przemysłowym przeistaczają się w ośrodek handlowo-usługowy. Jest to niewątpliwie pozytywna tendencja, na której miasto w długiej perspektywie będzie zyskiwać. Jedną z możliwości rozwoju jest rozwój w oparciu o usługi targowo-konferencyjno-szkoleniowe, które w Kielcach stanowią istotny element gospodarki lokalnej.

Targi Kielce swą działalność rozpoczęły w roku 1992. Początkowo organizowanych było rocznie kilka wystaw. Na przestrzeni lat następował jednak dynamiczny rozwój, dzięki któremu Kielce na mapie targowej stawały się coraz ważniejszym środkiem. Dziś do dyspozycji klientów jest 90 000 m² powierzchni wystawienniczej (w tym 36 000 m² w 7 pawilonach z nowoczesną infrastrukturą). Obecnie kalendarz targowy wypełnia kilkadziesiąt wystaw, kilkaset konferencji, odbywają się także seminaria, koncerty, targi, a także kongresy i wiele innych eventów. Organizowane są m.in. PLASTPOL – najbardziej międzynarodowe targi w Polsce, znany na całym świecie MSPO – trzecie targi przemysłu obronnego w Europie, AUTOSTRADA-POLSKA – jedyne takie targi na kontynencie, SACROEXPO – największe europejskie targi sakralne oraz AGROTECH – najchętniej odwiedzane targi rolnicze. Warto również dodać, że Targi Kielce rozszerzyły działalność wystawienniczą także poza granice Polski, organizując na Ukrainie wschodnioeuropejskie edycje niektórych wystaw. W skali całego roku Targi Kielce odwiedza ponad 210 000 osób z kilkudziesięciu krajów świata, a 6500 wystawców wynajmuje 185 000 m² powierzchni. W kraju tylko Międzynarodowe Targi Poznańskie mogą pochwalić się lepszymi wynikami pozostając niezagrożone

na pozycji lidera. Jednak Targi Kielce systematycznie zyskują na znaczeniu obsługując już blisko 1/3 rynku targowego w Polsce. Warty podkreślenia jest fakt, że jednocześnie Poznań oraz Kielce stanowią ścisłą czołówkę największych ośrodków wystawienniczych w regionie Europy Środkowo-Wschodniej. Poza tym Targi Kielce to także mecenas kultury oraz sportu, a sponsorowany przezeń klub Vive Targi Kielce to wielokrotny mistrz Polski w piłce ręcznej, czołowa drużyna prestiżowych rozgrywek europejskiej Ligi Mistrzów.

Targi pełnią rolę miastotwórczą, podnosząc zdecydowanie atrakcyjność ekonomiczną ośrodka, stanowią również centrum wymiany myśli technologicznej oraz doświadczeń. Mogą być siłą napędową dla lokalnego biznesu: hoteli, gastronomii, instytucji kulturalno-rozrywkowych. Imprezy targowe mają ogromny wpływ na postrzeganie miasta, jego pozytywny wizerunek. Rozwój targów i miasta są wzajemnie skorelowane, gdyż rozwój wystawiennictwa jest szansą na generowanie dodatkowych dochodów dla sektora usług. Dodatkowo targi są elementem, który skupia osoby o podobnych zainteresowaniach, co jest wspaniałą bazą dla organizowania imprez tematycznych dla tych osób np. kulturalnych, sportowych, gospodarczych.

3.10. Organizacje pozarządowe

Liczba organizacji pozarządowych świadczy o sieci powiązań, jakie występują pomiędzy mieszkańcami, jak również o społecznej aktywności i wrażliwości czy też poczuciu wzajemnej przynależności do miasta.

O rosnącej aktywności mieszkańców, świadczy zestawienie liczby organizacji pozarządowych na 10 000 mieszkańców. Jest to dziedzina, w której miasto nie wyróżnia się, przyjmując wartości raczej przeciętne. Z roku na rok liczba organizacji jednak systematycznie wzrasta – z 29 w roku 2005 do 39 w 2012, co należy uznać za zjawisko pozytywne. Zgodnie z miejskimi wykazami struktura ich kształtuje się w sposób następujący:

Tabela 4. Organizacje pozarządowe w Kielcach

	Liczba
Stowarzyszenia z osobowością prawną	484
Oddziały stowarzyszeń	125
Stowarzyszenia zwykłe	72
Stowarzyszenia kultury fizycznej z osobowością prawną	93
Kluby sportowe	108
Fundacje	59

Źródło: Urząd Miasta Kielce

W roku 2012 w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami zawarto łącznie 252 umowy, z czego 86 na profilaktykę oraz przeciwdziałanie patologiom społecznym, 48 na upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, 47 na wspieranie kultury i sztuki oraz ochrony dóbr kultury i tradycji, a także 24 na ekologię i ochronę zwierząt oraz ochronę dziedzictwa przyrodniczego, 20 na pomoc społeczną i działania na rzecz osób niepełnosprawnych, jak również 15 na ochronę, profilaktykę i promocję zdrowia oraz 12 na upowszechnianie turystyki. Kwota jaka została rozdysponowana oscylowała powyżej 10,3 mln zł.

3.11. Kultura i zabytki

Reprezentacyjnym obiektem kulturalnym dla Kielc, jak i dla całego województwa świętokrzyskiego jest Kieleckie Centrum Kultury – organizator kilkuset wydarzeń w skali roku, także o zasięgu międzynarodowym, w których brało udział 20 000 osób. W Centrum mieści się m.in. Galeria Sztuki Współczesnej Winda czy Teatr Pegaz. Innymi instytucjami kultury są: Filharmonia Świętokrzyska im. Oskara Kolberga czy też istniejący od 1945 roku Teatr im. Stefana Żeromskiego czy działający 10 lat krócej Teatr Lalki i Aktora „Kubuś”. W mieście działają też Kielecki Teatr Tańca, Teatr Ecco Homo, jak również galerie, chóry, kina czy domy i ośrodki kultury.

Jako stolica województwa miasto jest siedzibą Muzeum Narodowego w Kielcach – placówki działającej od ponad 100 lat. Jego oddziałami są m.in. Pałac Biskupów Krakowskich, Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego czy Muzeum Dialogu Kultur. W mieście funkcjonuje najstarsze i największe w kraju Muzeum Zabawek i Zabawy. Z dziejami Kielc i okolic można zapoznać się w Muzeum Historii Kielc oraz w Muzeum Wsi Kieleckiej. Poza tym w Kielcach funkcjonują: zespół fabryczny „Białogon”, zespół powięzienny „Wzgórze Zamkowe” (w tym Ośrodek Myśli Patriotycznej i Obywatelskiej oraz Design Centrum Kielce), Galeria Współczesnej Sztuki Sakralnej „Dom Praczi”, Muzeum Diecezjalne, Centrum Geoedukacji.

Na terenie Kielc działa 15 bibliotek. Pozytywnym zjawiskiem jest poszerzający się księgozbiór. W badanym okresie do księgozbioru liczącego 540 246 pozycji przybyło kolejne 85 781 książek. Ten blisko 16% przyrost woluminu sprawił, że na 1000 statystycznych mieszkańców miasta przypadają obecnie 3102 książki, podczas gdy w 2005 roku była to liczba 2579 książek, czyli o 523 pozycji mniej.

W Kielcach odbywają się imprezy cykliczne, które mają zasięg często ponadlokalny, jak np. „Święto Kielc” czy „Sylwester pod gwiazdami”, jak również odbywający się od 1974 roku Harcerski Festiwal Kultury Młodzieży Szkolnej. Poza tym regularnie odbywa się Festiwal Form Dokumentalnych NURT, Międzynarodowy Konkurs dla Projektantów i Entuzjastów Mody OFF Fashion czy Kielecki Festiwal Nauki.

Zdecydowana większość instytucji kultury oraz obiektów zabytkowych znajduje się w centrum oraz jego najbliższych okolicach. Ewentualnie, w przypadku prywatnych kin, ulokowane są one w pobliżu głównych szlaków komunikacyjnych na terenie miasta. Jedną z funkcji rewitalizacji jest rozwój oraz przywracanie wartości kulturowych historycznym obszarom.

3.12. Turystyka, sport i rekreacja

Kielce wraz z okolicami to atrakcyjne tereny do rozwoju turystyki. Nie są one jednak optymalnie wykorzystane. W samych Kielcach lub w pobliżu znajdują się rezerваты przyrody (w samych Kielcach 4), Świętokrzyski Park Narodowy, stadniny koni, ścieżki rowerowe. Istnieje również możliwość uprawiania sportów zimowych na pobliskich stokach oraz zażywania kąpeli. W mieście niedostatecznie rozbudowana jest jednak baza hotelowa, co jednak ulega poprawie. Z uwagi na funkcjonowanie Targów Kielce miejsca noclegowe mogą być wykorzystywane również poza sezonem turystycznym. Z 9,85 miejsca noclegowego na 1000 mieszkańców Kielce wypadają przeciętnie na tle innych miast wojewódzkich.

Kielecka baza sportowa jest dobrze rozwinięta, a w jej skład wchodzi stadiony, hale sportowe, pływalnie kryte i basen otwarty, korty tenisowe, jest również wyciąg narciarski, centrum jeździeckie, skatepark, ścianka wspinaczkowa czy lodowisko (okresowe).

Liczba klubów sportowych w latach 2008-2010 utrzymywała się na stałym poziomie w liczbie 52. Liczba aktywnych sekcji sportowych zmniejszyła się o 3 do 91. Co prawda, liczba członków klubów również zmalała, jednak osób ćwiczących w tym czasie przybyło, zwiększyła się też liczba trenerów. Zmiany w kieleckim sporcie można więc uznać za pozytywne.

Na sportowej mapie miasta najjaśniejszym punktem jest klub Vive Targi Kielce. Założony w roku 1965 roku klub piłki ręcznej 10 razy zostawał Mistrzem Polski, a w sumie 18 razy stał na podium tych rozgrywek. Również 10 razy zdobywał Puchar Polski. Klub święcił też sukcesy w rozgrywkach międzynarodowych, czego najlepszym potwierdzeniem jest wywalczenie 3. miejsca w rozgrywkach Ligi Mistrzów piłkarzy ręcznych w 2013 roku.

Innym znanym kieleckim klubem jest występująca w piłkarskiej Ekstraklasie Korona Kielce, finalista Pucharu Polski w 2007 roku. Klub jest użytkownikiem oddanego w 2006 roku Stadionu Miejskiego. Z kolei w PlusLidze, najwyższej męskiej lidze siatkarskiej, występuje zespół Effector Kielce.

Rozmieszczenie obiektów sportowych i rekreacyjnych ma charakter względnie równomierny, nie koncentruje się wyłącznie w ścisłym centrum Kielc. Ich obecność można zaobserwować głównie w pobliżu zabudowy mieszkaniowej, choć z wyłączeniem najodleglejszych położonych nowych terenów osiedlowych o jednorodzinnej zabudowie. Zapewnienie możliwości uprawiania sportu, jak i rekreacji jest bardzo ważne w procesie rewitalizacji.

4. NAWIĄZANIE DO STRATEGICZNYCH DOKUMENTÓW DOTYCZĄCYCH ROZWOJU PRZESTRZENNO-SPOŁECZNO- GOSPODARCZEGO KRAJU, REGIONU I MIASTA – PRZESŁANKI DO ZAŁOŻEŃ REWITALIZACJI MIASTA

Lokalny Program Rewitalizacji powinien być zgodny z założeniami innych opracowań dotyczących różnych sfer rozwoju obszaru rewitalizacji i miasta, a jego zapisy – spójne z dokumentami strategicznymi opracowanymi na poziomie polityki regionalnej UE, krajowym, regionalnym i lokalnym.

EUROPA 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu

Strategia Europa 2020 przedstawia wytyczne dla działań prorozwojowych Unii Europejskiej na najbliższą dekadę (2010-2020). Kładą one nacisk na:

- I. **Inteligentny wzrost** - wspierający rozwój gospodarki opartej na wiedzy, innowacjach i nowych technologiach
- II. **Trwały wzrost** - wspierający rozwój niskoemisyjnej, konkurencyjnej gospodarki, wykorzystującej w bardziej efektywny sposób zasoby Wspólnoty
- III. **Wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu** - wspierający rozwój gospodarki nastawionej na jak najwyższy poziom zatrudnienia oraz zapewniający spójność społeczną, gospodarczą i terytorialną Unii Europejskiej.

Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich, Poprzemysłowych i Powojсковych w Mieście Kielce są zgodne z kierunkami wsparcia rozwoju polityki regionalnej w Unii Europejskiej. Realizacja katalogu działań infrastrukturalnych, gospodarczych i społecznych zapisanych w niniejszym programie rewitalizacji przyczyni się do wzrostu aktywności społecznej i ekonomicznej miasta Kielce, jak również pośrednio całego regionu.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności

Stanowi najszerszy i najbardziej ogólny element nowego systemu zarządzania rozwojem kraju, którego założenia powinny być uwzględniane w dokumentach strategicznych samorządów lokalnych. Lokalny Program Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojсковych w mieście Kielce wpisuje się w cele strategiczne i kierunki interwencji w obszarze równoważenia potencjałów rozwojowych regionów. W szczególności przedmiotowy program wypełnia założenia celu 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, w którym został określony kierunek interwencji „Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach”.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie

Jest to dokument strategiczny odnoszący się do prowadzenia polityki rozwoju społeczno-gospodarczego kraju w ujęciu wojewódzkim. KSRR wyznacza cele polityki regionalnej wobec poszczególnych terytoriów w kraju, w tym w szczególności obszarów miejskich i wiejskich, oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do innych polityk publicznych o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu. Dokument ten określa także sposób działania podmiotów publicznych, a w szczególności rządu i samorządów województw dla osiągnięcia strategicznych celów rozwoju kraju.

W KSRR przyjęto trzy główne cele polityki regionalnej do 2020 roku:

Cel 1 – „konkurencyjność” – wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów;

Cel 2 – „spójność” – budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych;

Cel 3 – „sprawność” – tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

Problematyka rewitalizacji została ujęta w drugim celu polityki regionalnej. W KSRR 2010-2020 wyodrębniono obszary strategicznej interwencji, dotyczące miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze i ich obszarów funkcjonalnych, które wymagają restrukturyzacji i rewitalizacji „Cel 2.3. Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze”. W województwie świętokrzyskim do takich miast zaliczono Kielce oraz następujące ośrodki subregionalne: Starachowice, Ostrowiec Świętokrzyski, Skarżysko-Kamienna.

Z punktu widzenia realizacji celów KSRR istotne jest wsparcie tych miast, które znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji. W dokumencie zostały wymienione najważniejsze zagadnienia, które powinny być brane pod uwagę przy projektowaniu i realizacji działań restrukturyzacyjnych i rewitalizacyjnych:

- działania nakierowane na wsparcie jakości kapitału ludzkiego
- działania skierowane na modernizację struktury gospodarczej
- działania wspierające nadrobienie zaległości w zakresie infrastruktury technicznej
- działania wspierające modernizację i rozwój obiektów użyteczności publicznej
- wsparcie kompleksowych programów rewitalizacyjnych obejmujących zagadnienia infrastrukturalne, gospodarcze i społeczne

Działania w określonych powyżej obszarach będą realizowane w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji w mieście Kielce.

Aktualizacja Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020

Nadrzędna idea działań podejmowanych w regionie w perspektywie 2020 roku została zawarta w misji Strategii Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020: „Pragmatyczne dążenie do najpełniejszego i innowacyjnego wykorzystania przewag i szans, odwrócenia niekorzystnych tendencji demograficznych oraz podniesienia jakości życia mieszkańców przy jednoczesnej dbałości o stan środowiska”. Konkretyzacja

Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojсковych w mieście Kielce na lata 2014-2020

powyższej misji Strategii będzie się odbywała na drodze realizacji następujących sześciu celów strategicznych:

1. Koncentracja na poprawie infrastruktury regionalnej.
2. Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego regionu.
3. Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki.
4. Koncentracja na zwiększeniu roli ośrodków miejskich w stymulowaniu rozwoju gospodarczego regionu.
5. Koncentracja na rozwoju obszarów wiejskich.
6. Koncentracja na ekologicznych aspektach rozwoju regionu.

Program rewitalizacji, jako zespół kompleksowych działań dotyczących zarówno sfery społecznej, gospodarczej, jak i przestrzennej jest zgodny z celami strategicznymi rozwoju województwa. W szczególności działania podejmowane w ramach rewitalizacji wpisują się w następujące cele operacyjne:

- 4.1 Kielecki Obszar Funkcjonalny jako ważny stymulator rozwoju całego regionu
- 4.2 Ośrodki miejskie jako subregionalne i lokalne bieguny wzrostu

Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 (wersja robocza do dalszych prac maj 2013 r.)

Główny cel RPOWŚ 2014-2020 brzmi „Województwo świętokrzyskie jako region efektywnie wykorzystujący swoje potencjały rozwojowe, w oparciu o postęp technologiczny, odpowiedzialne czerpanie z zasobów środowiska, oraz budowę kapitału społecznego”. W dokumencie sformułowano cztery cele uzupełniające:

- 1) Województwo świętokrzyskie dysponujące infrastrukturą, podnoszącą jego zdolność do budowy nowoczesnej i konkurencyjnej gospodarki
- 2) Województwo świętokrzyskie jako region umiejętnie korzystający z posiadanych zasobów oraz innowacji, stanowiących podstawę dla budowy przewagi konkurencyjnej gospodarki
- 3) Miasta województwa świętokrzyskiego jako obszary koncentracji czynników rozwoju społeczno-ekonomicznego
- 4) Województwo świętokrzyskie, jako region ludzi aktywnych, konkurujących swoją wiedzą i umiejętnościami na otwartym rynku pracy

Cele te będą realizowane w ramach dziesięciu osi priorytetowych. Wsparcie w Programie będzie miało za zadanie m.in. poprawę jakości środowiska miejskiego, włącznie z rewitalizacją terenów zdegradowanych oraz zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza. Działania poświęcone szeroko pojętej rewitalizacji i restrukturyzacji obszarów przemysłowych zostały wyodrębnione w Osi priorytetowej 6. Rozwój miast. Zadaniem polityki spójności w 2014-2020 jest wsparcie odbudowy funkcji społeczno-gospodarczych obszarów tracących funkcje społeczno-gospodarcze (do których zakwalifikowano m.in. Kielce), bądź nadawanie im nowych funkcji. Służyć mają temu m.in. następujące przedsięwzięcia:

- kompleksowa rewitalizacja społeczno-gospodarcza,
- rekultywacja obszarów zdegradowanych,

- poprawa jakości kapitału ludzkiego, w kontekście rynku pracy oraz aktywizacji społecznej i przeciwdziałaniu wykluczeniu,

Niniejszy program rewitalizacji należy do typów przedsięwzięć objętych wsparciem w następujących priorytetach inwestycyjnych:

- Priorytet inwestycyjny 6.5. działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, rekultywację terenów przemysłowych i redukcję zanieczyszczenia powietrza
- Priorytet inwestycyjny 9.2. wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności oraz obszarów miejskich i wiejskich

Strategia Rozwoju Miasta Kielce 2007-2020

W strategii rozwoju sformułowano wizję miasta „Kielce – ambitne miasto liderów”, której realizacja odbywa się poprzez podejmowane liczne inicjatywy i działania budujące przewagi konkurencyjne Kielc.

Cele strategiczne zostały określone dla trzech sfer:

- społecznej „Stworzenie mieszkańcom Kielc atrakcyjnych warunków do zdrowego życia, rozwoju i pracy w bezpiecznym, atrakcyjnym i otwartym na świat mieście kultury, edukacji, turystyki i sportu”,
- gospodarczej „Rozwinięcie w Kielcach i Kieleckim Obszarze Metropolitalnym sektorów gospodarki opartej na wiedzy i nowoczesnych technologiach komunikacyjnych oraz rozwinięcie kompleksowego systemu wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw”,
- przestrzenno-ekologicznej „Powiązanie miasta Kielce i pozostałych gmin Kieleckiego Obszaru Metropolitalnego w spójną komunikacyjnie i funkcjonalnie całość z zachowaniem walorów środowiskowych i urbanistycznych”.

Problematyka rewitalizacji została ujęta w sferze przestrzenno-ekologicznej, w celu kierunkowym „Poprawa stanu przestrzeni miejskiej oraz podniesienie jakości życia w mieście poprzez rewitalizację oraz działania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej”. W strategii podkreślono wagę realizacji zadań przewidzianych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Obszarów Miejskich, Przemysłowych i Powojskowych „odpowiednie zagospodarowanie centrum miasta, rewitalizacja zabytkowych ulic i obiektów z przeznaczeniem na działalność handlowo-usługową, w tym przede wszystkim na funkcje rozrywkowe oraz bazę hotelowo-restauracyjną znacznie poprawi jakość życia w Kielcach”.

5. ZAŁOŻENIA AKTUALIZACJI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH, POPRZEMYSŁOWYCH I POWOJSKOWYCH W MIEŚCIE KIELCE

5.1. Odniesienie do obowiązującego Programu

Opracowany w 2004 roku Lokalny Program Rewitalizacji (LPR 2004) Obszarów Miejskich, Poprzemysłowych i Powojskowych w Mieście Kielce jest pierwszym dokumentem o charakterze polityki miejskiej w zakresie rewitalizacji zdegradowanych obszarów. Program zgodnie z przyjętymi założeniami na poziomie lokalnym miał operacjonalizować zapisy Strategii Rozwoju Miasta Kielce „Kielce 2015”, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta (Kielce, 2000 r.) oraz innych programów strategicznych, w tym Założeń polityki ekologicznej dla Miasta Kielce, Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Kielcach na lata 2002 – 2006, Strategia Bezpieczeństwa „Służyć i chronić”, Wieloletniego Programu Gospodarowania Zasobami Mieszkaniowymi Gminy. Opracowany Program odpowiadał również na potrzeby wynikające z dokumentów ponadlokalnych, w tym Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego oraz Strategii Lizbońskiej. LPR 2007 został przyjęty w pierwszym roku budżetowania polityki spójności Unii Europejskiej na lata 2007-2013. W okresie tym w wielu regionalnych programach operacyjnych, w tym także województwa świętokrzyskiego, przewidziano środki na projekty głównie inwestycyjne dotyczące rewitalizacji. Warunkiem niezbędnym pozyskiwania środków z tego źródła było opracowanie programu rewitalizacji, a w jego ramach wyznaczenie obszarów do rewitalizacji. W okresie programowania funduszy w ramach polityki spójności na lata 2014-2020 również przewiduje się środki na projekty rewitalizacyjne. Przyjęte w 2007 r. założenia wyznaczania obszarów do rewitalizacji zostały oparte przede wszystkim o cele strategiczne zapisane w Strategii Rozwoju Miasta „Kielce 2015”. Zgodnie z nimi miasto powinno utrzymać i rozwijać funkcje metropolii regionu, m.in. poprzez stworzenie bazy i atrakcyjnej oferty kulturalnej, turystycznej i sportowej dla regionu i Miasta oraz tworzenie warunków do aktywnego stylu życia, rekreacji i wypoczynku mieszkańców. Ważną przesłanką podjęcia działań rewitalizacyjnych był również cel związany z utworzeniem wielofunkcyjnego Centrum Miasta. Zgodnie z założeniami polityki ekologicznej Kielcom miał być nadany indywidualny charakter ośrodka o unikatowych zasobach przyrodniczych i kulturowych. Realizacja LPR 2007 miała się przyczynić do osiągnięcia tego celu, a także do wyeksponowania walorów przyrodniczych terenów rewitalizowanych. Lokalny Program Rewitalizacji został przewidziany również jako narzędzie usprawniające zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych mieszkańców Miasta. Istotne cele LPR dotyczyły rozwiązywania problemów społecznych, szczególnie ubóstwa i bezrobocia oraz podnoszenia bezpieczeństwa publicznego. W kolejnym rozdziale zaprezentowano, w jakim stopniu zaplanowane w ramach LPR 2007 przedsięwzięcia zostały zrealizowane.

Uwzględniając przyjęte założenia, wyodrębniono następujące obszary:

- **OBSZAR A – TERENY MIEJSKIE**
  - strefa rewitalizacji miejskich przestrzeni publicznych i mieszkaniowych
  - strefa rewitalizacji miejskich obszarów sportowo-rekreacyjnych:
    - podstrefa Stadion – Ogród
    - podstrefa Zalew Kielce
  - strefa rewitalizacji „Karczówka”; zespół klasztorny na Karczówce, zgodnie z wpisem do rejestru zabytków, w obrębie granic władania
  - strefa rewitalizacji „Jagiellońska”; blok komunalny przy ul. Jagiellońskiej wraz ze związanym z nim terenem (działką)
- **OBSZAR B – TERENY PO-PRZEMYSŁOWE**
  - strefa rewitalizacji poeksploatacyjnych terenów kamieniołomów:
    - Kadzielnia
    - Wietrznia
    - Ślichowice
  - strefa dawnych terenów przemysłowych: Herby wzdłuż linii kolejowej
- **OBSZAR C – TERENY POWOJSKOWE**
  - strefa rewitalizacji terenów powojkowych należących do Miasta Kielce
  - strefa rewitalizacji terenów powojkowych należących do Komendy Wojewódzkiej Policji

Realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich, Przemysłowych i Powojkowych w Mieście Kielce

Rewaloryzacja Śródmieścia Kielc

W ramach pierwotnego opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji przewidziano kilka zasadniczych zadań. Zrealizowana została spora część spośród nich. „Rewaloryzacja Śródmieścia”, czyli odtworzenie, odnowa oraz ożywienie przestrzeni publicznej wpisanego do rejestru zabytków układu urbanistycznego Śródmieścia Kielc została zrealizowana w następującym zakresie.

Etap I:

- Przebudowa płyty Rynku i okolicznych ulic (odcinek od ul. Sienkiewicza do Rynku)
- Budowa ul. Nowosilniczej (odcinek od ul. Warszawskiej do Placu Św. Wojciecha)
- Przebudowa płyty Placu Najświętszej Maryi Panny i okolicznych ulic (odcinek od ul. Sienkiewicza do Placu Najświętszej Marii Panny i ul. Kapitulnej)

Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojkowych w mieście Kielce na lata 2014-2020

- Przygotowanie infrastrukturalne terenu pod śródmiejską zabudowę; obszar w rejonie ul. Piotrkowskiej, ul. Silniczej i Al. IX Wieków Kielc wraz z przebudową skrzyżowania ul. Nowy Świat z Al. IX Wieków Kielc
- Przebudowa zespołu obiektów powięziennych przy ul. Zamkowej 3
- Adaptacja budynku przy ulicy Kapitulnej 2, na potrzeby Biura Wystaw Artystycznych

Etap II:

- Przebudowa wnętrza ul. Warszawskiej (odcinek od Al. IX Wieków Kielc do ul. Orlej)
- Zagospodarowanie miejskich przestrzeni publicznych – przebudowa ul. Planty
- Zagospodarowanie miejskich przestrzeni publicznych – przebudowa ul. Leśnej
- Przebudowa ulic: Wesoła (na odcinku od ul. Sienkiewicza do ul. Seminaryjskiej), Czerwonego Krzyża, Mickiewicza i św. Leonarda (na odcinku od Rynku do ul. Wesołej)

Etap III zrealizowany zostanie poprzez:

- Przywrócenie przestrzeni publicznej przy Wojewódzkim Domu Kultury w Kielcach
- Otwarcie komunikacyjne obszaru rewitalizowanego

Zadanie obejmuje połączenie ulic Krakowskiej i Wojska Polskiego z przecięciem ul. Ściegiennego wraz z przebudową układu komunikacyjnego w rejonie Placu im. Marszałka Józefa Piłsudskiego oraz zmianą układu funkcjonalno-przestrzennego tegoż placu.

Rewitalizacja terenów przemysłowych

- Geopark Kielce – przebudowa Amfiteatru Kadzielnia
- Świętokrzyski Szklak Archeo-Geologiczny (budowa Centrum Geoedukacji)

Poniżej wypisano wszystkie zadania, które zakładało pierwotne opracowanie LPR, z których **zrealizowane** lub **będące w trakcie realizacji**, w ramach większych zadań lub osobno, wypisano w kolorze zielonym, natomiast **niezrealizowane** w czerwonym.

„Rewaloryzacja Śródmieścia”

- Przebudowa płyty Rynku i okolicznych ulic
- Przebudowa wnętrza ul. Warszawskiej na odcinku od Al. IX Wieków Kielc do Rynku

- Adaptacja budynków zespołu powięziennego przy ul. Zamkowej w Kielcach na funkcje muzealno-dydaktyczne, wystawiennicze i artystyczne wraz z przekształceniami zagospodarowania terenu w otoczeniu
- Budowa parkingu wielopoziomowego dla samochodów osobowych przy ul. Solnej w Kielcach
- Przebudowa Placu Najświętszej Maryi Panny w Kielcach oraz ulic Małej, Dużej (do ul. Sienkiewicza), Kapitulnej i Jana Pawła II
- Przygotowanie infrastrukturalne terenu pod śródmiejską zabudowę; obszar w rejonie ul. Piotrkowskiej, Silniczej, IX W. Kielc (nowy wlot komunikacyjny z Al. IX. W. Kielc, obecnie Prezydenta Lecha Kaczyńskiego)
- Budowa ulicy „Nowosilniczej” (odcinek od ul. Warszawskiej do Pl. Św. Wojciecha)
- Rozbudowa galerii przy ul. Leśnej w Kielcach – Centrum Sztuki Współczesnej (galeria została przeniesiona do nowej siedziby przy ul. Kapitulnej)
- Rewitalizacja rejonu rzeki Silnicy na odcinku śródmiejskim – zadanie zrealizowane w części: fragment ul. Planty, apartamenty przy Solnej, obecnie trwa przebudowa ciągu wzdłuż Silnicy od Solnej do Sienkiewicza
- Budowa Centrum Osób Niepełnosprawnych, Centrum Wolontariatu i Organizacji Pozarządowych przy ul. Bodzentyńskiej w Kielcach (teren d. targowiska)
- Przebudowa i modernizacja Pl. Św. Wojciecha z uporządkowaniem i wprowadzeniem małej architektury (etap I i II)
- Przebudowa i modernizacja Placu Wolności (m.in. urządzenia związane z Muzeum Zabaw i Zabawek, scena z mini widownią, zieleń, mała architektura itp)
- Budowa zbiornika wód deszczowych w rejonie Pl. Św. Wojciecha i ul. Bodzentyńskiej w Kielcach
- Etapowe wprowadzanie Strefy Ruchu Uspokojonego w śródmieściu (zespół działań)
- Budowa parkingu dla samochodów osobowych na Pl. Konstytucji wraz z zagospodarowaniem otoczenia
- Przebudowa dziedzińca Pałacu Biskupów Krakowskich wraz z modernizacją infrastruktury – rewaloryzacja obejmowała ogrody, natomiast dziedziniec frontowy nie był modernizowany – inwestycja na etapie projektowania
- Remont elewacji oraz wymiana pokrycia dachowego ze wzmocnieniem konstrukcji dachu i termomodernizacją budynku Urzędu Miasta Rynek 1
- Budowa Centrum Usług Socjalnych i Turystycznych Caritas Diecezji Kieleckiej
- Remonty i termomodernizacje budynków w obszarze śródmieścia – w trakcie realizacji
- Zakup urządzeń do sezonowego sztucznego lodowiska na Placu Wolności

Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojkowych w mieście Kielce na lata 2014-2020

- Wpisanie zabytków z terenów rewitalizowanych do gminnej ewidencji zabytków i objęcie ich gminnym programem opieki nad zabytkami zgodnie z zapisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23.07.2003 r. – w trakcie realizacji

Podstrefa Stadion – Ogród

- Budowa ogólnodostępnego parkingu dla samochodów osobowych w rejonie ul. Ściegiennego w Kielcach,
- Budowa ogólnodostępnego parkingu dla samochodów osobowych w rejonie ul. Pakosz w Kielcach – parking zrealizowany przy hali na ul. Bocznej
- Budowa Parku Sportu i Rekreacji w rejonie ul. Pakosz w Kielcach wraz z towarzyszącą infrastrukturą – inwestycja w przygotowaniu
- Modernizacja wybranych elementów infrastruktury drogowej i podziemnej w dzielnicy Pakosz w Kielcach – inwestycja na etapie projektowania
- Modernizacja i rozbudowa stoku narciarskiego na Pierścienicy wraz z towarzyszącą infrastrukturą
- Budowa urządzeń sportowo-rekreacyjnych na Stadionie Leśnym
- Rewitalizacja Osiedla Legionów w Kielcach

Podstrefa Zalew Kielce:

- Budowa przystani żeglarskiej (przebudowa i rozbudowa hangaru żeglarskiego) nad zalewem
- Realizacja infrastruktury wynikająca z zadań własnych gminy wynikających z ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego – zrealizowano w części

Strefa rewitalizacji „Karczówka”:

- Budowa Pallotyńskiego Centrum Kształcenia Integralnego Młodzieży

Strefa rewitalizacji „Jagiellońska”:

- Rozbudowa infrastruktury technicznej i społecznej oraz zagospodarowanie terenu związane z blokiem komunalnym przy ulicy Jagiellońskiej w Kielcach

Strefa rewitalizacji poeksploatacyjnych terenów kamieniołomów:

- GEOPARK KIELCE: Rewitalizacja obszarów przemysłowych pod potrzeby kultury, edukacji i wypoczynku (amfiteatr „Kadzielnia”)

- GEOPARK KIELCE: Udostępnienie do zwiedzania jaskiń Odkrywców, Prochownia i Szczelina na Kadzielni
- GEOPARK KIELCE: Modernizacja i budowa urządzeń techniczno-budowlanych w Parku Kadzielnia, Rezerwacie Ślichowice, Rezerwacie Wietrznia
- Budowa i urządzenie Parku Miniatur Zabytków Regionu Świętokrzyskiego w wyrobisku przemysłowym
- Budowa i urządzenie Strefy Rekreacji Dziecięcej moduł „C” (rejon ul. Okrężnej, Husarskiej), „D” (rejon Kadzielni, ul. Gagarina) i „E” (Las Komunalny) – w trakcie realizacji
- GEOPARK KIELCE: Budowa Muzeum Geologicznego w rezerwacie Wietrznia

Strefa dawnych terenów przemysłowych Herbów w kierunku Targów Kielce:

- Opracowanie programu ożywienia dawnych terenów przemysłowych Herby.

Strefa rewitalizacji terenów powojkowych Miasta Kielce:

- Przygotowanie terenu i adaptacja budynków pokoszarowych pod nowe funkcje usługowe, gospodarcze, społeczne – w trakcie realizacji
- Budowa zespołu kortów tenisowych „Kuznia talentów tenisowych” – dz. Nr 60/16

Strefa rewitalizacji terenów powojkowych Komendy Wojewódzkiej Policji:

- Przygotowanie terenu i adaptacja budynków powojkowych pod nowe funkcje – w części zrealizowane: szpital (oddział psychiatrii), archiwum państwowe, delegatura IPN

Planowane działania z zakresu zagospodarowania przestrzennego realizowane na wszystkich obszarach rewitalizacji:

- Opracowanie planów miejscowego zagospodarowania przestrzennego dla obszarów wymagających planów
- Opracowanie Strategii rozwiązywania problemów społecznych w mieście Kielce
- Opracowanie programu zachęt do regulacji stanu prawnego gruntów i budynków
- Opracowanie programu zachęt do podejmowania remontów i modernizacji budynków i mieszkań w strefach rewitalizacji
- Kompleksowa ochrona zasobów wód podziemnych (w części dotyczącej terenów rewitalizowanych) – w trakcie realizacji

Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojkowych w mieście Kielce na lata 2014-2020

Planowane działania z zakresu gospodarki realizowane na wszystkich obszarach rewitalizacji:

- Program pomocy regionalnej dla przedsiębiorców dopuszczający zwolnienia z podatku od nieruchomości, stwarzający atrakcyjniejsze warunki dla podmiotów gospodarczych z obszarów rewitalizowanych
- Priorytetowe traktowanie przez Kielecki Inkubator Technologiczny inicjatyw gospodarczych z obszarów rewitalizowanych, zgodnie z zapisami w regulaminie KIT-u,
- Ożywienie gospodarcze terenów wokół PKP i PKS poprzez ewentualną realizację zadań inwestycyjnych w oparciu partnerstwo publiczno – prywatne (nie oznacza to jednak zamknięcia drogi dla inwestycji o charakterze PPP na innych obszarach rewitalizowanych) – w trakcie realizacji
- Centrum Obsługi Inwestora promujące w szczególności obszary rewitalizowane wśród inwestorów zainteresowanych podejmowaniem działań gospodarczych w Kielcach
- Zwiększanie ruchu turystycznego poprzez min. publikacje promocyjne uwzględniające odnowione tereny, w szczególności obszary: Stadion – ogród, Śródmieście oraz rezerwat Kadzielnia wraz z Amfiteatrem.

Planowane działania społeczne realizowane na wszystkich obszarach rewitalizacji:

- Opracowanie strategii integracji i polityki społecznej ze szczególnym uwzględnieniem terenów rewitalizowanych
- Stworzenie systemu wielopłaszczyznowej pomocy osób zmarginalizowanych i zagrożonych marginalizacją
- Opracowanie wspólnie z wyspecjalizowanymi jednostkami zatrudnienia tak zwanych „mikroprogramów włączania społecznego bezrobotnych” na terenach rewitalizowanych
- Stworzenie kompleksowego – atrakcyjnego programu wykorzystania udostępnianych terenów i obiektów przez społeczność Miasta, organizacje pozarządowe, placówki kulturalno – oświatowe, i inne grupy, organizacje mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych, z poszanowaniem zasad równouprawnienia kobiet i mężczyzn, zgodnie z priorytetami rewitalizacji
- Promowanie aktywnego stylu życia i wypoczynku mieszkańców Kielc poprzez rozbudowę infrastruktury sportowo-rekreacyjno-turystycznej i wspieranie przez władze miasta działań innych instytucji w tym zakresie
- Udostępnienie wskazanych obiektów rewitalizacji do możliwości organizacji szkoleń mieszkańców terenów rewitalizowanych w zakresie zmiany lub podwyższenia kompetencji odpowiadających potrzebom lokalnego i regionalnego rynku pracy

- Tworzenie kompleksowego systemu wsparcia dzieci i młodzieży zagrożonych demoralizacją
- Wspieranie zatrudnienia młodzieży i osób niepełnosprawnych poprzez system subsydiowania
- Opracowanie programu aktywizacji osób starszych, wypracowanie programu powszechnego dostępu do kultury
- Konsekwentna realizacja strategii wzrostu poziomu bezpieczeństwa publicznego w strefach szczególnie zagrożonych

Zadanie rewaloryzacji śródmieścia Kielc zostało podzielone na trzy etapy. Łącznie wartość projektu stanowi aż 97 092 407 zł, z czego dofinansowanie unijne opiewało na niebagatelną kwotę 73 170 325 zł. Poczynione ponad 97-miliowe inwestycje są widoczne na pierwszy rzut oka przyczyniając się do metamorfozy miejskiego centrum. Łączny koszt inwestycji poczynionych na terenach przemysłowych to kolejne 54 204 528 zł. Na projekty te pozyskano 40 251 100 zł ze środków Unii Europejskiej. Kielecką rewaloryzację, szczególnie w sferze rewaloryzacji przestrzennej i technicznej, można uznać za sukces. Dobrze wykorzystane pieniądze unijne można obserwować w wielu miejscach. Duże zmiany przyczyniły się do poprawy infrastruktury technicznej, zmiany funkcji kilku terenów przemysłowych i powojсковych na turystyczne, kulturowe, rekreacyjne, a także usługowe i administracyjne, co było jednym z celów rewaloryzacji. Przeprowadzone działania rewaloryzacyjne przyczyniły się również do uatrakcyjnienia i poprawy funkcjonalności obszarów centralnych. Zyskały one przestrzeń publiczną o wyższej jakości. W strefie śródmiejskiej zostały osiągnięte cele związane z poprawą systemu komunikacji, poprawą funkcjonowania instytucji edukacji, w tym wyższej, rozwojem turystycznym i kulturalnym. Wiele inwestycji jest w trakcie realizacji, na różnych etapach. W najmniejszym zakresie przeprowadzono działania rewaloryzacyjne w rejonie Zalewu Kieleckiego. Generalnie jednak należy stwierdzić, że rewaloryzacja Kielc jako polityka miejska jest realizowana poprawnie. Kielce stały się atrakcyjniejszym ośrodkiem miejskim. Duży postęp, jaki dokonał się w przeciągu kilku lat wpłynął na wizerunek Kielc, które coraz częściej wywołują pozytywne skojarzenia.

Aby ostatecznie zakończyć procesy rewaloryzacyjne we wszystkich wskazanych w ramach LPR 2007 obszarach, zakłada się, że pozostaną one aktualnymi obszarami wskazanymi do rewaloryzacji. W największym stopniu zostały zrealizowane procesy rewaloryzacyjne w rejonach kamieniołomów Kadzielnia i Wietrznią, oraz na Karczówce. Zaawansowane są również działania odnowy i nadania nowych funkcji na obszarach powojсковych oraz w rejonie Stadion – Ogród. Rewaloryzacja strefy śródmiejskiej również jest w znacznym stopniu zaawansowana, jednak w przypadku tego obszaru można obecnie mówić o zaawansowaniu rewaloryzacji przestrzennej i technicznej. Procesy odnowy społecznej, jak wykazała analiza w ramach aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji, nie dokonały się w tak widoczny sposób. Zauważono w wielu rejonach centrum spadek przestępczości, jednak nadal te obszary są dotknięte innymi problemami społecznymi. Ich rozwiązywanie będzie przedmiotem dalszych działań podejmowanych przez samorząd miejski we współpracy z partnerami społecznymi.

Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojkowych w mieście Kielce na lata 2014-2020

Zgodnie z założeniami Strategii Rozwoju Miasta Kielce 2007-2020 w sferze społecznej należy stworzyć mieszkańcom Kielc atrakcyjne warunki do zdrowego życia, rozwoju i pracy w bezpiecznym, atrakcyjnym i otwartym na świat mieście kultury, edukacji, turystyki i sportu, w sferze gospodarczej należy rozwijać w Kielcach i Kieleckim Obszarze Metropolitalnym sektory gospodarki opartej na wiedzy i nowoczesnych technologiach komunikacyjnych oraz rozwijać kompleksowy system wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw, natomiast w sferze przestrzenno-ekologicznej miasto Kielce z pozostałymi gminami Kieleckiego Obszaru Metropolitalnego ma być powiązane w spójną komunikacyjnie i funkcjonalnie całość z zachowaniem walorów środowiskowych i urbanistycznych. Zgodnie z przyjętą polityką miejską w zakresie realizacji założeń strategicznych, Lokalny Program Rewitalizacji ma być jednym z ważniejszych dokumentów operacyjnych wdrażających w życie postanowienia Strategii. Wyzwania stojące przed miastem na najbliższe lata związane są z procesami zmiany funkcji z przemysłowej na usługową i handlową, co związane jest z rozwojem funkcji wystawienniczej w ramach Targów Kielce. Miasto, aby poprawnie rozwijać funkcje metropolitalne musi skupić się na przyspieszeniu przemian funkcjonalnych, ale także na dalszym wpieraniu rozwoju szkolnictwa wyższego oraz realizacji celów związanych ze sportem, kulturą i turystyką. Jako ośrodek metropolitalny Kielce powinny być miejscem atrakcyjnym do inwestowania, ale przede wszystkim bogatym w ofertę usług dla ludności i biznesu rozwijanych przez sektor prywatny. Kluczowym wyzwaniem dla miasta na nadchodzące lata jest także rozwój mieszkalnictwa. Miasto musi się rozwijać demograficznie i być przygotowane na zaoferowanie obecnym i przyszłym mieszkańcom atrakcyjnych warunków życia. To warunki podstawowe rozwoju silnego ośrodka metropolitalnego. W związku z tak przyjętymi założeniami oraz faktem, że dotychczasowe procesy rewitalizacyjne są na końcowym etapie lub zaawansowane przystąpiono do aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich, Przemysłowych i Powojkowych w Mieście Kielce. Dodatkowym bodźcem do zrewidowania założeń LPR jest silna aktywność partnerów społecznych reprezentujących sektor pozarządowy oraz spółdzielnie mieszkaniowe. Partnerzy ci deklarują włączenie się w proces rewitalizacji, co może wiązać się ze znacznym rozprzestrzenieniem procesów rewitalizacyjnych na terenie miasta.

W ramach aktualizacji LPR przyjęto, że wszystkie dotychczasowe obszary zachowują status obowiązujących obszarów wskazanych do rewitalizacji oraz że zostaną przeprowadzone analizy zmierzające do wytypowania wszystkich innych potencjalnie zagrożonych procesami degradacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej obszarów miasta. W kolejnych rozdziałach zostały zaprezentowane wyniki przeprowadzonych badań oraz wskazano, które z obszarów uznaje się za obszary problemowe, na których będą realizowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Przygotowując Lokalny Program Rewitalizacji Kielc na lata 2014-2020 samorząd zdaje sobie sprawę z faktu, że efektywne działania rewitalizacyjne mogą być realizowane poprzez połączenie trzech sfer rozwojowych:

- Gospodarczej (pobudzanie przedsiębiorczości, promocja gospodarcza, podnoszenie jakości kapitału ludzkiego przedsiębiorstw działających w zdegradowanym obszarze);
- Społecznej (integracja społeczna oraz zawodowa osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem, rozwój kultury i tożsamości lokalnej oraz poprawa warunków mieszkaniowych i bezpieczeństwa publicznego);
- Przestrzennej (poprawa funkcjonalności terenu, odnowa przestrzeni publicznej i uatrakcyjnienia miejsca zamieszkania oraz rozwoju turystycznego).

Tylko równoczesne działania łączące te obszary rozwojowe mogą przyczynić się do przełamania kryzysu społeczno-gospodarczego rewitalizowanego obszaru.

Podstawowe założenia Programu Rewitalizacji obejmują okres programowania działań rewitalizacyjnych wraz z diagnozą obszaru wskazanego do rewitalizacji (musi zawierać analizę statystyczną uzasadniającą konieczność podjęcia działań rewitalizacyjnych na danym obszarze), uwarunkowania i problemy przestrzenne wybranego obszaru do rewitalizacji, logikę interwencji na wskazanym obszarze zdegradowanym, plany działań przestrzennych, gospodarczych i społecznych, za pomocą których będą realizowane cele rewitalizacji.

5.2. Obowiązujące obszary wyznaczone do rewitalizacji w ramach pierwotnego opracowania

5.2.1. Miejskie

OBSZAR A – TERENY MIEJSKIE

- strefa rewitalizacji miejskich przestrzeni publicznych i mieszkaniowych

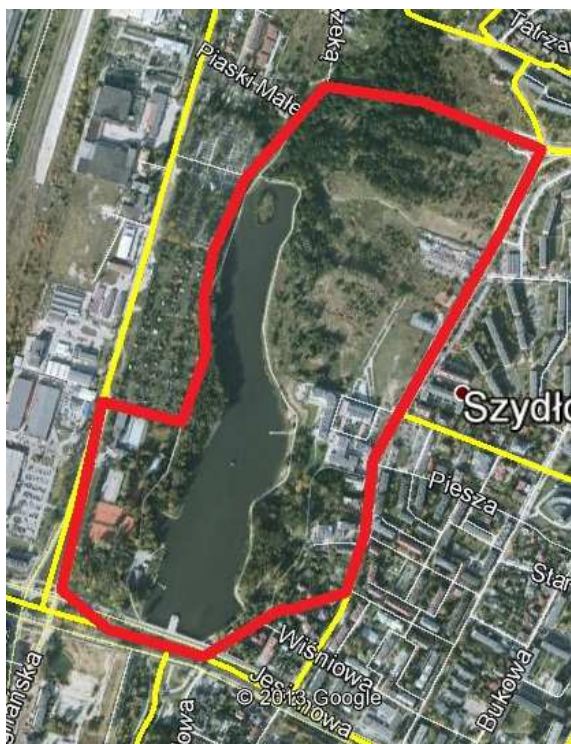

- strefa rewitalizacji miejskich obszarów sportowo-rekreacyjnych:

- podstrefa Stadion – Ogród

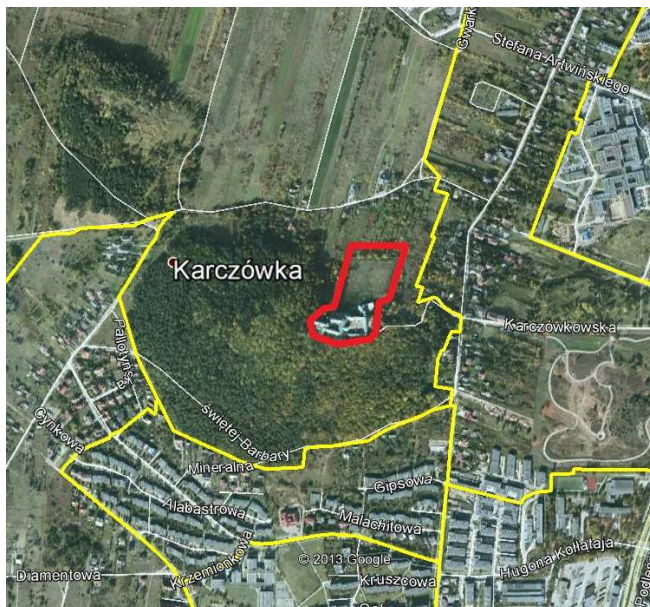

- podstrefa Zalew Kielce

- strefa rewitalizacji „Karczówka”; zespół klasztorny na Karczówce, zgodnie z wpisem do rejestru zabytków, w obrębie granic władania

- strefa rewitalizacji „Jagiellońska”; blok komunalny przy ul. Jagiellońskiej wraz ze związanym z nim terenem (działka)

5.2.2. Poprzemysłowe

Kielce to jedyne miasto w Europie, posiadające w swoich granicach taką różnorodność formacji geologicznych, odsłaniających się na powierzchni terenu i w wyeksploatowanych kamieniołomach; stąd

Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojkowych w mieście Kielce na lata 2014-2020

nazwa: „najpiękniejsze muzeum pod gołym niebem”. Budowa geologiczno-morfologiczna województwa kieleckiego sprawiła, że znaczna część osadów starszych od czwartorzędów odsłania się bezpośrednio na powierzchni lub występuje tylko pod niewielkim przykryciem nadkładu. Powstanie i historyczny rozwój, zarówno Miasta jak i całego regionu świętokrzyskiego związany był zawsze z praktycznym wykorzystaniem tych naturalnych bogactw kopalnianych.

Obszar rewitalizacji obszarów po dawnych kamieniołomach określono w sposób następujący:

- 1) Rezerwat Ślichowice – według granic rezerwatu Czarnockiego.
- 2) Teren wokół Rezerwatu Kadzielnia ograniczony ulicami: J. Gagarina, Al. Legionów, Osobna, Pakosz, Krakowska.
- 3) Teren wokół Rezerwatu Wietrznia ograniczony: od północy i wschodu granicą Rezerwatu, od południa ulicą Daleszycką, Wojska Polskiego, od zachodu ulicą ks. J. Poniatowskiego.

Wielkość obszarów rewitalizacji terenów przemysłowych kamieniołomy wynosi 30 ha.

Dawne kamieniołomy objęte Lokalnym Programem Rewitalizacji znajdują się niemal w centrum Kielc tworząc strukturę (również administracyjną) pod nazwą „Geopark - Kielce”, w skład którego wchodzi:

- Rezerwat **Wietrznia**

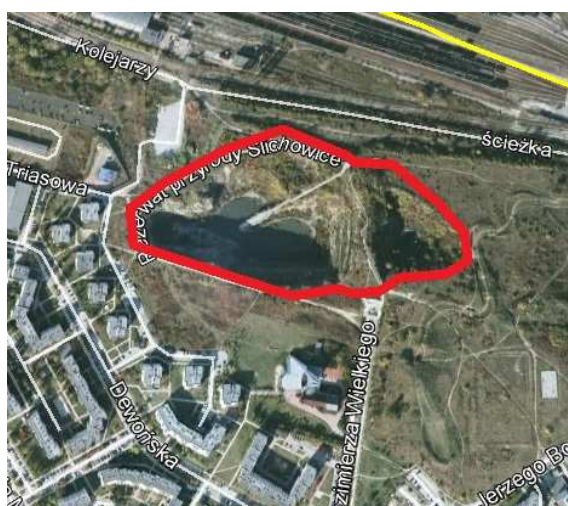
Zasięg geograficzny obszaru Wietrznia

- **Kadzielnia**

Zasięg geograficzny obszaru Kadzielnia

- **Rezerwat Ślichowice**

Zasięg geograficzny obszaru Ślichowice

Podsumowując należy stwierdzić, iż objęcie terenów dawnych kamieniołomów wspólnym zarządem w ramach „Geopark Kielce” stwarza wyjątkową szansę na prawidłowe, zgodne z polityką ekorozwoju i atrakcyjne zagospodarowanie pokopalnianych terenów Wietrzni, Kadzielni i Ślichowic. Ze względu na swoje unikalne w skali Europy wartości Geopark jest centrum geoedukacji dla regionu i poza jego granicami.

5.2.3. Powojkowe

Obszary powojkowe zostały wydzielone w ramach pierwotnego opracowania. Aktualizując dokument, nie wskazano innych obszarów oraz nie wprowadzono zmian w granicach nadal obowiązujących obszarów powojkowych.

Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojсковych w mieście Kielce na lata 2014-2020

Strefa rewitalizacji terenów powojсковych w Kielcach obejmuje teren po dawnej jednostce wojskowej, a dokładniej kompleksu koszarowego Jednostki Wojskowej 3417, będącego obecnie częściowo w zarządzie Komendy Wojewódzkiej Policji, a częściowo w zarządzie Miasta.

Przejęcie przez Komendę Wojewódzką Policji w Kielcach nieruchomości kompleksu koszarowego Jednostki Wojskowej 3417 nastąpiło na podstawie decyzji Prezydenta Miasta Kielc z dnia 24.05.2001 r.. Przedmiotowa decyzja stworzyła szansę na rozpoczęcie starań rewitalizowania tego obszaru (Obszar C: strefa Komendy Wojewódzkiej Policji i strefa Miasta Kielce), który bez tego przedsięwzięcia przeobraziłby się w strefę całkowicie zdegradowaną i zaburzałby wizerunek tego obszaru miasta z punktu widzenia krajobrazowego i rekreacyjnego.

Zatrzymanie degradacji terenu związane jest również z ochroną środowiska, gdyż znajduje się on w obrębie Doliny Białogońskiej, na obszarze najwyższej ochrony (ONO) zbiornika GZWP Nr 417 (poziom wód dewońskich), który ma podstawowe znaczenie w zaopatrzeniu w wodę pitną aglomeracji Kielc. Ze względu na specyfikę terenu konieczne jest podjęcie działań z służących przygotowaniu terenu i adaptacji znajdujących się na nim budynków pod nowe funkcje usługowe, gospodarcze i społeczne.

Obecnie teren ten nie jest w pełni wykorzystywany, następuje dekapitalizacja majątku, a co więcej wskazany jest również jako ognisko zanieczyszczenia gruntowo – wodnego (była stacja paliw, obiekty warsztatowe, myjnie, magazyny, parking). Wody podziemne i grunty zanieczyszczone są metalami azotu, metalami ciężkimi, węglowodorami. Wielkość zanieczyszczenia i skala zagrożenia kształtuje się odpowiednio na poziomie średnim i dużym.

Łączna kubatura obiektów wynosi 160103 m³, powierzchnia ogólna budynków 33902 m², powierzchnia użytkowa 27116,8 m².

Biorąc pod uwagę potencjalną wielofunkcyjność opisywanego obszaru, bardzo atrakcyjną lokalizację (położenie w lesie na terenie Chęcińsko - Kieleckiego Parku Krajobrazowego) i bezpośrednie sąsiedztwo rewitalizowanego obszaru sportowo – rekreacyjnego Stadion – Ogród, zdecydowano się włączyć ten obszar do zakresu Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Sukcesywnie, od daty przejęcia nieruchomości w ramach posiadanych środków opracowano dokumentację projektową oraz dokonano przebudowy i modernizacji niektórych budynków powojсковych. Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach wykonała szereg prac inwestycyjnych w celu zrewitalizowania przejętego terenu, z czego między innymi należy wymienić: remont kapitalny budynku koszarowego nr 93 dla Samodzielnego Pododdziału Prewencji Policji, likwidacja centralnej kotłowni na paliwo stałe (miałowo-węglowej), w której miejsce wybudowano sześć lokalnych kotłowni gazowych wraz z siecią

gazową, remont budynków magazynowych, przebudowa i rozbudowa stacji diagnostycznej w pełni uwzględniającej wymogi ochrony środowiska (odprowadzenie ścieków technologicznych poprzez separatory i odstojniki). Obecnie w trakcie realizacji jest dwustanowiskowa automatyczna myjnia samochodowa, z której wody ściekowe włączone są w obieg zamknięty.

Obszar rewitalizacji terenów powojсковych wyznaczono według map terenu dawnej Jednostki Wojskowej. Łączna wielkość terenu rewitalizacji: 61,99 ha, w tym teren Urzędu Miasta 13,78 ha

Zasięg geograficzny:

- strefy rewitalizacji terenów powojсковych należących do Miasta Kielce
- oraz strefy rewitalizacji terenów powojсковych należących do Komendy Wojewódzkiej Policji

5.3. Okres programowania

W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Kielc odnoszącego się do zdegradowanych obszarów miejskich, przemysłowych i powojaskowych wyróżniono jeden okres programowania środków: 2014-2020. Program ma charakter strategiczno-operacyjny, a zatem należy przyjąć, że rok 2020 wyznacza okres obowiązywania zapisów Programu głównie w zakresie: założonych celów rewitalizacji na wskazanych obszarach, zakresu interwencji oraz priorytetowych typów projektów.

Podstawową przesłanką do wyboru okresu programowania LPR był okres realizacji Strategii Rozwoju Kielc przewidzianej na lata 2004-2020, aktualizowany w 2007 na 2007-2020. Okres realizacji projektów finansowych z funduszy strukturalnych odbędzie się w latach 2014-2020.

5.4. Aktualizacja zasięgu terytorialnego rewitalizowanych obszarów i ich diagnoza

Scharakteryzowane poniżej obszary uzupełniają wskazane do rewitalizacji w ramach dokumentu pierwotnego. Obszary wyznaczone w dwóch opracowaniach mają charakter obowiązujący.

5.4.1. Obszary miejskie

Kryteria, które wzięto pod uwagę przy wskazaniu obszarów zdegradowanych miejskich do rewitalizacji, mają charakter zarówno ilościowy, jak i jakościowy.

Analiza ilościowa

Przeprowadzono szeroką analizę danych statystycznych, z użyciem 9 głównych wskaźników badających istotne problemy o charakterze społeczno-gospodarczym. Większość wskaźników skupia kilka podwskaźników, co sprawia, że analiza sytuacji mierzona jest przez pryzmat 32 podkryteriów. Zagadnienie przestrzenno-środowiskowe zostały ocenione za pomocą analizy jakościowej.

Kryteria wraz z podkryteriami oraz wagami (100):

- **Poziom migracji wewnętrznych** [wskaźnik W1 (11)] – mierzone przez saldo migracji wewnętrznej
- **Sytuacja demograficzna** [wskaźnik W2, (11)] – mierzone przez
  - Udział osób w wieku przedprodukcyjnym [wskaźnik W2a (1,5)]
  - Udział osób w wieku produkcyjnym [wskaźnik W2b (1,5)]
  - Udział osób w wieku poprodukcyjnym [wskaźnik W2c (1,5)]
  - Wskaźnik obciążenia demograficznego [wskaźnik W2d (2,5)]
  - Przyrost naturalny i liczba żywych urodzeń [wskaźnik W2e (2)]
  - Liczbę zgonów w roku na 1000 mieszkańców [wskaźnik W2f (2)]
- **Gęstość zabudowy mieszkaniowej** [wskaźnik W3 (11)] – mierzone przez
  - Gęstość zaludnienia [wskaźnik W3a (3)]
  - Liczbę osób na lokal mieszkalny [wskaźnik W3b (2)]
  - Udział mieszkań w ogólnej liczbie lokali mieszkalnych [wskaźnik W3c (1)]
  - Udział domów jednorodzinnych w ogólnej liczbie lokali mieszkalnych [wskaźnik W3d (1)]
  - Liczbę osób mieszkających w mieszkaniach na 1000 mieszkańców [wskaźnik W3e (2)]
  - Liczbę osób mieszkających w domach na 1000 mieszkańców [wskaźnik W3f (2)]
- **Poziom ubóstwa i wykluczenia** [wskaźnik W4 (11)] – mierzone przez
  - Liczbę osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców [wskaźnik W4a (4)]
  - Sumę wypłaconych świadczeń przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie na mieszkańca [wskaźnik W4b (3,5)]
  - Udział osób pobierających świadczenia oraz zasiłki w ogólnej liczbie ludności [wskaźnik W4c (3,5)]
- **Poziom i struktura bezrobocia** [wskaźnik W5 (11)] – mierzone przez
  - Stopę bezrobocia [wskaźnik W5a (3)]
  - Udział osób pozostających bez pracy przez okres od 12 miesięcy do 5 lat w ogólnej liczbie osób produkcyjnych [wskaźnik W5b (3,5)]
  - Udział osób pobierających zasiłki dla bezrobotnych [wskaźnik W5c (1,5)]
  - Udział osób bezrobotnych w wieku 18-24 w ogólnej liczbie bezrobotnych [wskaźnik W5d (1)]
  - Udział osób bezrobotnych w wieku 18-24 w ogólnej liczbie ludności w tym wieku [wskaźnik W5e (1)]
  - Udział osób z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie bezrobotnych [wskaźnik W5f (1)]

Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojkowych w mieście Kielce na lata 2014-2020

- **Poziom przedsiębiorczości** [11] (wskaźnik W6) – mierzone przez
  - Wskaźnik przedsiębiorczości na 100 mieszkańców [wskaźnik W6a (4)]
  - Liczbę podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w ciągu roku na 1000 mieszkańców [wskaźnik W6b (3,5)]
  - Liczbę podmiotów gospodarczych zlikwidowanych w ciągu roku na 1000 mieszkańców [wskaźnik W6c (3,5)]
- **Powierzchnia zieleni (tereny potencjalnie rekreacyjne)** [wskaźnik W7 (11)] – mierzone przez powierzchnię zieleni (terenów potencjalnie rekreacyjnych) na 1000 mieszkańców
- **Poziom przemocy w rodzinie** [wskaźnik W8 (11)] – mierzone przez przemoc w rodzinie na 1000 mieszkańców
- **Poziom pozostałych wskaźników** [wskaźnik W9 (12)] – mierzone przez
  - Udział mieszkańców z polskim obywatelstwem [wskaźnik W9a (1)]
  - Udział osób samotnie mieszkających [w wieku emerytalnym] w ogólnej liczbie mieszkańców [wskaźnik W9b (6,5)]
  - Wskaźniki dotyczące transportu [wskaźnik W9c (4,5)]
    - Liczbę pojazdów samochodowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców [wskaźnik W9c1 (3,5)]
    - Gęstość ścieżek rowerowych [wskaźnik W9c2 (0,5)]
    - Długość ścieżek rowerowych na 1000 mieszkańców [wskaźnik W9c3 (0,5)]

Dla wskazania obszaru do rewitalizacji wszystkie powyższe wskaźniki zostały wystandaryzowane. Polegało to na odjęciu średniej wartości dla wszystkich obszarów od nominalnej wartości wskaźnika dla danego obszaru oraz podzieleniu przez odchylenie standardowe populacji. Efektem tej procedury jest możliwość logicznej interpretacji oraz dodawania wskaźników, ponieważ wszystkie wskaźniki mają rozkład charakteryzujący się jednakową średnią (zero), jak i odchyleniem standardowym populacji (do jeden).

Analiza jakościowa:

Analiza jakościowa odnosząca się głównie do zagadnień przestrzenno-środowiskowych oparta została o wskaźnik urbanistyczny W10, który podzielony został na 7 podwskaźników. Analizę wykonali eksperci z zakresu planowania przestrzennego, którzy podczas wizji terenowej dokonali oceny obszarów Kielc pod kątem następujących podkryteriów:

- **Stan infrastruktury technicznej** [wskaźnik W10a (6)] – ocena infrastruktury technicznej (oznakowania, systemy oświetleniowe, instalacje elektryczne, występowanie hydrantów,

odprowadzanie wód opadowych i in.) i budynków (elewacje – pokrycie, okna i in.) – w zależności od zastanych w przestrzeni obiektów.

- Ocena: 1 (słaby), 2 (średni), 3 (dobry), 4 (b. dobry)
- **Stan infrastruktury transportowej:** [wskaźnik W10b (6)] – ocena infrastruktury transportowej (stan ciągów pieszych, ścieżek rowerowych, układów drogowych, separacja ciągów, dostępność miejsc parkingowych, ekrany akustyczne) – w zależności od zastanych w przestrzeni obiektów.
  - Ocena: 1 (słaby), 2 (średni), 3 (dobry), 4 (b. dobry)
- **Poziom występowania elementów małej architektury:** [wskaźnik W10c (3)] – stopień wypełnienia przestrzeni drobnymi elementami, podnoszącymi walory użytkowe i estetyczne danego obszaru (ławki, stojaki rowerowe, rzeźby, fontanny, pomniki, kwietniki, donice, stoły, place zabaw, tablice i in.) – w zależności od zastanych w przestrzeni obiektów.
  - Ocena: 0 (brak elementów małej architektury), 1 (niski), 2 (średni), 3 (wysoki)
- **Poziom występowania elementów zdegradowanych:** [wskaźnik W10d (6)] – identyfikacja zniszczonych obiektów/instalacji, dysfunkcyjnych w danym obszarze (budynki i budowle w ruinie, zdekapitalizowane pustostany, zdegradowanie powierzchni zieleni miejskiej, zniszczone instalacje techniczne, występowanie dysfunkcyjnych nieużytków miejskich i in.) – w zależności od zastanych w przestrzeni obiektów.
  - Ocena: 0 (wysoki), 1 (średni), 2 (niski), 3 (brak elementów zdegradowanych)
- **Stan przestrzeni publicznych:** [wskaźnik W10e (6)] – występowanie i stan zorganizowanych przestrzeni wolnych, otwartych, dostępnych dla każdego mieszkańca („użytkownika” miasta), w których realizowana jest aktywność społeczna, turystyczna, rekreacyjna, kulturowa i in. (place, parki, targowiska, plaże, bulwary, skate parki, boiska itp.) – w odniesieniu do charakteru i zagospodarowania danego obszaru.
  - Ocena: 0 (brak przestrzeni publicznych), 1 (niski), 2 (średni), 3 (wysoki)
- **Walory estetyczne:** [wskaźnik W10f (3)] – ocena podstawowych składowych kompozycji urbanistycznej (osiowość, symetria, barwa, podłoga i in.) oraz architektury obiektów wypełniających dany obszar (jakość, spójność, występowanie obiektów architektury współczesnej, występowanie zabytków) – ocena fizjonomii obszaru i jej percepcji.
  - Ocena: 1 (niskie), 2 (średnie), 3 (wysokie)
- **Funkcjonalność:** [wskaźnik W10g (3)] – ocena wybranych aspektów funkcjonalnych (dostępność dla osób niepełnosprawnych i starszych, stopień nasycenia obiektami usługowymi i handlowymi) – w odniesieniu do charakteru i zagospodarowania danego obszaru.
  - Ocena: 1 (słaba), 2 (średnia), 3 (dobra), 4 (b. dobra)

Dla wskazania obszaru do rewitalizacji wszystkie powyższe wskaźniki zostały wystandaryzowane. Polegało to na odjęciu średniej wartości dla wszystkich obszarów od nominalnej wartości wskaźnika dla danego

Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojkowych w mieście Kielce na lata 2014-2020

obszaru oraz podzieleniu przez odchylenie standardowe populacji. Efektem tej procedury jest możliwość logicznej interpretacji oraz dodawania wskaźników, ponieważ wszystkie wskaźniki mają rozkład charakteryzujący się jednakową średnią (zero), jak i odchyleniem standardowym populacji (do jeden).

Wystandaryzowane składniki pozwolą utworzyć indeks zbiorczy (wskaźnik sumaryczny):

Wskaźnik (waga)									
Analiza ilościowa (100)									Analiza jakościowa (33)
W1 (11)	W2 (11)	W3 (11)	W4 (11)	W5 (11)	W6 (11)	W7 (11)	W8 (11)	W9 (12)	W10 (33)
-W1 (11)	-W2a (1,5) -W2b (1,5) +W2c (1,5) +W2d (2,5) -W2e (2) +W2f (2)	+W3a (3) +W3b (2) +W3c (1) -W3d (1) -W3e (2) +W3f (2)	+W4a (4) +W4b (3,5) +W4c (3,5)	+W5a (3) +W5b (3,5) +W5c (1,5) +W5d (1) +W5e (1) +W5f (1)	-W6a (4) -W6b (3,5) +W6c (3,5)	-W7 (11)	+W8 (11)	-W9a (1) +W9b (6,5) +W9c1 (3,5) -W9c2 (0,5) -W9c3 (0,5)	+W10a (6) +W10b (6) +W10c (3) +W10d (6) +W10e (6) +W10f (3) +W10g (3)

Uwagi metodologiczne:

Obszary, których nazwy umieszczone są w komórkach o szarym tle – są obszarami o charakterze osiedlowym.

W tabeli ukazano wartości liczbowe wskaźnika, natomiast na mapie zaprezentowano poziom nasycenia:

- Kolorem czerwonym oznaczono obszary o najwyższym poziomie nasycenia problemem mierzonym przez wskaźnik, dla których wartości wskaźnika odchyłały się powyżej odchylenia standardowego populacji po stronie wartości dodatnich
- Kolorem pomarańczowym obszary o wysokim poziomie nasycenia problemem mierzonym przez wskaźnik, dla których wartości mieszczą się w przedziale od połowy wartości odchylenia standardowego populacji do jego pełnej wartości po stronie dodatnich wartości
- Kolorem żółtym obszary o stopniu nasycenia problemem mierzonym przez wskaźnik powyżej średniej dla miasta, dla których notowane były wartości powyżej 0, ale do połowy wartości odchylenia standardowego populacji
- 0 rozumiane jest jako wartość średnia dla Kielc
- Kolorem bładozielonym o poziomie nasycenia problemem mierzonym przez wskaźnik poniżej średniej dla miasta, dla których przedział wartości analogicznie ograniczają wartości ujemne do połowy wartości odchylenia standardowego populacji
- Kolorem zielonym obszary o relatywnie dobrej sytuacji, dla których przedział stanowi połowa oraz pełna wartość odchylenia standardowego populacji po stronie wartości ujemnych

- Kolorem ciemnozielonym obszary o relatywnie bardzo dobrej sytuacji, dla których notowane wartości są poniżej wartości odchylenia standardowego populacji dla ujemnych wartości.

Oczywiście nie dla każdego wskaźnika występują wszystkie kolory, wartości skrajne lub pośrednie mogą po przeliczeniu nie wystąpić.

Zestawienie wyników analizy ilościowej oraz jakościowej pozwoli na wyznaczenie obszarów do rewitalizacji.

5.4.1.1 Poziom migracji wewnętrznych (W1)

Poziom migracji wewnętrznych wyznaczony został saldem migracji wewnętrznej. Dane do poszczególnych obszarów ukazują tendencje zaludniania rejonów Kielc. Dodatkowo saldo migracji zazwyczaj oznacza atrakcyjność miejsca zamieszkania, ale także obecność terenów pod zaludnienie. Z kolei saldo migracji o charakterze ujemnym może oznaczać wyprowadzki z danego obszaru przy jednoczesnym braku napływów następców. Z uwagi na fakt, iż najczęściej migrują osoby w wieku produkcyjnym (ewentualnie z rodzinami) uszczuplają w ten sposób tę grupę na terenie, z którego wyjeżdżają. Długotrwała niezmienna tendencja o takim charakterze może zaburzyć strukturę ludności na danym obszarze. Powstają wówczas tereny, na której żyją w bardzo dużej mierze wyłącznie ludzie starsi. Taka nierównomierność nie należy do zjawisk pożądaných. Znacznie korzystniejsza sytuacja występuje wówczas, gdy struktura ludności ma charakter względnie równomierny we wszystkich obszarach, co pozwala na bardziej zrównoważony rozwój całego miasta.

Tabela 25. Wystandaryzowany wskaźnik poziomu migracji wewnętrznych

Lp	NAZWA OBSZARU	W1	Lp	NAZWA OBSZARU	W1
64	Tereny przemysłowo-usługowe 6	21,52	74	Nowy Folwark	-0,51
80	Zgoda	16,03	2	Aleja Legionów	-0,65
1	1 Maja	13,43	7	Biesak	-0,74
43	Podkarczówka-Wielorodzinną	9,51	87	Łazy	-0,74
38	Osiedle Związkowiec	9,47	60	Tereny przemysłowo-usługowe 2	-0,75
40	Piaski	9,11	6	Plac Moniuszki	-1,07
8	Osiedle Bocianek	8,13	69	Złodziejów	-1,07
36	Osiedle Świętokrzyskie	7,42	85	Ostra Górka	-1,07
14	Chęcińska	6,88	46	Sitkówka	-1,10
11	Żelazna	6,77	20	Dąbrowa	-1,64
51	Centrum	6,77	25	Posłowicka	-1,84
82	Łódzka	6,37	81	Tereny przemysłowo-usługowe 11	-1,84
75	Warszawska-Solidarności	6,10	3	Baranówek	-1,86
86	Politechnika	6,10	78	Zalesie	-2,58
50	Osiedle Ślichowice	5,86	19	Osiedle Dąbrowa	-3,12
49	Szydłówek Jednorodzinny	5,67	31	Osiedle Kochanowskiego	-3,40
76	Niewachłów	5,63	72	Tereny przemysłowo-usługowe 12	-4,14
32	Osiedle Na Stoku	5,62	5	Białogon 1	-5,15
45	Osiedle Sandomierskie i ul. Leszczyńska	5,54	17	Czarnów Rządowy	-5,90
34	Osiedle Na Skarpie i ul. Targowa	5,48	13	Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy 2	-7,10
84	Osiedle Sady 2	5,48	65	Tereny przemysłowo-usługowe 7	-7,88
33	Osiedle Pod Dalnią	5,37	54	Tarnowska	-8,04

Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojkowych w mieście Kielce na lata 2014-2020

35	Osiedle Słoneczne Wzgórze	5,28	70	Bukówka	-11,63
71	Wietrznia	5,27	4	Bernardyńska-Diamentowa	-12,67
47	Szydłówek	4,98	23	Karczówka	-13,39
18	Czarnów Wielorodzinny	4,87	62	Tereny przemysłowo-usługowe 4	-19,74
68	Osiedle Zagórska Północ i Zagórska Południe	4,72	58	Tereny przemysłowo-usługowe 1	-22,83
30	Osiedle Jagiellońskie	4,54	44	Psie Góry	-25,45
28	Osiedle Barwinek	4,13	48	Szydłówek Górny	-31,03
29	Osiedle Czarnockiego	4,04	79	Zalew Kielecki	-62,45
10	Cegielnia	3,92			
21	Gruhawka	3,92			
41	Piekoszowska-Łąkowa	3,92			
53	Świętokrzyska-Radomska	3,92			
61	Tereny przemysłowo-usługowe 3	3,92			
63	Tereny przemysłowo-usługowe 5	3,92			
37	Osiedle Uroczysko	3,72			
22	Herby-Głębocka	3,48			
15	Czarnów Jednorodzinny 1	3,31			
26	Dyminy	2,61			
77	Zagórska-Pomorska	2,02			
16	Czarnów Jednorodzinny 2	1,71			
9	Bór	1,52			
39	Pakosz	1,31			
42	Podkarczówka-Jednorodzinna	0,97			
73	Zagórze	0,94			
24	Krakowska-Ogrodowa	0,22			

Źródło: Obliczenia własne

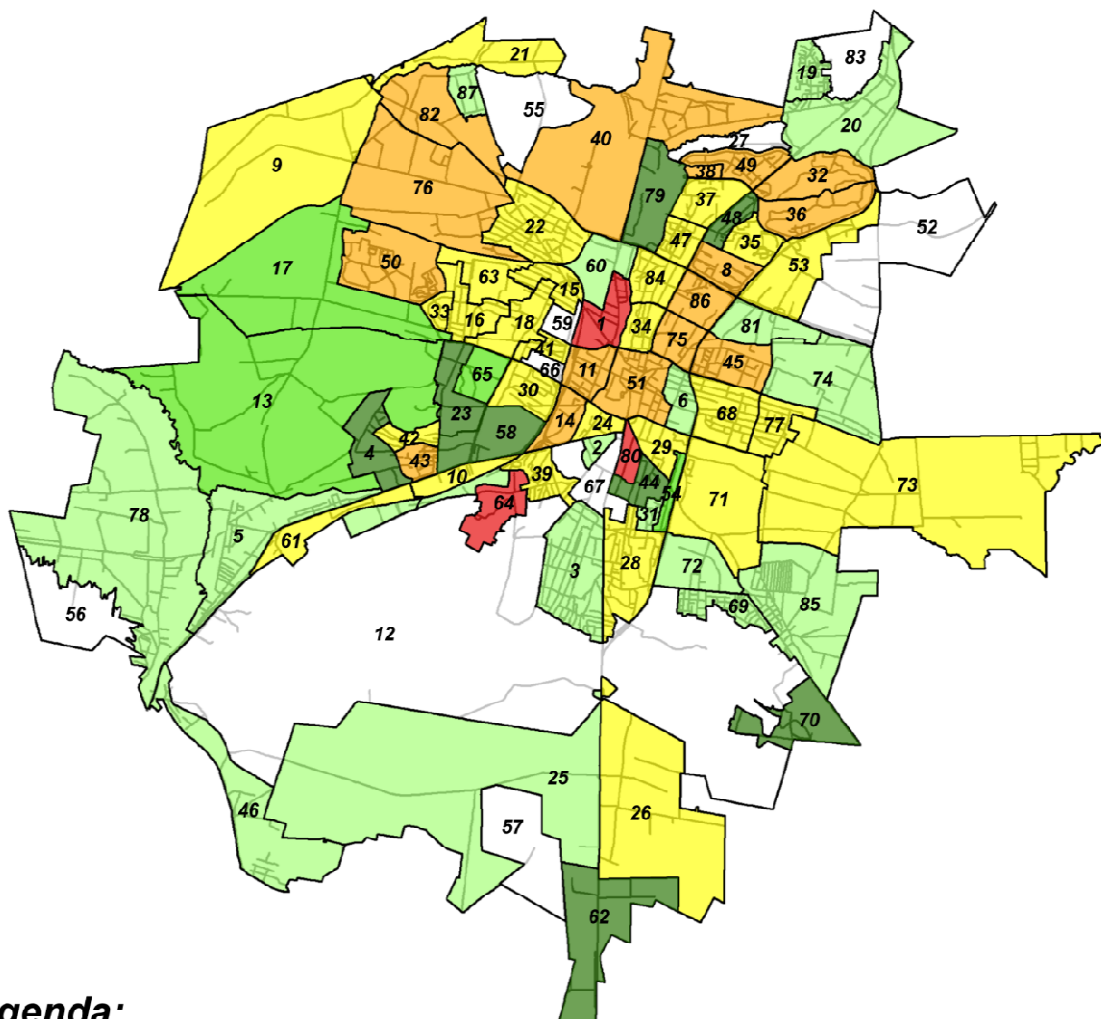
Analizując wystandaryzowany wskaźnik migracji wewnętrznych dla poszczególnych obszarów Kielc wyraźnie widoczne są obszary, które kielczanie opuszczają. W pierwszej kolejności są to tereny przemysłowo-usługowe 6 oraz centralne okolice miasta – Zgoda i 1 Maja. W dalszej kolejności wyludnieniu ulegają obszary północne Kielc, w tym położone tam osiedla mieszkaniowe. Coraz częściej ludzie wyprowadzają się również z Centrum. Ubywa także mieszkańców w większości rejonów położonych w pobliżu drogi krajowej o numerze 74 przecinającej północną część miasta. Tereny, z których ludność odpływa do innych rejonów z reguły na minus wyróżniają się na tle miasta pod względem struktury zabudowy mieszkaniowej (w zdecydowanej większości przybiera tam ona formę wielorodzinną) i, co się z tym wiąże, wysoką gęstością zaludnienia. Z kolei spośród obszarów, które najbardziej skorzystały w procesie migracji wewnętrznej z reguły większą część stanowi zabudowa jednorodzinna, o niskiej gęstości zaludnienia. Często wskazuje to pośrednio na jeszcze niepełne wykorzystanie terenu pod cele mieszkaniowe. Istnieje więc dopływ ludzi młodych, którzy często osiedlając się budują własne domy. Podnoszą w ten sposób standard życia rodziny, tym samym wskaźniki komfortu mieszkalnictwa, u których widać pewną korelację z migracjami kielczan. Napływająca ludność nie boryka się z problemami natury ekonomicznej, co odbija się na wskaźnikach poziomu i struktury bezrobocia oraz poziomu ubóstwa dla całego obszaru. Tereny te nierzadko bywają atrakcyjne pod względem ilości terenów rekreacyjnych, bądź położone są w ich niedalekim pobliżu (lasy, parki, wody). Wybierane rejonów Kielc w niewielkim stopniu zamieszkują osoby w wieku poprodukcyjnym, bardzo niski jest też udział samotnych emerytów. Kierunek migracji pokazuje więc, że regiony zaludniane są często poprzez zasiedlenie nowych terenów. Warto również dodać, że najczęściej wybierane obszary są, zgodnie ze wskaźnikiem sumarycznym, jednocześnie najmniej problematycznymi.

Wskaźnik poziomu migracji wewnętrznych w poszczególnych obszarach Kielc zaprezentowany został na mapie poniżej.

Poziom odpływu ludności W1 (11) - wskaźnik wystandaryzowany

Legenda:

- **bardzo niekorzystny**
- **niekorzystny**
- **powyżej 0**
- **poniżej 0**
- **korzystny**
- **bardzo korzystny**
- **brak danych**

5.4.2.1. Sytuacja demograficzna (W2)

Sytuacja demograficzna mierzona jest za pomocą: udziału osób w wieku przedprodukcyjnym (wskaźnik W2a), produkcyjnym (wskaźnik W2b) i poprodukcyjnym (wskaźnik W2c) oraz wskaźnika obciążenia demograficznego (wskaźnik W2d), pod uwagę brany jest także poziom przyrostu naturalnego i liczba żywych urodzeń (wskaźnik W2e) oraz liczba zgonów w roku na 1000 mieszkańców (wskaźnik W2f). Tak skonstruowany wskaźnik pozwala stwierdzić natężenie problemów związanych z demografią.

Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym ukazuje pole do interwencji związanej z aktywizacją społeczną osób nieczynnych już zawodowo (emerytów), ludzi starszych. Rejony z dużym udziałem takiej ludności zazwyczaj charakteryzują się słabszym, mniej dynamicznym rozwojem. Stan materialny osób starszych jest statystycznie niższy, czego obrazem może być znacznie ograniczony poziom inwestycji w infrastrukturę mieszkaniową. Osoby takie z reguły wykazują się gorszym stanem zdrowia. Pojawia się więc potrzeba wyższych nakładów na ten cel. Poziom ochrony zdrowia oraz odsetek ludzi starszych pośrednio wskazuje liczba zgonów na 1000 mieszkańców. Wysoki procentowy udział ludności poprodukcyjnej może wskazywać rejony, które młodzi ludzie opuszczają z powodu nieatrakcyjności danego obszaru jako miejsca zamieszkania. O nieatrakcyjności rejonu może także świadczyć niski udział osób w wieku przedprodukcyjnym oraz mały przyrost naturalny. Wyższe bowiem wskaźniki będą charakterystyczne dla rejonów, w których ludzie młodzi zakładają rodziny. Często wiąże się to z inwestycjami w mieszkaniową infrastrukturę (remont, rozbudowa, kupno nowego lokum). Osoby w wieku produkcyjnym, a więc teoretycznie zdolne do generowania dochodów z zarobkowej pracy utrzymują ludność nieprodukcyjną (np. dzieci czy emerytów), która nie utrzymuje się jeszcze/już z pracy własnej. Stosunek ten obrazuje wskaźnik obciążenia demograficznego. Relatywnie wyższy odsetek osób produkcyjnych jest zjawiskiem pozytywnym. Osoby w takim wieku stanowią zasób ludzki w gospodarce, który jest elementem wpływającym na rozwój.

Tabela 26. Wystandaryzowany wskaźnik sytuacji demograficznej

Lp	NAZWA OBSZARU	W2	Lp	NAZWA OBSZARU	W2
65	Tereny przemysłowo-usługowe 7	34,86	34	Osiedle Na Skarpie i ul. Targowa	-0,29
68	Osiedle Zagórska Północ i Zagórska Południe	19,10	71	Wietrznia	-0,81
84	Osiedle Sady 2	15,86	26	Dyminy	-0,98
2	Aleja Legionów	15,61	53	Świętokrzyska-Radomska	-1,03
77	Zagórska-Pomorska	11,62	5	Białogon 1	-1,06
30	Osiedle Jagiellońskie	10,16	72	Tereny przemysłowo-usługowe 12	-1,27
81	Tereny przemysłowo-usługowe 11	9,68	9	Bór	-1,30
47	Szydłówek	8,84	1	1 Maja	-1,49
11	Żelazna	8,48	15	Czarnów Jednorodzinny 1	-1,69
64	Tereny przemysłowo-usługowe 6	8,37	43	Podkarczówka-Wielorodzinna	-1,80
8	Osiedle Bocianek	8,29	38	Osiedle Związkowiec	-1,82
6	Plac Moniuszki	7,96	74	Nowy Folwark	-2,43
49	Szydłówek Jednorodzinny	7,73	78	Zalesie	-2,50
24	Krakowska-Ogrodowa	7,42	63	Tereny przemysłowo-usługowe 5	-2,86
14	Chęcińska	6,92	73	Zagórze	-3,11
29	Osiedle Czarnockiego	6,29	25	Posłowska	-3,42
7	Biesak	6,28	86	Politechnika	-3,71
80	Zgoda	5,31	22	Herby-Głęboczka	-3,93
54	Tarnowska	4,68	4	Bernardyńska-Diamentowa	-4,01
18	Czarnów Wielorodzinny	4,54	17	Czarnów Rządowy	-4,08
51	Centrum	4,35	76	Niewachłów	-4,15
16	Czarnów Jednorodzinny 2	3,92	69	Złodziejów	-4,22

Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojkowych w mieście Kielce na lata 2014-2020

41	Piekoszowska-Łąkowa	3,02	61	Tereny przemysłowo-usługowe 3	-4,27
44	Psie Góry	2,50	85	Ostra Górka	-4,80
3	Baranówek	2,42	35	Osiedle Słoneczne Wzgórze	-5,60
42	Podkarczówka-Jednorodzinna	1,89	36	Osiedle Świętokrzyskie	-5,97
20	Dąbrowa	1,64	13	Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy 2	-6,76
46	Sitkówka	1,26	10	Cegielnia	-7,32
21	Gruchawka	1,04	79	Zalew Kielecki	-7,37
70	Bukówka	1,03	87	Łazy	-7,61
37	Osiedle Uroczysko	0,96	28	Osiedle Barwinek	-8,37
82	Łódzka	0,84	31	Osiedle Kochanowskiego	-9,27
45	Osiedle Sandomierskie i ul. Leszczyńska	0,79	40	Piaski	-9,35
75	Warszawska-Solidarności	0,67	32	Osiedle Na Stoku	-10,04
23	Karczówka	0,61	19	Osiedle Dąbrowa	-10,60
39	Pakosz	0,26	48	Szydłówek Górny	-10,71
			33	Osiedle Pod Dalnią	-12,80
			50	Osiedle Ślichowice	-14,00
			58	Tereny przemysłowo-usługowe 1	-15,91
			62	Tereny przemysłowo-usługowe 4	-16,13
			60	Tereny przemysłowo-usługowe 2	-16,31

Źródło: Obliczenia własne

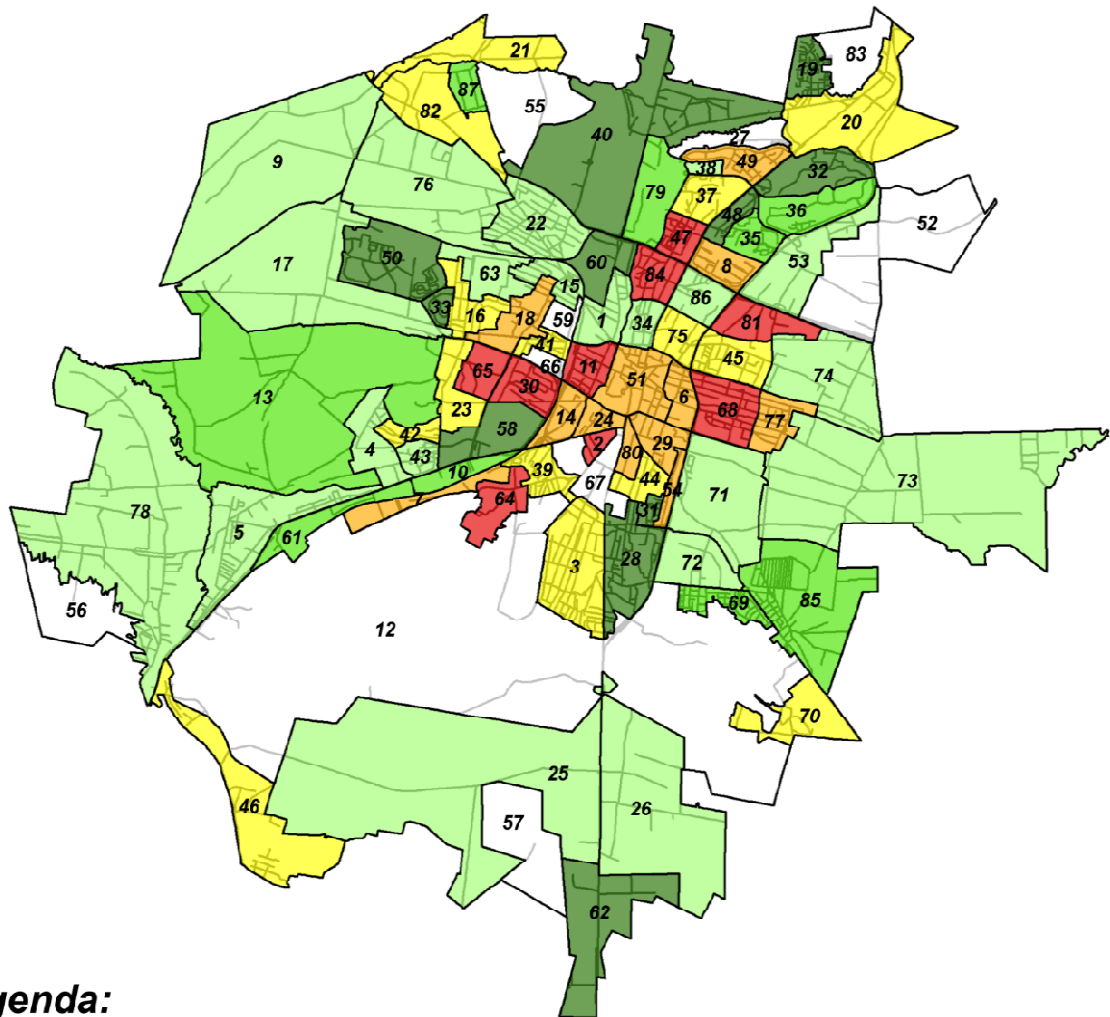
Nie trudno zauważyć, że obszarami o najbardziej niekorzystnej sytuacji demograficznej są w ogromnej większości tereny położone w pobliżu centrum miasta o charakterze przemysłowo – usługowym (7, 11 i 6) lub leżącym nieopodal (Żelazna) oraz osiedlowym (Osiedle Zagórska Północ i Zagórska Południe, część Osiedla Sady, Aleja Legionów, Zagórska – Pomorska, Osiedle Jagiellońskie, Szydłówek). Są to z reguły tereny zurbanizowane od dawna, a gros mieszkańców stanowią osoby zbliżające się do wieku poprodukcyjnego lub ludzie starsi, często mieszkający samotnie. Wpływa to poniekąd na niski wskaźnik liczby osób przypadających na mieszkanie. Mieszkańcy tych terenów zazwyczaj są nieco gorzej sytuowani ekonomicznie, co pośrednio potwierdza stosunkowo raczej niższy wskaźnik samochodów w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Poza tym zazwyczaj wyższy jest tutaj poziom bezrobocia, a osób długotrwale bezrobotnych notuje się stosunkowo więcej niż w innych obszarach. Relatywnie mały udział w ogóle ludności mają tutaj osoby w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym. Ujemny jest też przyrost naturalny i liczba żywych urodzeń. Wskazuje to na niski odsetek ludzi młodych, którzy ze swoimi rodzinami często wybierają mieszkanie poza miejscem wychowania, gdzie pozostali ich rodzice. Na potwierdzenie tej tezy warto dodać, że w większości na terenach o niekorzystnej sytuacji demograficznej obserwowane jest ujemne saldo migracji wewnętrznych. Patrząc na strukturę bezrobocia widoczny jest również niski odsetek osób w wieku 18-24 lat, jak i dobrze wykształconych. Wszystko to świadczy o trwającej od pewnego czasu tendencji wyludnieniowej części obszarów Kielc i wyprowadzaniu się ludzi młodych w inne rejony miasta. Warto również zauważyć, że część obszarów o niekorzystnej sytuacji demograficznej charakteryzuje się korzystnym poziomem wskaźnika gęstości zabudowy mieszkaniowej. Są to często obszary o starszej zabudowie jednorodzinnej, jak Szydłówek jednorodzinny lub ze zróżnicowaną formą zabudowy, w której stoją zarówno bloki mieszkalne, jak również domy. Co ciekawe, rejony o najkorzystniejszej sytuacji demograficznej charakteryzują się raczej niekorzystnym poziomem gęstości zabudowy mieszkaniowej, w którym lwia część stanowi zabudowa wielorodzinna. Wyjątkiem jest położone pod lasem na obrzeżach miasta Osiedle Dąbrowa, które istnieje stosunkowo krótko, w porównaniu z zabudową położoną bliżej centrum miasta. Dominuje tam zabudowa szeregowa oraz domy. Warty podkreślenia jest fakt, że mimo zróżnicowania w liczbie osób przypadających na lokal mieszkalny – niski jest odsetek samotnie mieszkających emerytów. Bardzo duży odsetek ludności w wieku produkcyjnym nie zawsze idzie jednak w parze z dużym udziałem osób w wieku przedprodukcyjnym. Wysoki jest jednak poziom przyrostu naturalnego, co jednak nie zawsze rekompensuje często powstających ubytków wynikających z migracji odpływowej z tych terenów.

Wskaźnik sytuacji demograficznej w poszczególnych jednostkach statystycznych został szczegółowo zaprezentowany na poniższej mapie.

Sytuacja demograficzna

W2 (11) - wskaźnik wystandaryzowany

Legenda:

5.4.1.3. Gęstość zabudowy mieszkaniowej (W3)

Gęstość zabudowy mieszkaniowej mierzona jest za pomocą: gęstości zaludnienia (wskaźnik W3a) oraz przeciętnej liczby osób na lokal mieszkalny (wskaźnik W3b), jak również udziału mieszkań (wskaźnik W3c) i domów jednorodzinnych (wskaźnik W3d) w ogólnej puli lokali mieszkalnych oraz liczby osób tam mieszkających na 1000 mieszkańców (odpowiednio wskaźniki: W3e dla mieszkań i W3f dla domów jednorodzinnych).

Wskaźnik gęstości zaludnienia ukazuje ile osób mieszka w przeliczeniu na 1 km² danego obszaru. Wartość ta z jednej strony może wskazywać na poziom zabudowania terenu (biorąc pod uwagę obszary mieszkalne), a pośrednio świadczy również o rodzaju zabudowy. Mając na uwadze wielkość powierzchni badanych obszarów oraz ograniczoną szybkość zasiedlania nowych terenów – należy uznać, że proces ten jest rozłożony w czasie i następuje stopniowo. Wysoki wskaźnik gęstości zaludnienia wskazuje więc na długotrwały czas rozbudowy. Pozwala to stwierdzić, że pierwsze budynki, ze względu na wiek mogły obniżyć swoją wartość. Nie jest to zawsze występująca zależność, jednak korelacja taka jest zauważalna. Ponadto, im wskaźnik ten jest wyższy, tym bardziej wskazuje to na wielorodzinną zabudowę (np. kamienice lub bloki). Zakłada się, że komfort mieszkalnictwa wyższy jest w domach jednorodzinnych, aniżeli w mieszkaniach, za czym przemawia statystyczna wielkość powierzchni mieszkalnej w tych rodzajach zabudowy. Zatem im udział domów w ogólnej puli mieszkań jest wyższy i korzysta z niego większy odsetek ludności – tym komfort teoretycznie stoi na wyższym poziomie. Istotnym wskaźnikiem jest także liczba osób przypadających na jedno mieszkanie, która im jest mniejsza – tym teoretycznie powoduje wzrostu komfortu mieszkania.

Tabela 27. Wystandaryzowany wskaźnik gęstości zabudowy mieszkaniowej

Lp	NAZWA OBSZARU	W3	Lp	NAZWA OBSZARU	W3
18	Czarnów Wielorodzinny	12,95	15	Czarnów Jednorodzinny 1	-0,81
31	Osiedle Kochanowskiego	12,33	24	Krakowska-Ogrodowa	-1,26
38	Osiedle Związkowiec	12,27	76	Niewachłów	-1,88
32	Osiedle Na Stoku	11,28	63	Tereny przemysłowo-usługowe 5	-2,37
33	Osiedle Pod Dalnią	11,23	64	Tereny przemysłowo-usługowe 6	-2,73
47	Szydłówek	11,18	17	Czarnów Rządowy	-2,76
36	Osiedle Świętokrzyskie	10,12	5	Białogon 1	-3,49
35	Osiedle Słoneczne Wzgórze	9,93	13	Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy 2	-3,76
43	Podkarczówka-Wielorodzinna	9,73	3	Baranówek	-4,11
8	Osiedle Bocianek	9,67	9	Bór	-4,37
37	Osiedle Uroczysko	9,62	54	Tarnowska	-4,39
34	Osiedle Na Skarpie i ul. Targowa	9,58	23	Karczówka	-4,59
68	Osiedle Zagórska Północ i Zagórska Południe	9,32	61	Tereny przemysłowo-usługowe 3	-4,85
14	Chęcińska	8,72	87	Łazy	-4,90
30	Osiedle Jagiellońskie	8,51	10	Cegielnia	-5,06
50	Osiedle Ślichowice	8,33	21	Gruchawka	-5,18
84	Osiedle Sady 2	8,15	39	Pakosz	-5,33
45	Osiedle Sandomierskie i ul. Leszczyńska	6,91	82	Łódzka	-5,33
29	Osiedle Czarnockiego	6,67	81	Tereny przemysłowo-usługowe 11	-5,64
11	Żelazna	6,10	86	Politechnika	-5,75
28	Osiedle Barwinek	5,95	16	Czarnów Jednorodzinny 2	-5,83
62	Tereny przemysłowo-usługowe 4	4,93	25	Posłowicka	-5,83
51	Centrum	4,91	26	Dyminy	-5,90
2	Aleja Legionów	4,87	79	Zalew Kielecki	-6,21
75	Warszawska-Solidarności	4,62	69	Złodziejów	-6,23
6	Plac Moniuszki	3,02	85	Ostra Górka	-6,30

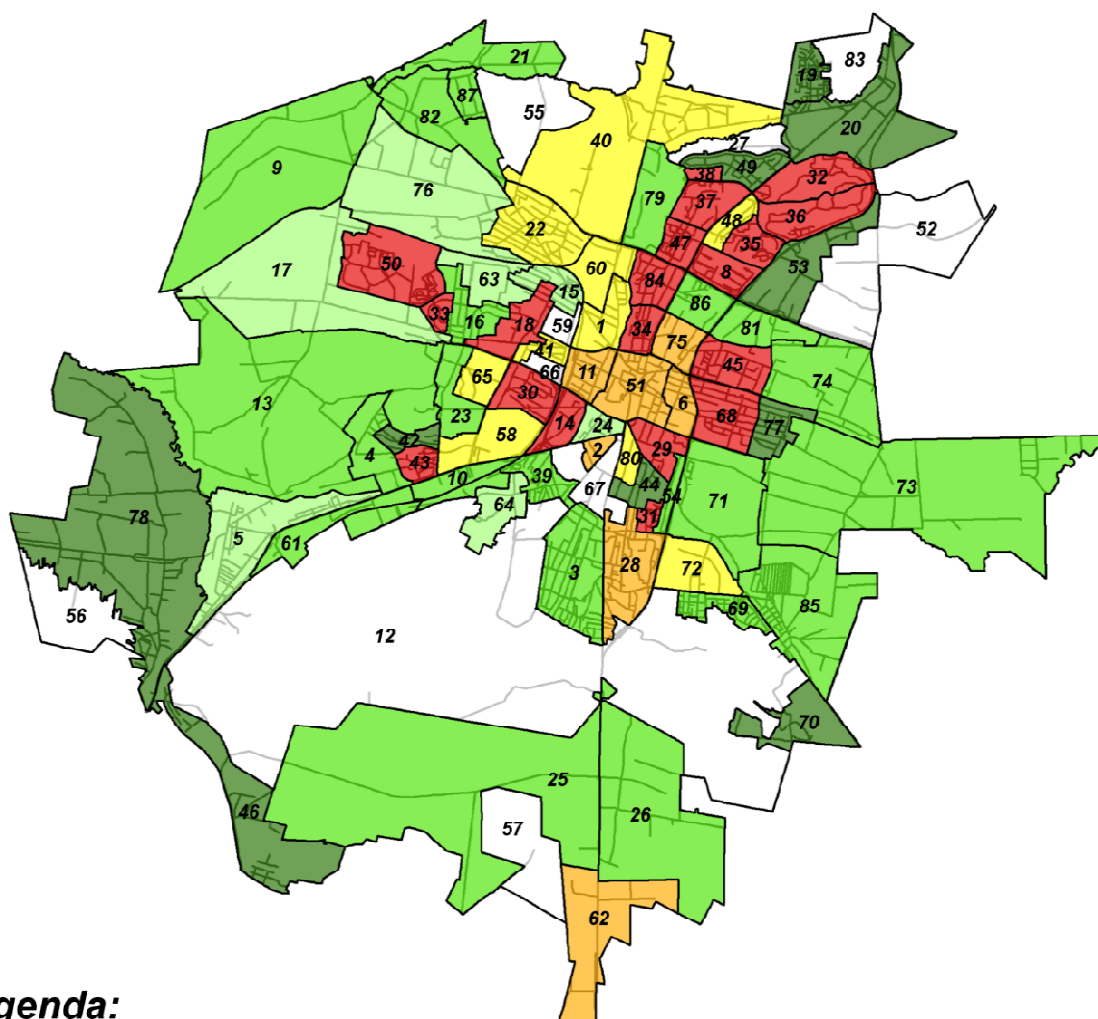
22	Herby-Głębozka	2,60	71	Wietrznia	-6,31
80	Zgoda	2,19	7	Biesak	-6,53
65	Tereny przemysłowo-usługowe 7	1,83	74	Nowy Folwark	-6,68
40	Piaski	1,40	73	Zagórze	-6,78
41	Piekoszowska-Łąkowa	1,32	4	Bernardyńska-Diaamentowa	-7,00
1	1 Maja	1,31	46	Sitkówka	-7,43
58	Tereny przemysłowo-usługowe 1	1,26	78	Zalesie	-7,47
60	Tereny przemysłowo-usługowe 2	1,20	44	Psie Górk	-8,02
72	Tereny przemysłowo-usługowe 12	0,99	77	Zagórska-Pomorska	-8,75
48	Szydłówek Górny	0,95	20	Dąbrowa	-8,81
			42	Podkarczówka-Jednorodzinna	-8,84
			49	Szydłówek Jednorodzinny	-8,92
			53	Świętokrzyska-Radomska	-9,05
			70	Bukówka	-9,83
			19	Osiedle Dąbrowa	-10,63

Źródło: Obliczenia własne

Wśród obszarów o najmniej korzystnej gęstości zabudowy mieszkaniowej zdecydowanie dominują tereny osiedli wielorodzinnych oraz w sposób zwarty zabudowane rejony miejskiego centrum. Z reguły są to obszary, z których ludzie się wyprowadzają, na co wskazuje wskaźnik migracji wewnętrznej. Poniżej średniej kształtuje się także liczba osób przypadająca na lokal mieszkalny, co może być efektem opuszczania mieszkań przez ludzi młodych w celu założenia rodziny lub zapewnienia jej lepszych warunków. Ogólna sytuacja jest w większej części dla tych obszarów niekorzystna, aczkolwiek są obszary, w których wskaźnik sumaryczny wskazuje wartości korzystne. Są to osiedla położone dalej od centrum, a więc również przynajmniej częściowo nowsze. Po części z tego właśnie wynika bardzo zróżnicowana sytuacja demograficzna na tych terenach (od bardzo korzystnej, po bardzo niekorzystną). Choć na niemal całości wyraźnie widoczny jest niski udział osób w wieku przedprodukcyjnym, to jednak przyrost naturalny przybiera poziomy dodatnie głównie w osiedlach dalej od centrum. W zbliżony sposób kształtuje się nierównomierność wysokości udziału osób w wieku poprodukcyjnym oraz samotnie mieszkających emerytów. Potwierdza to tylko, że tereny mimo wielorodzinnego charakteru zabudowy są zróżnicowane pod względem profilu mieszkańców i nowsze osiedla zamieszkiwane są częściej przez młodszych mieszkańców. Starsze z kolei charakteryzują się często większą liczbą osób w starszym wieku, większe jest tam nasilenie problemów, wyższy jest poziom bezrobocia oraz udział osób długotrwale bezrobotnych, częściej mają miejsce przypadki przemocy w rodzinie. Niezależnie jednak od wymienionych różnic – niemal cały obszar boryka się z migracją odpływową, na czym korzystają obszary o innej strukturze zabudowy, nowsze, nierzadko dalej od centralnych partii miasta. Obszary o korzystniejszym poziomie wskaźnika poziomu gęstości zabudowy mieszkaniowej mają liczniejsze gospodarstwa domowe, co wskazuje na obecność rodzin z dziećmi. Niższa jest za to gęstość zaludnienia, co po części wynika z rodzaju zabudowy, ale także z jeszcze niepełnego zaludnienia terenu, które prawdopodobnie nastąpi w przyszłości. Obszary te są też częściej wybierane jako nowe miejsce zamieszkania, co może wskazywać na ich postępującą rozbudowę.

Wskaźnik gęstości zabudowy mieszkaniowej w poszczególnych jednostkach statystycznych został szczegółowo zaprezentowany na mapie poniżej.

Gęstość zabudowy mieszkaniowej W3 (11) - wskaźnik wystandaryzowany

Legenda:

- bardzo niekorzystny*
- niekorzystny*
- powyżej 0*
- poniżej 0*
- korzystny*
- bardzo korzystny*
- brak danych*

5.4.1.4. Poziom ubóstwa i wykluczenia (W4)

Poziom ubóstwa i wykluczenia mierzony jest za pomocą: liczby osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców (wskaźnik W4a), sumy wypłaconych świadczeń przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie na mieszkańca (wskaźnik W4b) i udział osób pobierających świadczenia oraz zasiłków w ogólnej liczbie ludności (wskaźnik W4c).

Ubóstwo i wykluczenie to bardzo poważne problemy o charakterze społecznym. Niskie dochody nie pozwalające na zaspokojenie podstawowych potrzeb świadczą o ubóstwie. Rodziny, w których dochód na osobę nie przekracza odpowiednich kwot, uprawnione są do pobierania zasiłków (zgodnie z Ustawą o pomocy publicznej). Przyczyną tego może być np. duża liczba osób w rodzinie lub brak pracy. Skutkiem natomiast jest wykluczenie rodziny, której samodzielnie nie stać na godne życie. W rodzinach takich częściej pojawiają się patologie, niż w rodzinach w pełni funkcjonalnych, mogących zagwarantować sobie życie na wyższym od minimalnego poziomie. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej prezentuje tabela 28.

Tabela 28. Powody korzystania z pomocy społecznej według rejonów opiekuńczych MOPR

	Ogółem (liczba rodzin)	Długotrwała lub ciężka choroba	Ubóstwo	Bezrobocie	Niepełnosprawność	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – rodzina niepełna	Bezdomność	Alkoholizm	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – rodzina wielodzietna	Potrzeba ochrony macierzyństwa
KSM	1 145	47,5%	26,7%	23,0%	19,8%	7,9%	0,5%	1,0%	0,8%	0,9%	0,8%
Śródmieście	988	34,1%	39,5%	30,9%	19,8%	7,0%	1,0%	1,7%	2,6%	2,1%	0,6%
Szydłówek	889	48,0%	31,8%	24,0%	33,0%	7,3%	0,3%	2,0%	1,5%	1,3%	2,0%
Czarnów	881	51,4%	42,9%	35,3%	38,7%	10,1%	0,3%	6,0%	3,6%	1,6%	0,2%
Os. Jagiellońskie	871	45,6%	42,5%	35,9%	29,7%	10,8%	1,5%	3,4%	2,5%	1,6%	1,3%
Uroczysko	869	49,6%	33,3%	26,4%	37,7%	6,9%	0,8%	2,4%	1,4%	2,2%	1,3%
Barwinek-Baranówek	837	45,6%	49,1%	33,9%	31,2%	10,4%	0,8%	1,0%	0,8%	3,7%	1,1%
Białogon	775	43,0%	43,1%	30,1%	33,9%	6,6%	2,5%	4,1%	3,0%	0,9%	1,8%
Herby	670	30,1%	46,9%	31,2%	19,9%	9,3%	0,6%	0,6%	2,8%	1,6%	2,2%
Za Torami	643	31,4%	40,1%	28,9%	22,9%	4,2%	1,4%	1,7%	1,1%	1,2%	0,8%
Os. Świętokrzyskie	540	44,6%	24,4%	28,9%	15,4%	10,7%	0,4%	2,0%	1,1%	3,3%	2,6%
Dział Bezdomności	500	16,2%	45,2%	31,6%	16,4%	2,0%	42,2%	11,0%	4,2%	0,8%	0,2%

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

Analizując dane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie (za rok 2012) należy zauważyć, że w znacznym stopniu są one tożsame z danymi źródłowymi wykorzystanymi do analizy wskaźnikowej.

Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojkowych w mieście Kielce na lata 2014-2020

Niestety granice obszarów działania MOPR nie zawsze pokrywają się z granicami obszarów wykorzystywanych do szczegółowej analizy, co utrudnia, a niekiedy uniemożliwia ich prawidłową analizę. Do analizy wykorzystano więc dane starsze, również pochodzące z MOPR, jednak z podziałem na 87 obszarów. Dzięki temu zachowana została porównywalność poszczególnych problemów, gdyż wszystkie wskaźniki ich dotyczące opierają się na tym samym podziale przestrzennym Kielc. Niemniej jednak należy przywołać w diagnozie stanu ubóstwa i wykluczenia dane dotyczące powodów korzystania z pomocy społecznej, których weryfikacja stanowi pogłębioną analizę wskaźnika poziomu ubóstwa i wykluczenia. Najczęstsze powody korzystania z pomocy społecznej, według liczby osób w rodzinach dotkniętych trudnościami, to długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo oraz bezrobocie. Poważnym problemem jest również niepełnosprawność. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych dotycząca rodzin niepełnych lub rodzin wielodzietnych dotyka mieszkańców Kielc już dużo w mniejszym stopniu niż podane wcześniej problemy, a w każdym razie są to powody rzadziej wymieniane jako bezpośrednia przyczyna korzystania z pomocy, podobnie jak alkoholizm, czy też trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego lub potrzeba ochrony macierzyństwa. Analizując strukturę powodów korzystania z pomocy społecznej według rejonów opiekuńczych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, można zauważyć różnice w rozmieszczeniu geograficznym problemów społecznych.

Tabela 29. Wystandaryzowany wskaźnik poziomu ubóstwa i wykluczenia

Lp	NAZWA OBSZARU	W4	Lp	NAZWA OBSZARU	W4
65	Tereny przemysłowo-usługowe 7	40,05	54	Tarnowska	-0,89
53	Świętokrzyska-Radomska	24,37	11	Żelazna	-1,03
62	Tereny przemysłowo-usługowe 4	18,07	34	Osiedle Na Skarpie i ul. Targowa	-1,07
61	Tereny przemysłowo-usługowe 3	17,47	4	Bernardyńska-Diaamentowa	-1,90
76	Niewachłów	17,41	31	Osiedle Kochanowskiego	-1,91
64	Tereny przemysłowo-usługowe 6	17,08	41	Piekoszowska-Łąkowa	-2,07
15	Czarnów Jednorodzinny 1	16,85	73	Zagórze	-2,62
60	Tereny przemysłowo-usługowe 2	16,53	39	Pakosz	-3,09
7	Biesak	13,73	14	Chęcińska	-3,90
1	1 Maja	13,13	79	Zalew Kielecki	-3,99
9	Bór	11,69	84	Osiedle Sady 2	-4,27
21	Gruchawka	9,12	68	Osiedle Zagórska Północ i Zagórska Południe	-4,33
71	Wietrznia	9,02	70	Bukówka	-4,49
51	Centrum	8,25	3	Baranówek	-4,84
86	Politechnika	8,20	37	Osiedle Uroczysko	-5,04
18	Czarnów Wielorodzinny	7,78	58	Tereny przemysłowo-usługowe 1	-5,04
10	Cegielnia	7,19	29	Osiedle Czarnockiego	-5,12
26	Dyminy	5,83	36	Osiedle Świętokrzyskie	-5,59
81	Tereny przemysłowo-usługowe 11	5,60	85	Ostra Górka	-5,61
2	Aleja Legionów	5,27	38	Osiedle Związkowiec	-5,63
25	Posłowska	5,14	6	Plac Moniuszki	-5,69
5	Białogon 1	4,83	74	Nowy Folwark	-5,78
17	Czarnów Rządowy	4,35	30	Osiedle Jagiellońskie	-5,85
46	Sitkówka	3,60	8	Osiedle Bocianek	-6,60
40	Piaski	3,21	35	Osiedle Słoneczne Wzgórze	-6,71
80	Zgoda	3,18	32	Osiedle Na Stoku	-7,19
13	Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy 2	2,99	28	Osiedle Barwinek	-7,75
47	Szydłówek	2,99	24	Krakowska-Ogrodowa	-8,38
78	Zalesie	2,96	45	Osiedle Sandomierskie i ul. Leszczyńska	-8,46
22	Herby-Głębocka	2,75	16	Czarnów Jednorodzinny 2	-8,47
82	Łódzka	1,60	72	Tereny przemysłowo-usługowe 12	-8,60
87	Łazy	1,54	43	Podkarczówka-Wielorodzinna	-10,25
20	Dąbrowa	0,63	63	Tereny przemysłowo-usługowe 5	-10,51
23	Karczówka	0,01	50	Osiedle Ślichowice	-11,97

33	Osiedle Pod Dalnią	-12,02
44	Psie Góry	-12,48
75	Warszawska-Solidarności	-13,15
49	Szydłówek Jednorodzinny	-13,44
69	Złodziejów	-13,65
77	Zagórska-Pomorska	-13,74
48	Szydłówek Górny	-14,10
42	Podkarczówka-Jednorodzinna	-16,76
19	Osiedle Dąbrowa	-18,43

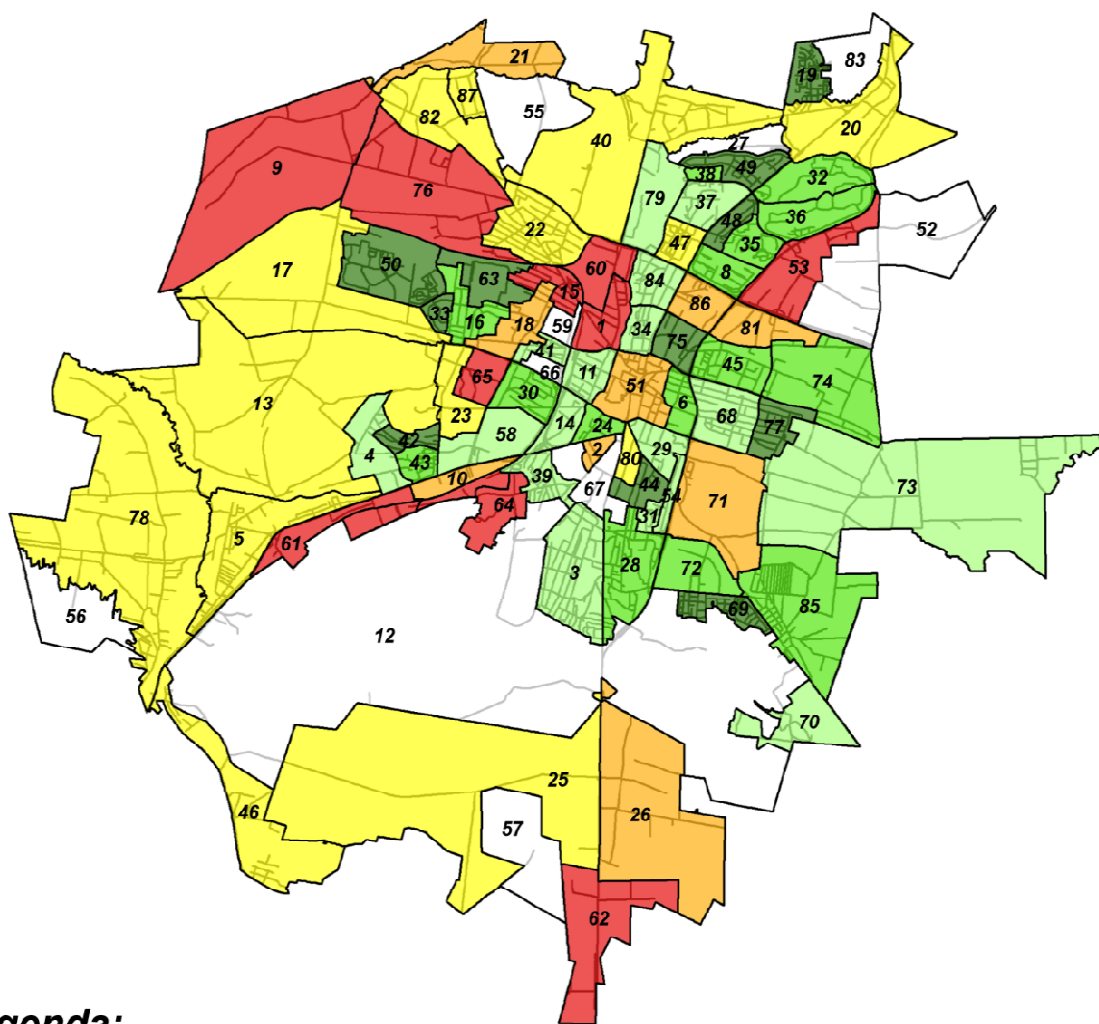
Źródło: Obliczenia własne

Rozłożenie poziomu ubóstwa oraz wykluczenia koncentruje się głównie na terenach spełniających rolę przemysłowo – usługowe, bądź leżących w pobliżu takowych, jak również część rejonów należących do centrum Kielc oraz obszary północnego – zachodu miasta. Co jednak ciekawe – z reguły wskaźnik gęstości zabudowy mieszkaniowej nie jest tam niski, na co głównie wpływa niska gęstość zaludnienia. Jednak liczba osób przypadających na lokal mieszkalny jest często wysoka, co wskazuje na wyższy udział rodzin wielopokoleniowych lub wielodzietnych. Mimo niskiego przyrostu naturalnego często udział osób w wieku przedprodukcyjnym jest bowiem dość spory, ale w dużej mierze jest to efekt niskiego udziału osób starszych. Są to tereny wyludniające się w procesie migracji wewnętrznej, ale również kurczące się ludnościowo ze względu na inne problemy. Mimo nie najwyższego udziału osób starszych w ogólnej ludności – często wyższa jest liczba zgonów na 1000 mieszkańców. Prawdopodobnie jest to w pewnej mierze wynikiem szerszej obecnej patologii, która skraca życie zanim przekroczona zostanie granica między wiekiem produkcyjnym, a poprodukcyjnym. Niższy udział osób starszych w dotkniętych ubóstwem terenach można również tłumaczyć gorszymi niższym poziomem życia spowodowanym słabością ekonomiczną. Pokrycie problemem ubóstwa jest jednak najbardziej zbliżone do problemów związanych z bezrobociem, którego poziom jest tutaj wysoki, a udział długotrwałych bezrobotnych znaczny. Niski odsetek wśród ludności bez pracy jest osób z wyższym wykształceniem, co teoretycznie może dowodzić, że osoby takie pracują, jednak bardziej prawdopodobna jest ich niska ogólna liczebność, bądź bardzo niski udział w strukturze wykształcenia ludności tych obszarów. Częściej niż, w innych rejonach miasta dochodzi tutaj do przemocy w rodzinie. Są to obszary, gdzie Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie kieruje najwięcej uwagi. Natomiast najlepiej sytuacja pod względem ubóstwa wypadają tereny osiedli. Nie ma tam problemów z przemocą rodzinną, a bezrobocie jest na znacznie niższym poziomie. Problem długotrwałego bezrobocia jest w znacznym stopniu ograniczony. Za to wysoki jest udział osób dobrze wykształconych, co jednak w większej mierze należy rzucić na karb gospodarki, która nie potrafi wykorzystać potencjału ludzkiego, ale również nadmiernej liczby absolwentów wyższych uczelni, co jest problemem o zasięgu ogólnokrajowym. Podsumowując należy zauważyć, że obszary, na których występuje największy problem z ubóstwem, często notują też wyższą przemoc oraz bezrobocie – widoczna jest więc korelacja tych problemów, które często ujawniają się jednocześnie. Z uwagi więc na taki stan ludności, nie powinien dziwić fakt, że sumarycznie słabsze wyniki, znacznie częściej, notują obszary o wysokim poziomie ubóstwa i wykluczenia.

Wskaźnik obrazujący poziom ubóstwa i wykluczenia poszczególnych jednostek statystycznych został szczegółowo zaprezentowane na mapie poniżej.

Poziom ubóstwa i wykluczenia

W4 (11) - wskaźnik wystandaryzowany

Legenda:

- bardzo niekorzystny***
- niekorzystny***
- powyżej 0***
- poniżej 0***
- korzystny***
- bardzo korzystny***
- brak danych***

5.4.1.5. Poziom i struktura bezrobocia (W5)

Poziom i struktura bezrobocia mierzona jest przez stopę bezrobocia (wskaźnik W5a), udział osób pozostających bez pracy przez okres od 12 miesięcy do 5 lat (długotrwale bezrobotnych) w ogólnej liczbie osób produkcyjnych (wskaźnik W5b), udział osób pobierających zasiłek dla bezrobotnych (wskaźnik W5c), udział osób bezrobotnych w wieku 18-24 w ogólnej liczbie bezrobotnych (wskaźnik W5d) i ogólnej liczbie ludności w tym wieku (wskaźnik W5e) oraz udział osób z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie bezrobotnych (wskaźnik W5f).

Bezrobocie powyżej pewnego higienicznego poziomu jest problemem samym w sobie. Poza tym ma ono wpływ na szereg innych problemów związanych z dysfunkcyjnością społeczną dotkniętych bezrobociem osób oraz ich rodzin. Im dłużej osoba pozostaje bezrobotną – tym zwiększa to jej szanse na wykluczenie zawodowe oraz społeczne, czego możliwym skutkiem mogą być różnego rodzaju patologie. Długotrwale bezrobotni stają się coraz mniej mobilni na rynku pracy, co dodatkowo zmniejsza ich szanse na znalezienie pracy. Często więc aktywizacja zawodowa nie przyniesie oczekiwanych rezultatów bez prowadzenia działań mających na celu aktywizację społeczną. Bardziej mobilni, szybciej się adaptujący oraz lepiej przystosowujący do nowych warunków, a także częściej zakładający własną działalność gospodarczą są osoby młodsze, lepiej wykształcone. Jednak ich duży odsetek wśród osób bezrobotnych może świadczyć o słabości gospodarki, która nie potrafi wykorzystać potencjału ludzi. Mapy nasycenia problemów bezrobocia oraz ubóstwa często są w dużym stopniu zbieżne.

Tabela 30. Wystandaryzowany wskaźnik poziomu i struktury bezrobocia

Lp	NAZWA OBSZARU	W5	Lp	NAZWA OBSZARU	W5
62	Tereny przemysłowo-usługowe 4	23,77	81	Tereny przemysłowo-usługowe 11	-0,20
61	Tereny przemysłowo-usługowe 3	16,16	68	Osiedle Zagórska Północ i Zagórska Południe	-0,73
65	Tereny przemysłowo-usługowe 7	14,62	85	Ostra Górką	-0,78
51	Centrum	9,43	40	Piaski	-0,96
26	Dyminy	8,99	25	Postłowicka	-1,03
76	Niewachłów	8,76	14	Chęcińska	-1,11
60	Tereny przemysłowo-usługowe 2	6,87	39	Pakosz	-1,26
1	1 Maja	6,70	29	Osiedle Czarnockiego	-1,56
53	Świętokrzyska-Radomska	6,48	3	Baranówek	-1,57
18	Czarnów Wielorodzinny	5,73	32	Osiedle Na Stoku	-1,75
72	Tereny przemysłowo-usługowe 12	5,56	30	Osiedle Jagiellońskie	-1,79
9	Bór	5,54	74	Nowy Folwark	-2,11
82	Łódzka	5,28	73	Zagórze	-2,13
5	Białogon 1	5,19	84	Osiedle Sady 2	-2,40
4	Bernardyńska-Diamentowa	5,08	15	Czarnów Jednorodzinny 1	-2,42
54	Tarnowska	4,92	58	Tereny przemysłowo-usługowe 1	-2,67
23	Karczówka	4,66	36	Osiedle Świętokrzyskie	-2,86
13	Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy 2	4,62	43	Podkarczówka-Wielorodzinna	-3,23
2	Aleja Legionów	4,32	35	Osiedle Słoneczne Wzgórze	-3,40
10	Cegielnia	4,19	37	Osiedle Uroczysko	-3,42
46	Sitkówka	4,18	31	Osiedle Kochanowskiego	-3,46
47	Szydłówek	3,42	38	Osiedle Związkowiec	-3,51
80	Zgoda	3,26	20	Dąbrowa	-3,70
17	Czarnów Rządowy	2,36	8	Osiedle Bocianek	-3,75
11	Żelazna	2,13	16	Czarnów Jednorodzinny 2	-3,75
86	Politechnika	1,82	45	Osiedle Sandomierskie i ul. Leszczyńska	-3,85
21	Gruhawka	1,81	28	Osiedle Barwinek	-4,00
22	Herby-Głębocka	1,48	69	Złodziejów	-4,32

Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, poprzemysłowych i powojkowych w mieście Kielce na lata 2014-2020

87	Łazy	1,22	50	Osiedle Ślichowice	-4,59
64	Tereny przemysłowo-usługowe 6	0,72	63	Tereny przemysłowo-usługowe 5	-4,83
6	Plac Moniuszki	0,54	33	Osiedle Pod Dalnią	-5,16
34	Osiedle Na Skarpie i ul. Targowa	0,40	19	Osiedle Dąbrowa	-5,54
71	Wietrznia	0,39	48	Szydłówek Górny	-5,90
41	Piekoszowska-Łąkowa	0,22	42	Podkarczówka-Jednorodzinna	-6,04
78	Zalesie	0,17	49	Szydłówek Jednorodzinny	-7,41
			7	Biesak	-7,52
			70	Bukówka	-7,57
			75	Warszawska-Solidarności	-8,63
			77	Zagórska-Pomorska	-9,75
			79	Zalew Kielecki	-11,18
			24	Krakowska-Ogrodowa	-12,31
			44	Psie Górki	-16,81

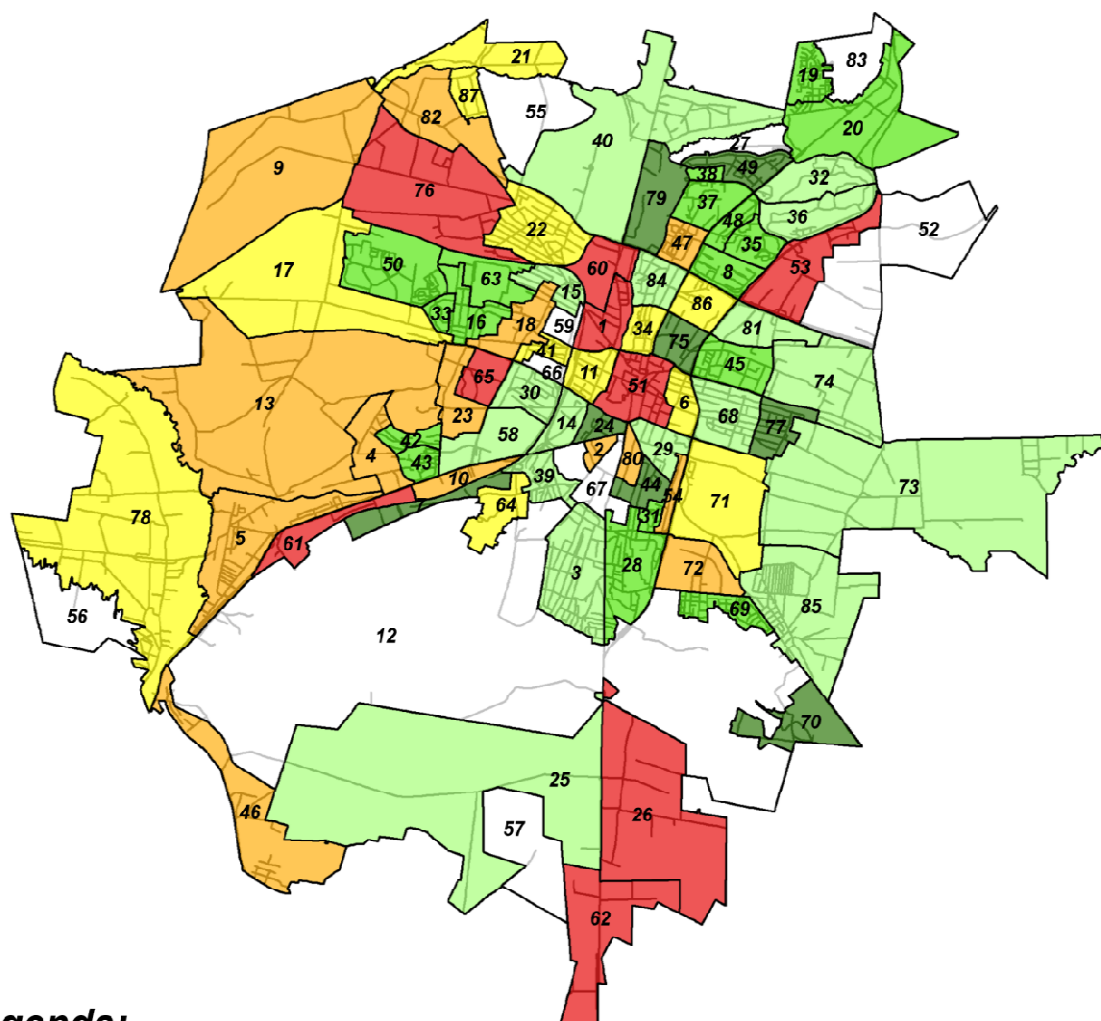
Źródło: Obliczenia własne

Obszary o niekorzystnej sytuacji związanej z bezrobociem w dużej mierze pokrywają się z obszarami charakteryzującymi się wysokim poziomem ubóstwa i wykluczenia. Zauważalna jest również pewna korelacja z poziomem przemocy w rodzinie. Często bowiem te dwa problemy są wynikiem złej sytuacji ekonomicznej ludności związanej z brakiem pracy. Obszarami o słabszej sytuacji związanej z bezrobociem są okolice centrum oraz głównie wschodnich Kielc, w tym duże połacie obrzeży miasta o niewysokiej gęstości zaludnienia wskazującej na niski stopień zabudowy. Trzeba zauważyć, że w ogromnej większości najgorsze wartości notują podwskaźniki dotyczące stricte poziomu bezrobocia oraz udziału osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Odsetek pobierających zasiłek nie zawsze należy tutaj do niekorzystnych, a niekiedy nawet jest wręcz korzystny na tle miasta. Wynika to ze struktury bezrobotnych w tych obszarach, w których znacznej części niepracujących zasiłki już nie przysługują. Przekroczyli bowiem odpowiednie limity czasowe, co tylko potwierdza wysoki odsetek szukających pracy od 1 do 5 lat. Również niejasno przedstawia się sytuacja z udziałem osób młodych, których udział kształtuje się na zróżnicowanym poziomie. Co jednak warto zauważyć, wśród bezrobotnych niski jest odsetek ludzi z wyższym wykształceniem. Wartości dwóch wspomnianych podwskaźników należy interpretować, jako mniejszą liczbę takich osób w strukturze lokalnej społeczności. Wynika ona z migracji oraz, w przypadku osób dobrze wykształconych, z ich liczebnego niedostatku. Spowodowany jest on trudną sytuacją rodzin, w których albo brakuje środków finansowych do dalszej nauki, co wiąże się z koniecznością podjęcia pracy, albo też niskie wykształcenie jest efektem tzw. „dziedziczenia” go po rodzicach. Podobna sytuacja może mieć miejsce z samym zjawiskiem bezrobocia, które zwłaszcza wśród młodych bywa nieraz skutkiem tzw. „wyuczonej bezradności”. Kolejną przyczyną są problemy gospodarcze widoczne choćby w liczbie zlikwidowanych podmiotów gospodarczych. Zapewne część byłych przedsiębiorców, ani ich byłych pracowników, nie znalazła nowego zajęcia na trudnym rynku pracy. Bez względu na przyczyny – skutkami bezrobocia może być frustracja, depresja. Stąd zdarzające się statystycznie częściej akty przemocy w rodzinie. Bezrobocie, zwłaszcza o charakterze długotrwałym, odbija się także na sytuacji materialnej, co w części przypadków oznacza ubóstwo. Odwrotna sytuacja ma miejsce w obszarach o dobrej sytuacji związanej z bezrobociem. Są to najczęściej tereny osiedli, często niedawno powstałych i rozwojowych. Bezrobocie, choć niskie, to jednak z dużym udziałem osób z wyższym wykształceniem dochodzącym do około 25%, a niekiedy i znacznie wyższym.

Wskaźnik poziomu i struktury bezrobocia w poszczególnych jednostkach statystycznych został szczegółowo zaprezentowany na mapie poniżej.

Poziom i struktura bezrobocia

W5 (11) - wskaźnik wystandaryzowany

Legenda:

	<i>bardzo niekorzystny</i>
	<i>niekorzystny</i>
	<i>powyżej 0</i>
	<i>poniżej 0</i>
	<i>korzystny</i>
	<i>bardzo korzystny</i>
	<i>brak danych</i>

5.4.1.6. Poziom aktywności gospodarczej (W6)

Poziom aktywności gospodarczej mierzony jest poprzez wskaźnik przedsiębiorczości na 100 mieszkańców (wskaźnik W6a) oraz liczbę podmiotów gospodarczych zarejestrowanych (wskaźnik W6b) i zlikwidowanych (wskaźnik W6c) w ciągu roku na 1000 mieszkańców.

Niska aktywność gospodarcza ludności objawiająca się w ograniczonym podejmowaniu ryzyka prowadzenia własnej działalności gospodarczej może być wynikiem wielu przyczyn. Na pewno jednak niski wskaźnik przedsiębiorczości jest zjawiskiem negatywnym. Niski przyrost nowych podmiotów gospodarczych świadczy właśnie o swego rodzaju bierności ludzi oraz braku chęci do podejmowania ryzyka, które jest związane z rozpoczynaniem nowej działalności gospodarczej. Warto również dodać, że przeciętne gros podmiotów stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, dla których miejsce zamieszkania jest jednocześnie siedzibą ich własnej firmy. Poza tym obniżanie się liczby podmiotów może świadczyć o pewnych kłopotach gospodarczych, ale także o niskim udziale osób aktywnych, który może być spowodowany migracją takich osób poza Kielce. Wyjazd ludzi o wysokich kwalifikacjach i o dużym potencjale (tzw. drenaż mózgow) sprawia, że zmniejsza się wielkość zasobu ludzkiego, a także obniża się jego jakość na rynku pracy rodzimego miasta. Osoby takie pracują w ramach lokalnej gospodarki innego obszaru. Wykazując się większą aktywnością, będąc osobami przedsiębiorczymi nierzadko prowadzą tam własną działalność gospodarczą. Tworząc miejsca pracy dla miejscowej ludności przyczyniają się do spadku bezrobocia.

Tabela 31. Wystandaryzowany wskaźnik poziomu przedsiębiorczości

Lp	NAZWA OBSZARU	W6	Lp	NAZWA OBSZARU	W6
61	Tereny przemysłowo-usługowe 3	23,95	65	Tereny przemysłowo-usługowe 7	-0,10
10	Cegielnia	4,24	34	Osiedle Na Skarpie i ul. Targowa	-0,17
74	Nowy Folwark	4,12	76	Niewachłów	-0,27
7	Biesak	4,02	5	Białogon 1	-0,43
85	Ostra Górką	3,90	1	1 Maja	-0,51
69	Złodziejów	3,80	86	Politechnika	-0,59
71	Wietrznia	3,69	41	Piekoszowska-Łąkowa	-0,66
2	Aleja Legionów	3,67	73	Zagórze	-0,71
46	Sitkówka	3,62	87	Łazy	-0,73
77	Zagórska-Pomorska	3,48	80	Zgoda	-0,77
4	Bernardyńska-Diamentowa	3,46	11	Żelazna	-1,16
8	Osiedle Bocianek	3,42	24	Krakowska-Oгородowa	-1,31
82	Łódzka	3,22	72	Tereny przemysłowo-usługowe 12	-2,72
49	Szydłówek Jednorodzinny	3,19	51	Centrum	-2,83
54	Tarnowska	3,17	75	Warszawska-Solidarności	-3,10
31	Osiedle Kochanowskiego	3,10	79	Zalew Kielecki	-3,29
37	Osiedle Uroczysko	3,09	60	Tereny przemysłowo-usługowe 2	-5,88
40	Piaski	3,06	62	Tereny przemysłowo-usługowe 4	-11,30
35	Osiedle Słoneczne Wzgórze	2,98	64	Tereny przemysłowo-usługowe 6	-15,18
19	Osiedle Dąbrowa	2,90	53	Świętokrzyska-Radomska	-27,24
42	Podkarczówka-Jednorodzinna	2,89	63	Tereny przemysłowo-usługowe 5	-30,38
3	Baranówek	2,85	81	Tereny przemysłowo-usługowe 11	-43,44
13	Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy 2	2,74			
50	Osiedle Ślichowice	2,65			
22	Herby-Głębooczka	2,62			
38	Osiedle Związkowiec	2,47			
68	Osiedle Zagórska Północ i Zagórska Południe	2,44			
29	Osiedle Czarnockiego	2,38			

39	Pakosz	2,32
33	Osiedle Pod Dalnią	2,29
32	Osiedle Na Stoku	2,14
58	Tereny przemysłowo-usługowe 1	2,02
14	Chęcińska	1,94
78	Zalesie	1,91
45	Osiedle Sandomierskie i ul. Leszczyńska	1,87
28	Osiedle Barwinek	1,87
23	Karczówka	1,84
18	Czarnów Wielorodzinny	1,78
70	Bukówka	1,71
43	Podkarczówka-Wielorodzinna	1,67
6	Plac Moniuszki	1,66
9	Bór	1,65
36	Osiedle Świętokrzyskie	1,59
84	Osiedle Sady 2	1,53
21	Gruchawka	1,52
30	Osiedle Jagiellońskie	1,52
16	Czarnów Jednorodzinny 2	1,47
48	Szydłówek Górny	1,46
20	Dąbrowa	1,42
47	Szydłówek	1,38
15	Czarnów Jednorodzinny 1	1,05
26	Dyminy	0,82
17	Czarnów Rządowy	0,51
44	Psie Górki	0,43
25	Posłowicka	0,29

Źródło: Obliczenia własne

Wskaźnik poziomu przedsiębiorczości okazuje się mieć stosunkowo mały wpływ na wskaźnik sumaryczny przedstawiający problemowość poszczególnych obszarów Kielc. Na obszarze miasta występuje pod tym względem niskie zróżnicowanie. Tylko kilka jednostek statystycznych w znaczący sposób odbiega od ogółu miasta. Najgorzej sytuacja przedstawia się na terenie przemysłowo – usługowym 3 i pobliskiej Cegielni, Biesaku oraz położonym na wschodzie Nowym Folwarku. W przypadku tego pierwszego, w którym sytuacja jest bardzo niekorzystna – powodem jest najwyższa w skali miasta liczba zlikwidowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Nie zniwelował tego dobry poziom wskaźnika przedsiębiorczości na 100 mieszkańców. W pozostałych obszarach o niekorzystnej sytuacji widoczny jest odpływ podmiotów z rynku, przy jednoczesnej niskiej liczbie nowych. Saldo jest więc tutaj niekorzystne, co odbiło się na raczej słabym wskaźniku przedsiębiorczości wśród mieszkańców tych terenów. Wspomnieć należy o bardzo pozytywnej inicjatywie w postaci Kieleckiego Parku Technologicznego, położonym w granicach obszaru Piaski. Mimo wpływu parku, w którym działalność prowadzi 56 przedsiębiorstw – obszar ten charakteryzuje się wskaźnikiem poziomu przedsiębiorczości na 100 mieszkańców jedynie zbliżonym do średniej dla Kielc. Obszary te charakteryzują się korzystną sytuacją demograficzną, za wyjątkiem Biesaku, w którym notowany jest ujemny przyrost naturalny spowodowany wysoką liczbą zgonów na 1000 mieszkańców. Wraz z terenem przemysłowo – usługowym 3 należą do niechlubnej czołówki miejskiego ubóstwa i wykluczenia. W Nowym Folwarku ten problem występuje w ograniczonym zakresie. Nierzadko niekorzystny poziom przedsiębiorczości odbija się na bezrobociu. Jednak nie stanowi reguły, gdyż obszary wyróżniające się na plus ze względu na przedsiębiorczość również w większości borykają się z tym problemem. Odbija się to także na podwyższonym poziomie ubóstwa. Obszary te wykazują dodatnie saldo podmiotów gospodarczych, choć często towarzyszy temu dość duża rotacja. Innym potwierdzeniem roli w kieleckiej przedsiębiorczości jest zdecydowanie wyższa liczba pojazdów w przeliczeniu na 100 mieszkańców, która wskazuje liczbę kilku, a nawet i kilkunastu na 1 osobę. Wynika z tego, iż działają tam firmy, które z często dysponują własnymi samochodami, a zapewne

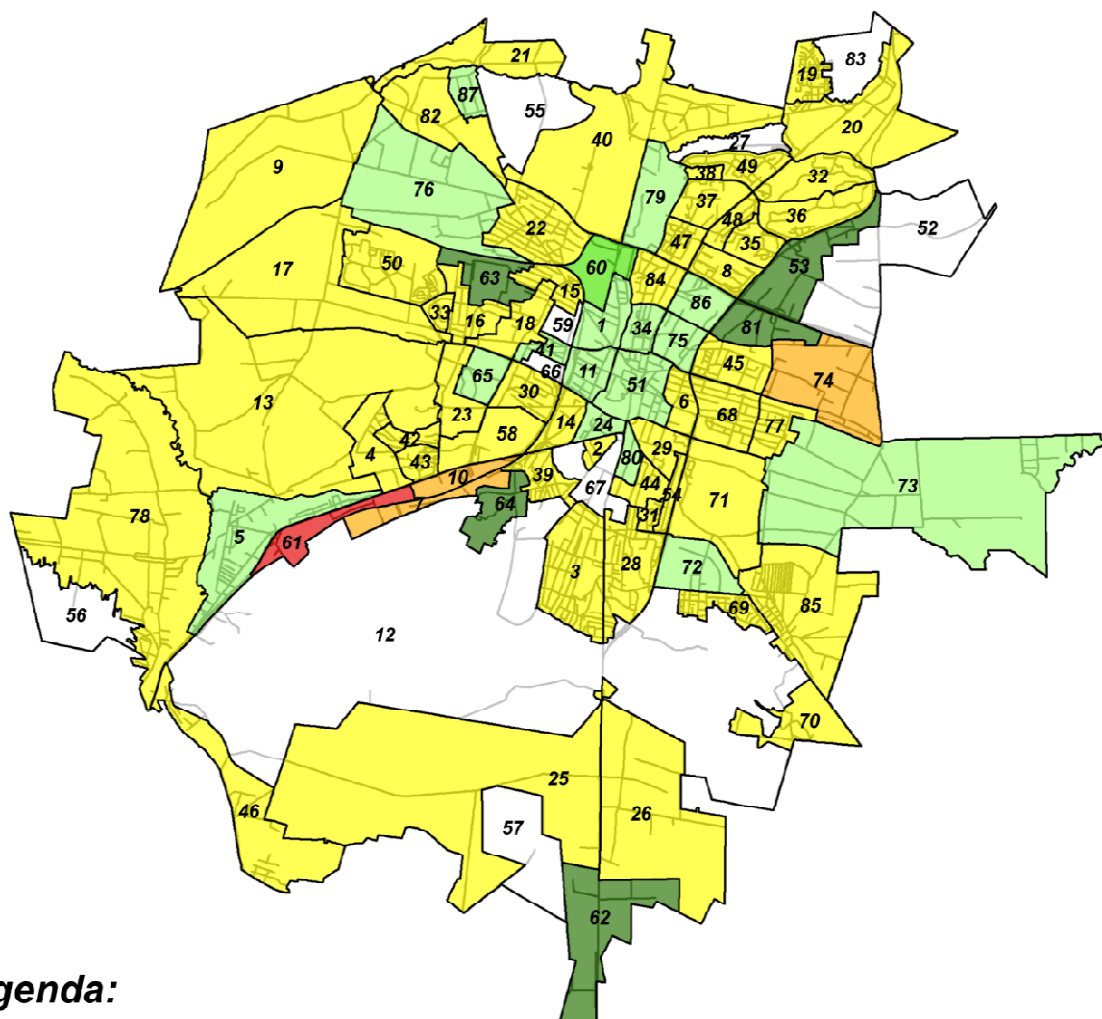
Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, poprzemysłowych i powojkowych w mieście Kielce na lata 2014-2020

---

funkcjonują tam również m.in. przedsiębiorstwa transportowe, które swoim taborem zawyżają ten wskaźnik. Tereny te cechuje dobre skomunikowanie drogowe, leżą bowiem w pobliżu główny ulic miasta oraz wysoki wskaźnik powierzchni zieleni (terenów potencjalnie rekreacyjnych) na 1000 mieszkańców. Niska gęstość zaludnienia wskazuje na jedną z przyczyn w postaci niskiej populacji tych obszarów.

Wskaźnik poziomu przedsiębiorczości w poszczególnych jednostkach statystycznych został szczegółowo zaprezentowany na mapie poniżej.

Poziom aktywności gospodarczej W6 (11) - wskaźnik wystandaryzowany

Legenda:

	bardzo niekorzystny
	niekorzystny
	powyżej 0
	poniżej 0
	korzystny
	bardzo korzystny
	brak danych

5.4.1.7. Powierzchnia zieleni (tereny potencjalnie rekreacyjne) (W7)

Za powierzchnię zieleni (terenów potencjalnie rekreacyjnych) uznana została powierzchnia biologicznie czynna z wyłączeniem użytków rolnych (czyli gruntów ornych, sadów, łąk i pastwisk). Wielkość ta (wyrażona w hektarach) została przeliczona na 1000 mieszkańców.

Tereny rekreacyjne (zieleni) to bardzo potrzebne miejsca w przestrzeni miejskiej, o czym podczas zaludniania nowych terenów powinno się pamiętać i mieć na uwadze również w projektowaniu, jak i zagospodarowywaniu terenów już zamieszkałych. Tereny takie sprzyjają bardzo potrzebnemu wypoczynkowi. Aktywność fizyczna, przebywanie na świeżym powietrzu pozytywnie wpływają na ludzi obniżając ich poziom stresu. Jest to miejsce sprzyjające spacerom, wyciszaniu się, ale i spotkaniom towarzyskim czy zabawom dzieci. Odpowiednie zaaranżowanie terenu z udziałem zieleni ma też walory estetyczne. Bliskość takich miejsc często może być jedną z przesłanek w podejmowaniu decyzji dotyczących zakupu nieruchomości. Atrakcyjność otoczenia jest czymś pożądanym w wyborze nowego miejsca zamieszkania przez co może wpływać na podwyższenie wartości. Wśród terenów potencjalnie rekreacyjnych należy wymienić m.in. lasy oraz wody powierzchniowe. Z kolei nieużytki to tereny, na których mogą zostać zaaranżowane tereny rekreacyjne i mogą stanowić rezerwę terenową danego obszaru.

Tabela 32. Wystandaryzowany wskaźnik powierzchni zieleni (terenów potencjalnie rekreacyjnych)

Lp	NAZWA OBSZARU	W7	Lp	NAZWA OBSZARU	W7
31	Osiedle Kochanowskiego	4,52	71	Wietrznia	-0,42
47	Szydłówek	4,48	86	Politechnika	-1,75
18	Czarnów Wielorodzinny	4,48	79	Zalew Kielecki	-3,49
68	Osiedle Zagórska Północ i Zagórska Południe	4,47	40	Piaski	-4,48
38	Osiedle Związkowiec	4,45	81	Tereny przemysłowo-usługowe 11	-4,55
11	Żelazna	4,45	61	Tereny przemysłowo-usługowe 3	-9,49
14	Chęcińska	4,43	70	Bukówka	-15,90
34	Osiedle Na Skarpie i ul. Targowa	4,42	62	Tereny przemysłowo-usługowe 4	-19,59
33	Osiedle Pod Dalnią	4,41	53	Świętokrzyska-Radomska	-25,80
37	Osiedle Uroczysko	4,40	63	Tereny przemysłowo-usługowe 5	-28,18
30	Osiedle Jagiellońskie	4,40	64	Tereny przemysłowo-usługowe 6	-29,15
32	Osiedle Na Stoku	4,40	13	Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy 2	-73,52
36	Osiedle Świętokrzyskie	4,40			
29	Osiedle Czarnockiego	4,39			
8	Osiedle Bocianek	4,38			
43	Podkarczówka-Wielorodzinna	4,36			
35	Osiedle Słoneczne Wzgórze	4,35			
45	Osiedle Sandomierskie i ul. Leszczyńska	4,35			
84	Osiedle Sady 2	4,32			
50	Osiedle Ślichowice	4,32			
28	Osiedle Barwinek	4,32			
51	Centrum	4,28			
6	Plac Moniuszki	4,28			
41	Piekoszowska-Łąkowa	4,21			
2	Aleja Legionów	4,19			
42	Podkarczówka-Jednorodzinna	4,12			
48	Szydłówek Górny	4,01			
22	Herby-Głębozka	4,01			
15	Czarnów Jednorodzinny 1	3,90			
49	Szydłówek Jednorodzinny	3,85			
77	Zagórska-Pomorska	3,82			

21	Gruchawka	3,81
69	Złodziejów	3,79
39	Pakosz	3,68
3	Baranówek	3,68
54	Tarnowska	3,64
16	Czarnów Jednorodzinny 2	3,52
80	Zgoda	3,51
19	Osiedle Dąbrowa	3,45
65	Tereny przemysłowo-usługowe 7	3,45
85	Ostra Górka	3,44
1	1 Maja	3,40
75	Warszawska-Solidarności	3,27
87	Łazy	3,11
17	Czarnów Rządowy	3,11
26	Dyminy	3,03
24	Krakowska-Ogrodowa	2,92
5	Białogon 1	2,72
44	Psie Górki	2,60
74	Nowy Folwark	2,56
4	Bernardyńska-Diamentowa	2,52
58	Tereny przemysłowo-usługowe 1	2,51
20	Dąbrowa	2,35
72	Tereny przemysłowo-usługowe 12	2,31
10	Cegielnia	1,77
25	Posłowicka	1,73
9	Bór	1,73
73	Zagórze	1,51
76	Niewachłów	0,90
78	Zalesie	0,83
82	Łódzka	0,72
7	Biesak	0,59
46	Sitkówka	0,45
23	Karczówka	0,29
60	Tereny przemysłowo-usługowe 2	0,25

Źródło: Obliczenia własne

Ilość powierzchni zieleni mogącej spełniać role rekreacyjne nie należy do bardzo zróżnicowanych na terenie Kielc. Patrząc jednak na wartości wskaźnika widać wyraźnie, że dominują tereny położone centralnie oraz osiedla. Zabudowa ma tam charakter z reguły wielorodzinny. Długie lata pozwoliły na stworzenie zwartej zabudowy. Udział zagospodarowanego terenu jest wysoki, ale nie zawsze powierzchnie terenów rekreacyjnych są adekwatne do liczby mieszkających tam ludzi. Obszary te oprócz niskiego poziomu wskaźnika gęstości zabudowy mieszkaniowej, często zaawansowanych wiekowo nieruchomości – charakteryzują się słabą sytuacją demograficzną. Mało jest osób w wieku przedprodukcyjnym, często duży jest udział osób starszych, nierzadko mieszkających samotnie. Zapewne mieszkańcy tych obszarów mają największy udział wśród korzystających z rekreacyjnych ogródków działkowych. Niedostatek terenów do wypoczynku część mieszkańców próbuje sobie zapewne rekompensować podczas obecności poza obszarem zamieszkania. O mniejszej atrakcyjności wspomnianych terenów może świadczyć także fakt wysokiego odpływu ludności w procesie migracji wewnętrznej. Kierunkiem są często obszary o mniejszym procencie zabudowy, w których nie ma ona tak zwartej charakteru. Istnieje tutaj jeszcze miejsce do rozbudowy, są tereny rekreacyjne. Patrząc z kolei na drugi biegun, czyli obszary o największych powierzchniach zieleni należy zauważyć, że są to często obszary o niskim stopniu zabudowania mieszkaniowego. W pobliżu, ale często i na ich terenie porastają lasy.

Wskaźnik powierzchnia zieleni (terenów potencjalnie rekreacyjnych) w poszczególnych jednostkach statystycznych został szczegółowo zaprezentowany na mapie poniżej.

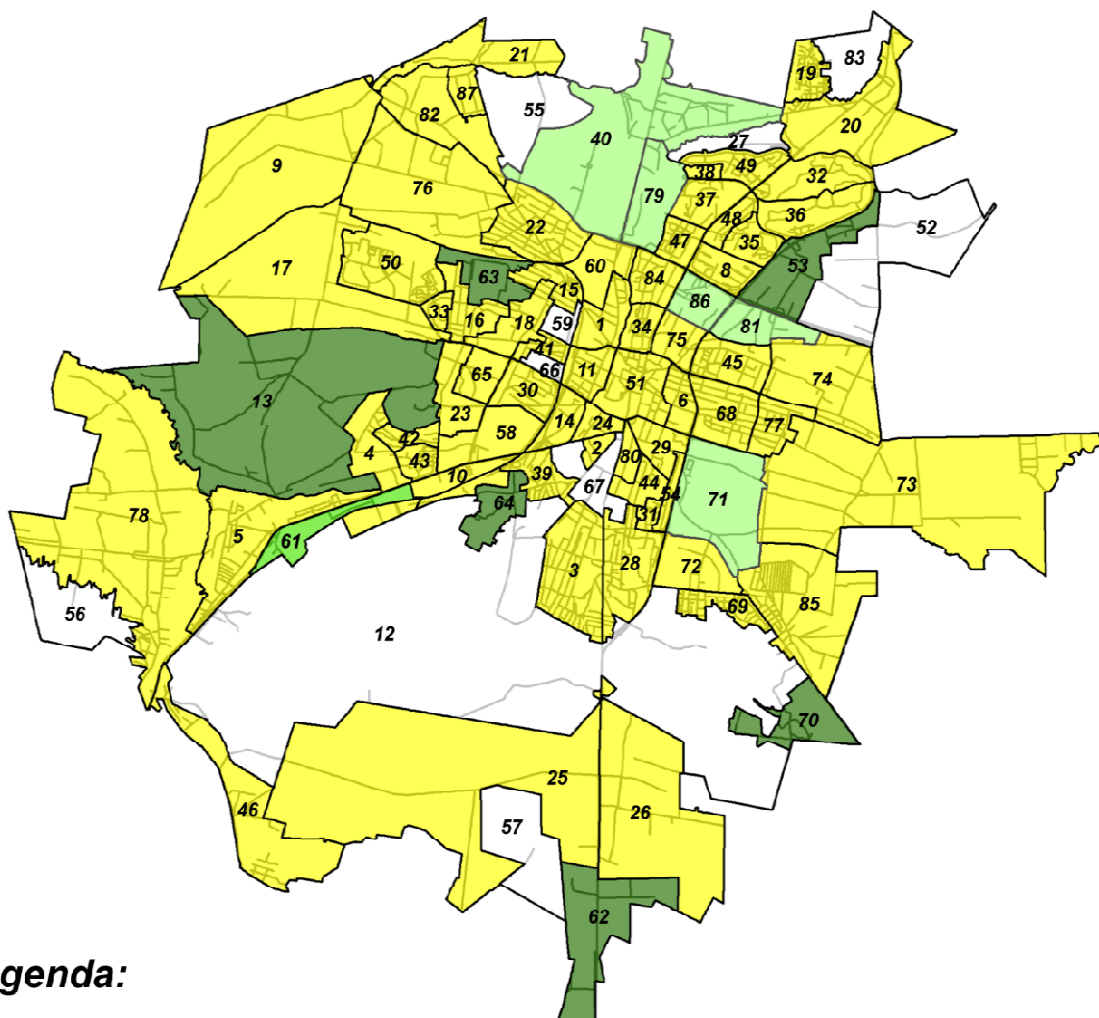

**Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich,
poprzemysłowych i powojkowych w mieście Kielce na lata 2014-2020**

Powierzchnia zieleni (tereny potencjalnie rekreacyjne)

W7 (11) - wskaźnik wystandaryzowany

Legenda:

	bardzo niekorzystny
	niekorzystny
	powyżej 0
	poniżej 0
	korzystny
	bardzo korzystny
	brak danych

5.4.1.8. Poziom przemocy w rodzinie (W8)

Poziom przemocy w rodzinie zmierzono poprzez liczbę jej przypadków w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Przemoc w rodzinie to patologia, która w dodatku często powiązana jest z innymi niepożądanymi zjawiskami. Frustracja wynikająca z nieumiejętności poradzenia sobie ze stresem związanym z brakiem pracy, niewystarczającymi środkami do zapewnienia bytu rodzinie, złymi warunkami mieszkaniowymi, to tylko niektóre przyczyny przemocy domowej. Często też zależą od indywidualnej historii oprawcy, który wychowując się w rodzinie dysfunkcyjnej przeżywał trudne dzieciństwo i zapewne nie miał wpajanych odpowiednich zasad i wzorców. Związane z tym zaburzenia, jak również często uzależnienie od używek w postaci alkoholu czy narkotyków dodatkowo mogą wzmacniać poziom agresji i prowadzić do chęci jej wyładowywania na osobach z najbliższego otoczenia, na członkach swojej rodziny. Należy pamiętać, że liczba przypadków domowej przemocy może się nieco różnić od rzeczywistej ze względu na brak jej zarejestrowania przez odpowiednie służby. Niepowiadamianie właściwych organów z powodu wstydu, chęci chronienia oprawcy i rodziny lub innych powodów jest znanym zjawiskiem mogącym wpłynąć na przekłamanie. Przyjmuje się jednak, że obliczanie wskaźnika oparte zostanie na twardych danych, bez przeprowadzania obarczonych ryzykiem błędu szacunków dotyczących niezgłoszonych przypadków przemocy.

Warto zauważyć, że Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie sprawuje opiekę nad rodzinami borykającymi się z przykrym problemem przemocy w rodzinie. Rodzin objętych taką opieką jest stosunkowo niewiele, bo w skali miasta 27 (żyje w nich 87 osób). W dodatku najnowsze dane z MOPR nie pozwalają na przeniesienie danych, gdyż granice obszarów różnią się od podziału miasta wykorzystywanego w całej analizie wskaźnikowej. Poza tym uznano, że poziom przemocy w rodzinie znacznie lepiej oddaje liczba przypadków, a nie liczba rodzin objętych opieką z tego powodu przez MOPR.

Tabela 33. Wystandaryzowany wskaźnik poziomu przemocy w rodzinie

Lp	NAZWA OBSZARU	W8	Lp	NAZWA OBSZARU	W8
13	Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy 2	49,75	32	Osiedle Na Stoku	-0,24
23	Karczówka	34,20	8	Osiedle Bocianek	-1,00
82	Łódzka	29,75	3	Baranówek	-1,21
51	Centrum	23,15	45	Osiedle Sandomierskie i ul. Leszczyńska	-1,31
6	Plac Moniuszki	18,49	85	Ostra Górka	-1,46
65	Tereny przemysłowo-usługowe 7	12,30	46	Sitkówka	-1,77
76	Niewachłów	11,58	68	Osiedle Zagórska Północ i Zagórska Południe	-1,87
38	Osiedle Związkowiec	10,92	40	Piaski	-2,13
10	Cegielnia	9,54	37	Osiedle Uroczysko	-2,44
47	Szydłówek	9,43	35	Osiedle Słoneczne Wzgórze	-2,79
79	Zalew Kielecki	9,38	36	Osiedle Świętokrzyskie	-3,15
26	Dyminy	7,59	77	Zagórska-Pomorska	-3,31
31	Osiedle Kochanowskiego	7,49	75	Warszawska-Solidarności	-3,71
1	1 Maja	7,08	78	Zalesie	-4,12
34	Osiedle Na Skarpie i ul. Targowa	6,98	29	Osiedle Czarnockiego	-4,84
15	Czarnów Jednorodzinny 1	6,31	41	Piekoszowska-Łąkowa	-4,99
74	Nowy Folwark	5,90	50	Osiedle Ślichowice	-5,45
17	Czarnów Rządowy	5,29	42	Podkarczówka-Jednorodzinna	-5,61
18	Czarnów Wielnorodzinny	5,24	39	Pakosz	-6,12
30	Osiedle Jagiellońskie	4,93	9	Bór	-7,60
58	Tereny przemysłowo-usługowe 1	4,62	33	Osiedle Pod Dalnią	-7,96
71	Wietrznia	4,52	2	Aleja Legionów	-10,21

25	Posłowicka	4,22	4	Bernardyńska-Diamentowa	-10,21
84	Osiedle Sady 2	4,22	7	Biesak	-10,21
49	Szydłówek Jednorodzinny	4,16	16	Czarnów Jednorodzinny 2	-10,21
14	Chęcińska	3,75	19	Osiedle Dąbrowa	-10,21
11	Żelazna	2,73	20	Dąbrowa	-10,21
43	Podkarczówka-Wielorodzinna	1,35	21	Gruchawka	-10,21
5	Białogon 1	1,04	24	Krakowska-Ogrodowa	-10,21
80	Zgoda	0,79	44	Psie Góry	-10,21
54	Tarnowska	0,58	48	Szydłówek Górny	-10,21
28	Osiedle Barwinek	0,43	53	Świętokrzyska-Radomska	-10,21
22	Herby-Głębocka	0,28	60	Tereny przemysłowo-usługowe 2	-10,21
			61	Tereny przemysłowo-usługowe 3	-10,21
			62	Tereny przemysłowo-usługowe 4	-10,21
			63	Tereny przemysłowo-usługowe 5	-10,21
			64	Tereny przemysłowo-usługowe 6	-10,21
			69	Złodziejów	-10,21
			70	Bukówka	-10,21
			72	Tereny przemysłowo-usługowe 12	-10,21
			73	Zagórze	-10,21
			81	Tereny przemysłowo-usługowe 11	-10,21
			86	Politechnika	-10,21
			87	Łazy	-10,21

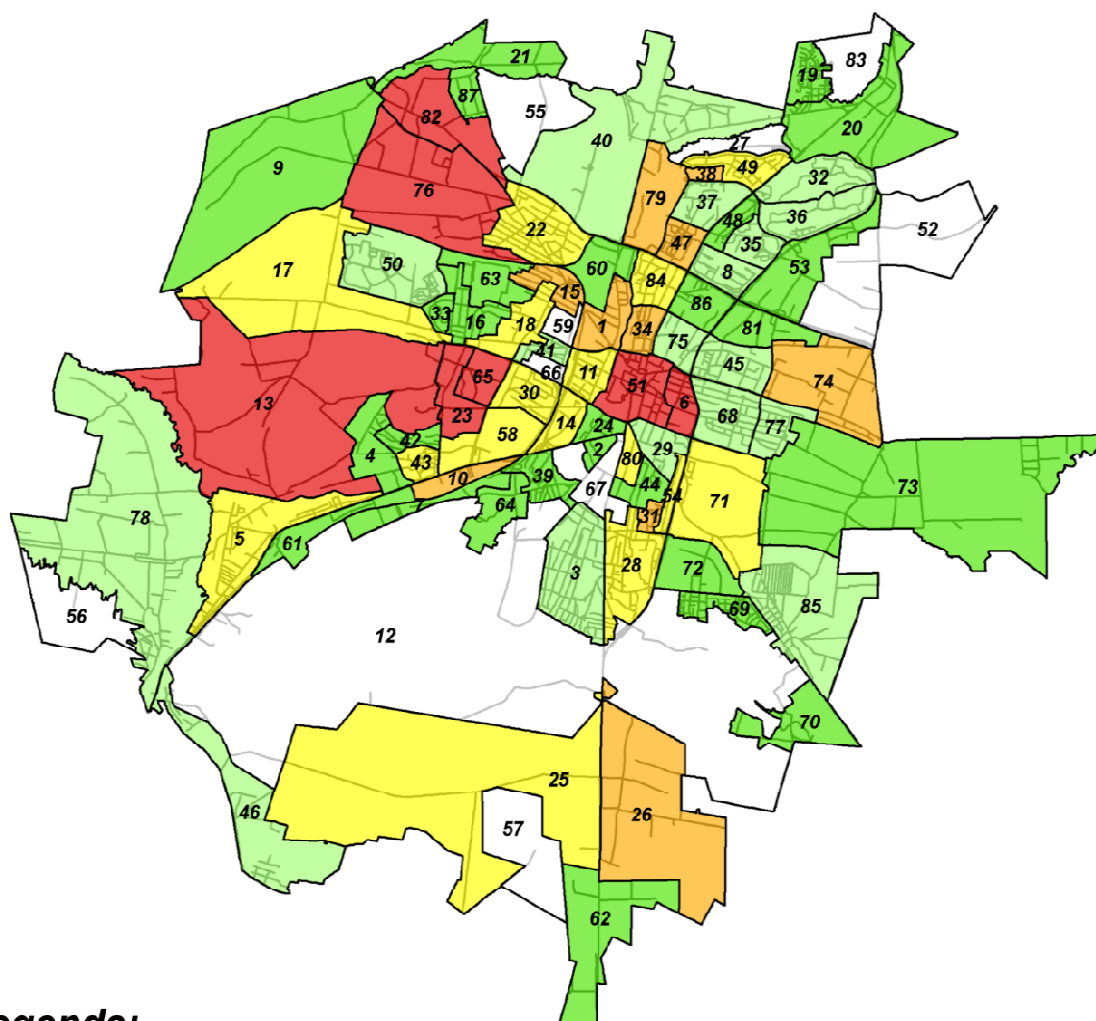
Źródło: Obliczenia własne

Obszary o największej liczbie przypadków przemocy w rodzinie znamionuje równocześnie wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia oraz wysokie bezrobocie z pokaźnym udziałem osób bezrobotnych długotrwale. Jest to widoczne potwierdzenie dysfunkcyjności tych obszarów oraz występowania przemocy w towarzystwie innych negatywnych zjawisk. Obszary problemowe miewają często obniżony poziom wskaźnika gęstości zabudowy mieszkaniowej, choć wartość właściwego temu wskaźnika jest tutaj dość zróżnicowana. Podobnie niejednorodny charakter ma tutaj także sytuacja demograficzna. Problem przemocy w rodzinie w najwyższym nasileniu dotyczy obszary śródmieścia (Centrum i Plac Moniuszki) oraz słabiej zaludnione obszary na wschodzie i północnym-wschodzie, tj. Karczówka, Niewachłów, Łódzka, Chęcińsko – Kielecki Park Krajobrazowy 2 oraz tereny przemysłowo – usługowe 7. Gęstość zaludnienia jest tam dość niska, a budownictwo raczej rozproszone, z czego można wnioskować o poczuciu bezkarności oprawców, których prawdopodobnie nikt z pobliza nie widzi, ani nie słyszy scen przemocy. Jeśli natomiast sąsiad jest ich świadom, to nie czuje się dostatecznie anonimowy i ze względu na obawy przed zemstą oprawcy lub najwykleszą społeczną znieczulicę nie powiadamia właściwych organów. Jednak w dalszej kolejności obszarami dotkniętymi dużą liczbą przypadków przemocy w rodzinie są także obszary o wysokiej gęstości zaludnienia i nierzadko zwartej, wielorodzinnej zabudowie. Podobnie jak w przypadku okolic miejskiego centrum tutaj dużo trudniej o brak świadków. Trudno powiedzieć czy potencjalni oprawcy czują się wówczas mniej bezkarni i w konsekwencji mniej agresywni; czy może obszary o niższej gęstości zaludnienia charakteryzują się w rzeczywistości wyższym poziomem przemocy, aniżeli liczba jej wykrytych przypadków. Wśród obszarów, w których problem ten nie występuje, bądź stanowi wąski margines wskaźnika gęstości zabudowy mieszkaniowej, poza kilkoma wyjątkami, jest wyższy. Co jednak warte zauważenia – ubóstwo oraz bezrobocie również w kilku obszarach przybierają wartości niekorzystne. Przemoc tam jednak nie występuje, być może różnica polega na poziomie zdegradowania obszarów oraz udziału dysfunkcyjnych rodzin z pokolenia na pokolenie.

Wskaźnik poziomu przemocy w rodzinie w poszczególnych jednostkach statystycznych został szczegółowo zaprezentowany na mapie poniżej.

Poziom przemocy w rodzinie

W8 (11) - wskaźnik wystandaryzowany

Legenda:

- bardzo niekorzystny**
- niekorzystny**
- powyżej 0**
- poniżej 0**
- korzystny**
- bardzo korzystny**
- brak danych**

5.4.1.9. Poziom pozostałych wskaźników (W9)

W skład wskaźników pozostałych wchodzi: udział mieszkańców z polskim obywatelstwem (wskaźnik W9a), udział osób samotnie mieszkających (w wieku emerytalnym) w ogólnej liczbie mieszkańców (wskaźnik W9b), jak również wskaźniki odnoszące się do transportu (wskaźnik W9c), czyli liczba pojazdów samochodowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców (wskaźnik W9d1) oraz gęstość ścieżek rowerowych (wskaźnik W9c2) i ich długość na 1000 mieszkańców (wskaźnik W9c3).

Składowe wskaźnika W9 nie mają jednolitego charakteru, a dotyczą pozostałych problemów nie wchodzących w skład poprzednich wskaźników, a uznanych za mniej istotne, by nadać im samodzielną wagę równą wskaźnikom W1 – W8. Udział mieszkańców z polskim obywatelstwem w całej populacji występuje jako wskaźnik potencjalnych problemów na tle narodowościowym. Im więc niższy udział Polaków, tym potencjalnie wyższe ryzyko wystąpienia konfliktu. Natomiast kolejny podwskaźnik prezentuje udział osób w wieku emerytalnym mieszkających samotnie. W skład W9 wchodzi jeszcze zagadnienia związane z transportem. Liczba pojazdów samochodowych na 100 mieszkańców z jednej strony pokazuje pewien poziom zamożności, ale z drugiej jednak – duża liczba pojazdów jest powodem zatłoczenia ulic na danym terenie. Z kolei ścieżki rowerowe powodują uatrakcyjnienie obszaru, zachęcają do aktywności fizycznej poprzez możliwość bezpiecznego przejazdu.

Tabela 34. Wystandaryzowany wskaźnik poziomu wskaźników pozostałych

Lp	NAZWA OBSZARU	W9	Lp	NAZWA OBSZARU	W9
53	Świętokrzyska-Radomska	29,73	60	Tereny przemysłowo-usługowe 2	-0,03
2	Aleja Legionów	17,87	1	1 Maja	-0,14
68	Osiedle Zagórska Północ i Zagórska Południe	15,38	16	Czarnów Jednorodzinny 2	-0,22
6	Plac Moniuszki	11,95	75	Warszawska-Solidarności	-0,72
84	Osiedle Sady 2	10,36	3	Baranówek	-1,46
47	Szydłówek	10,34	10	Cegielnia	-1,58
81	Tereny przemysłowo-usługowe 11	10,11	46	Sitkówka	-1,92
11	Żelazna	9,92	54	Tarnowska	-2,07
8	Osiedle Bocianek	9,02	20	Dąbrowa	-2,48
30	Osiedle Jagiellońskie	7,87	82	Łódzka	-2,72
51	Centrum	7,73	69	Złodziejów	-2,73
14	Chęcińska	7,36	25	Posłowicka	-2,74
61	Tereny przemysłowo-usługowe 3	7,22	35	Osiedle Słoneczne Wzgórze	-2,88
18	Czarnów Wielorodzinny	6,33	74	Nowy Folwark	-2,97
29	Osiedle Czarnockiego	5,39	36	Osiedle Świętokrzyskie	-3,15
80	Zgoda	5,17	73	Zagórze	-3,35
24	Krakowska-Ogrodowa	4,94	26	Dyminy	-3,53
39	Pakosz	4,45	22	Herby-Głębozka	-3,65
37	Osiedle Uroczysko	4,14	5	Białogon 1	-3,77
63	Tereny przemysłowo-usługowe 5	4,09	17	Czarnów Rządowy	-3,91
7	Biesak	4,03	76	Niewachłów	-4,09
42	Podkarczówka-Jednorodzinna	3,75	13	Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy 2	-4,16
41	Piekoszowska-Łąkowa	3,74	28	Osiedle Barwinek	-4,17
64	Tereny przemysłowo-usługowe 6	3,62	15	Czarnów Jednorodzinny 1	-4,20
77	Zagórska-Pomorska	3,19	21	Gruchawka	-4,41
72	Tereny przemysłowo-usługowe 12	3,05	44	Psie Górki	-4,56
45	Osiedle Sandomierskie i ul. Leszczyńska	1,88	9	Bór	-4,67
49	Szydłówek Jednorodzinny	1,52	85	Ostra Górka	-4,91
34	Osiedle Na Skarpie i ul. Targowa	1,04	4	Bernardyńska-Diamentowa	-5,20
38	Osiedle Związkowiec	0,61	70	Bukówka	-5,27

Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojennych w mieście Kielce na lata 2014-2020

43	Podkarczówka-Wielorodzinną	0,12	78	Zalesie	-5,51
71	Wietrznia	0,03	86	Politechnika	-7,02
23	Karczówka	0,02	32	Osiedle Na Stoku	-7,07
			87	Łazy	-7,53
			65	Tereny przemysłowo-usługowe 7	-7,70
			62	Tereny przemysłowo-usługowe 4	-8,11
			31	Osiedle Kochanowskiego	-8,44
			48	Szydłówek Górny	-8,46
			40	Piaski	-9,22
			79	Zalew Kielecki	-10,02
			19	Osiedle Dąbrowa	-10,19
			33	Osiedle Pod Dalnią	-10,84
			58	Tereny przemysłowo-usługowe 1	-11,79
			50	Osiedle Ślichowice	-12,38

Źródło: Obliczenia własne

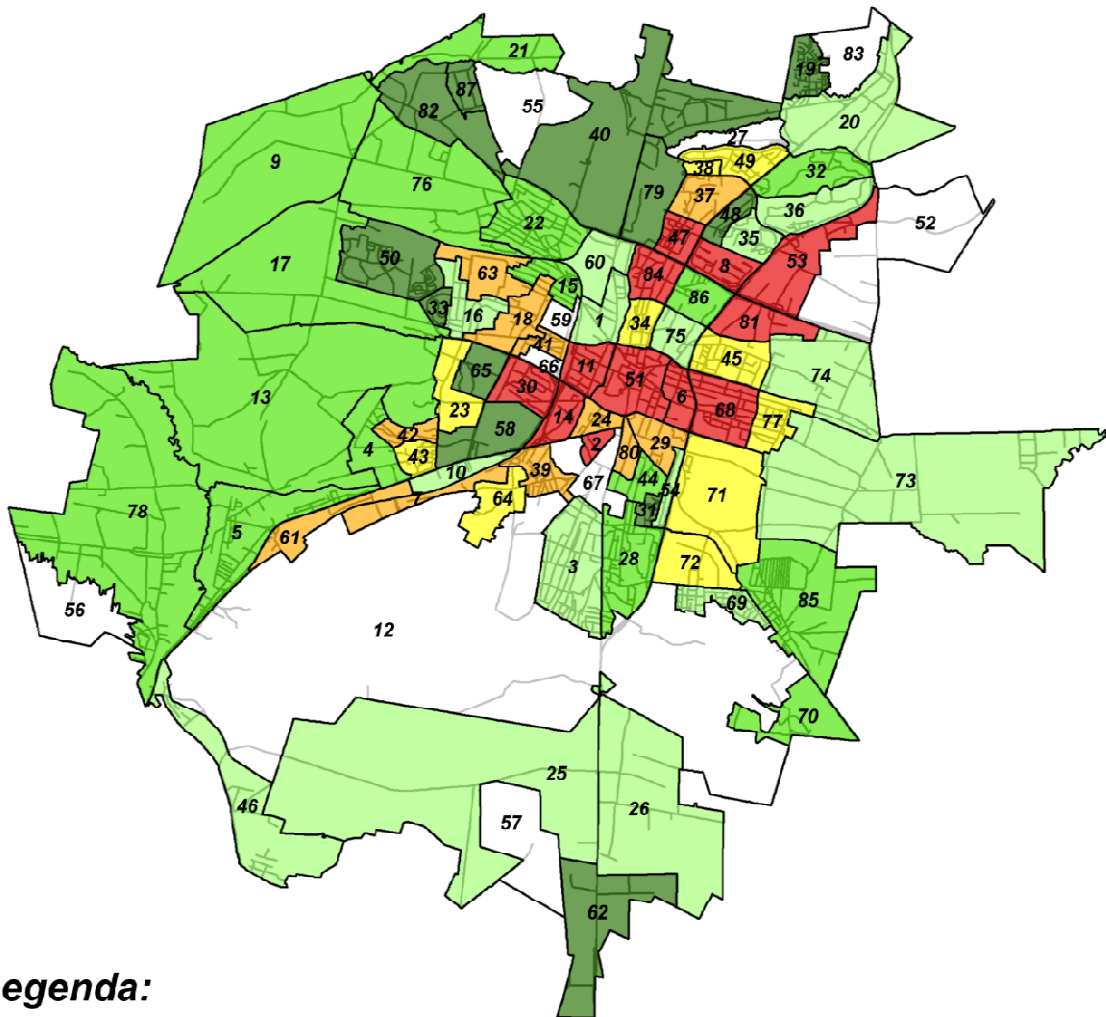
Obszary o najwyższym zagęszczeniu problemów składających się na wskaźnik W9 skupione są wokół miejskiego centrum. Natomiast tereny o sytuacji korzystnej oddalone są od śródmieścia, najczęściej w kierunku północno – wschodnim, często stanowiąc przygraniczne obszary Kielc. O takim rozłożeniu zdecydował głównie podwskaźnik mierzący udział samotnie mieszkających emerytów, którzy na tych terenach stanowią aż kilkanaście procent ogółu populacji. Po części jest to wynikiem niekorzystnej sytuacji demograficznej, w której liczba osób w wieku poprodukcyjnym jest półtora, a w niektórych jednostkach nawet i dwa razy większa, aniżeli ludności przedprodukcyjnej. W dużej mierze za sprawą samotnie mieszkających liczba osób przypadających na jeden lokal mieszkalny jest raczej niska. Warto zauważyć, że udział takich osób w ludności poprodukcyjnej jest wyższy, niż ma to miejsce w obszarach o dużo niższych wskazaniach, zatem osoby starsze częściej mieszkają same. Poziom wskaźnika gęstości zabudowy mieszkaniowej na tych obszarach jest jednak niekorzystny, zdominowany często przez starą zabudowę wielorodzinną z wysoką gęstością zaludnienia. Ludność zaawansowana wiekowo najczęściej posiada gorszą sytuację materialną, stąd też nieco częściej widoczny problem ubóstwa na tych terenach. Również poziom bezrobocia jest podwyższony, pomimo niskiego udziału zasobu ludności produkcyjnej, która stanowi podstawę wyliczeniową stopy bezrobocia. Więcej jest także osób poszukujących pracę od 12 miesięcy do 5 lat. Z kolei obszary o najkorzystniejszej sytuacji charakteryzuje znacznie lepszą sytuacja demograficzna. Przy znacznie niższym odsetku osób w wieku poprodukcyjnym, udział samotnie mieszkających emerytów w ogóle ludności jest stosunkowo niższy niż w obszarach problemowych, czyli osoby starsze rzadziej mieszkają tutaj same. Poziom wskaźnika gęstości zabudowy mieszkaniowej jest tutaj nieco lepszy. Są to bowiem tereny często później zasiedlone, a więc z nowszą zabudową mieszkaniową. Liczba osób korzystających tutaj z pomocy społecznej jest, poza kilkoma wyjątkami, niższa. Podobnie nieznaczne różnice można zaobserwować w poziomie bezrobocia. Nie są to jednak wyraźne różnice. Biorąc pod uwagę podwskaźnik prezentujący udział Polaków w strukturze narodowościowej obszarów – zauważyć należy, że tutaj różnice również są znikome, a Kielce pod tym względem mają charakter jednorodny z niewielkim tylko udziałem mniejszości narodowych. Natomiast analizując liczbę pojazdów samochodowych widać, że w obszarach problemowych jest ich znacznie więcej, aniżeli w tych jednostkach, w których wskaźnik W9 wskazuje najkorzystniejsze wartości. Natomiast analizując rozłożenie gęstości oraz długości ścieżek rowerowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców także trudno o zauważenie znaczących różnic. W wielu obszarach takich ścieżek jednak nie ma wcale.

Wskaźnik poziomu wskaźników pozostałych w jednostkach statystycznych został szczegółowo zaprezentowany na mapie poniżej.

Poziom pozostałych wskaźników

W9 (12) - wskaźnik wystandaryzowany

Legenda:

- **bardzo niekorzystny**
- **niekorzystny**
- **powyżej 0**
- **poniżej 0**
- **korzystny**
- **bardzo korzystny**
- **brak danych**

5.4.1.10. Wskaźnik urbanistyczny (W10)

Jakościowa ocena funkcjonalno-przestrzenna dokonana została na podstawie wizji terenowej przez ekspertów z zakresu urbanistyki. Wizja została przeprowadzona we wszystkich obszarach analitycznych w ramach wskaźnika urbanistycznego. W skład wskaźnika wchodzi: stan infrastruktury technicznej oraz transportowej, a także poziom występowania elementów małej architektury, poziom występowania elementów zdegradowanych, oceniano również stan przestrzeni publicznych oraz walory estetyczne i funkcjonalność.

Tabela 35. Wystandaryzowany wskaźnik oceny funkcjonalno-przestrzennej

Lp	NAZWA OBSZARU	W10	Lp	NAZWA OBSZARU	W10
39	Pakosz	38,59	73	Zagórze	-0,01
29	Osiedle Czarnockiego	34,32	48	Szydłówek Górny	-0,06
15	Czarnów Jednorodzinny 1	28,09	10	Cegielnia	-0,11
63	Tereny przemysłowo-usługowe 5	26,75	37	Osiedle Uroczysko	-0,11
1	1 Maja	26,21	64	Tereny przemysłowo-usługowe 6	-0,11
36	Osiedle Świętokrzyskie	26,14	9	Bór	-0,27
74	Nowy Folwark	24,18	72	Tereny przemysłowo-usługowe 12	-0,29
11	Żelazna	22,53	60	Tereny przemysłowo-usługowe 2	-1,93
3	Baranówek	19,63	14	Chęcińska	-2,65
28	Osiedle Barwinek	18,63	6	Plac Moniuszki	-2,91
34	Osiedle Na Skarpie i ul. Targowa	18,20	41	Piekoszowska-Łąkowa	-3,67
68	Osiedle Zagórska Północ i Zagórska Południe	18,15	7	Biesak	-3,84
45	Osiedle Sandomierskie i ul. Leszczyńska	17,97	5	Białogon 1	-3,84
54	Tarnowska	16,94	25	Posłowska	-3,84
22	Herby-Głębocka	16,07	20	Dąbrowa	-4,67
81	Tereny przemysłowo-usługowe 11	16,07	58	Tereny przemysłowo-usługowe 1	-4,72
80	Zgoda	12,68	75	Warszawska-Solidarności	-5,50
85	Ostra Górka	12,56	51	Centrum	-6,41
84	Osiedle Sady 2	12,50	30	Osiedle Jagiellońskie	-7,41
78	Zalesie	12,39	62	Tereny przemysłowo-usługowe 4	-7,41
18	Czarnów Wielorodzinny	11,57	86	Politechnika	-7,64
13	Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy 2	8,09	8	Osiedle Bocianek	-8,17
21	Gruchawka	8,01	31	Osiedle Kochanowskiego	-8,18
17	Czarnów Rządowy	8,01	77	Zagórska-Pomorska	-8,34
23	Karczówka	7,95	70	Bukówka	-10,26
32	Osiedle Na Stoku	7,24	2	Aleja Legionów	-12,56
61	Tereny przemysłowo-usługowe 3	7,13	35	Osiedle Słoneczne Wzgórze	-12,73
76	Niewachłów	6,95	42	Podkarczówka-Jednorodzinna	-12,95
71	Wietrznia	5,03	65	Tereny przemysłowo-usługowe 7	-13,01
87	Łazy	4,88	43	Podkarczówka-Wielorodzinna	-15,60
16	Czarnów Jednorodzinny 2	4,44	40	Piaski	-17,34
49	Szydłówek Jednorodzinny	3,50	69	Złodziejów	-18,26
46	Sitkówka	3,46	38	Osiedle Związkowiec	-18,93
4	Bernardyńska-Diamentowa	3,46	53	Świętokrzyska-Radomska	-20,81
26	Dyminy	0,60	82	Łódzka	-21,07
			47	Szydłówek	-23,65
			24	Krakowska-Ogródowa	-24,95
			79	Zalew Kielecki	-26,43
			33	Osiedle Pod Dalnią	-31,93
			44	Psie Górki	-34,43
			19	Osiedle Dąbrowa	-39,16

Źródło: Obliczenia własne

Analiza wykazała, że obszary o najniższych walorach funkcjonalno-przestrzennych, a zatem rejony, w których według wymienionych wyżej kryteriów jakość życia jest relatywnie najniższa, to w większości osiedla wielorodzinne (blokowiska) i tereny zabudowy wielorodzinnej, takie jak Czarnów Wielorodzinny, Sady 1 i Sady 2, Barwinek, Zagórska Północ i Zagórska Południe, Osiedle Świętokrzyskie, Czarnockiego, Herby-Głębozka, rejon Sandomierska-Leszczyńska, rejon ulicy Żelazna, Zgoda, 1 Maja. Są to w większości osiedla otaczające obszary centralne miasta. Wyjątek stanowi jedynie Osiedle Świętokrzyskie położone w północno-wschodniej części Kielc. Niską łącznie ocenę uzyskały także tereny zabudowy jednorodzinnej, takie jak: Baranówek, Barwinek w części zabudowy jednorodzinnej, Zalesie, Herby-Głębozka w części zabudowy jednorodzinnej, Pakosz, Czarnów Jednorodzinny 1, rejon ulicy Tarnowska, Nowy Folwark. Tereny w niewielkim stopniu zamieszkałe, które były oceniane, a ich analiza wykazała niskie walory funkcjonalno-przestrzenne to peryferyjny rejon Ostrej Górki, obszar oznaczony jako Tereny przemysłowo-usługowe 5 oraz Tereny przemysłowo-usługowe 11.

W obszarach zabudowy wielorodzinnej najczęściej odnotowanym problemem jest zły stan budynków mieszkalnych, ale nie tylko, również obiektów użyteczności publicznej. Ocenie poddano głównie elementy zewnętrznych części budynków (dachy i elewacje). Na wszystkich najniżej ocenianych pod względem wskaźnika urbanistycznego terenach zabudowy wielorodzinnej budynki posiadają zdekapitalizowane, mniej lub bardziej, elewacje, często nie poddane termomodernizacji. W obszarach tych zlokalizowano także liczne obiekty zupełnie zdegradowane, w tym przemysłowe. Nisko ocenić należy ogólną estetykę tych rejonów miasta i panujący ład, a właściwie nieład architektoniczny. Problem ten pogłębia między innymi zaniedbana zieleń miejska. Stan nawierzchni ulic i chodników wymienionych obszarów zabudowy wielorodzinnej jest w większości zły. Do problemów związanych z systemem komunikacji samochodowej należy niewystarczająca liczba zorganizowanych miejsc parkingowych. Istotnym mankamentem tych osiedli, wpływającym na poczucie komfortu życia jest brak dobrze zorganizowanych przestrzeni publicznych o funkcjach rekreacji, wypoczynku i integracji społecznej. Obszary te obfitują w nieużytki miejskie, które z jednej strony są wolnymi od zabudowy terenami porośniętymi dziką roślinnością, co może być postrzegane pozytywnie, ale z drugiej strony są to tereny, które dopiero odpowiednio zagospodarowane w strukturze miejskiej, kreują pożądane funkcje. Na najgorzej ocenianych osiedlach i terenach zabudowy wielorodzinnej brakuje także małej architektury, nie ma jej zupełnie lub jest złej jakości. Infrastruktury towarzyszącej (latarni przyulicznych, hydrantów, wiat autobusowych) jest zbyt mało lub jest ona, podobnie jak mała architektura, złej jakości. Występują tu także bariery architektoniczne.

Rejony zabudowy jednorodzinnej, które zostały zakwalifikowane według kryterium funkcjonalno-przestrzennego do obszarów najniżej ocenianych, w większości charakteryzuje nieład architektoniczny. Estetyka tych terenów jest niskiej jakości. Powtarzającym się problemem jest zły stan nawierzchni ulic i chodników. W wielu przypadkach nawierzchnie ulic są nieutwardzone, a ciągi piesze niewydzielone. Budynki mieszkalne są w różnym stanie technicznym, nie brakuje obiektów o ciekawej architekturze i dobrym stanie technicznym, ale wiele budynków wymaga remontów. Zlokalizowano tu również budynki zupełnie zdegradowane. Infrastruktura techniczna towarzysząca należy do poważnych problemów dotyczących źle oceniane osiedla zabudowy jednorodzinnej. Jest w złym stanie lub o niewłaściwych standardach, jak choćby napowietrzne linie energetyczne przecinające ulice w różnych kierunkach. Wymieniane tu obszary osiedli jednorodzinnych są w niewystarczającym stopniu zaopatrzone w obiekty o funkcjach handlowych i usługowych. Funkcjonuje tu również wiele nieużytków miejskich. Brak przestrzeni publicznych i elementów małej architektury, choć stanowi często wymieniany mankament omawianych rejonów, to jednak nie wpływa tak silnie na poczucie jakości życia, jak na obszarach zabudowy wielorodzinnej.

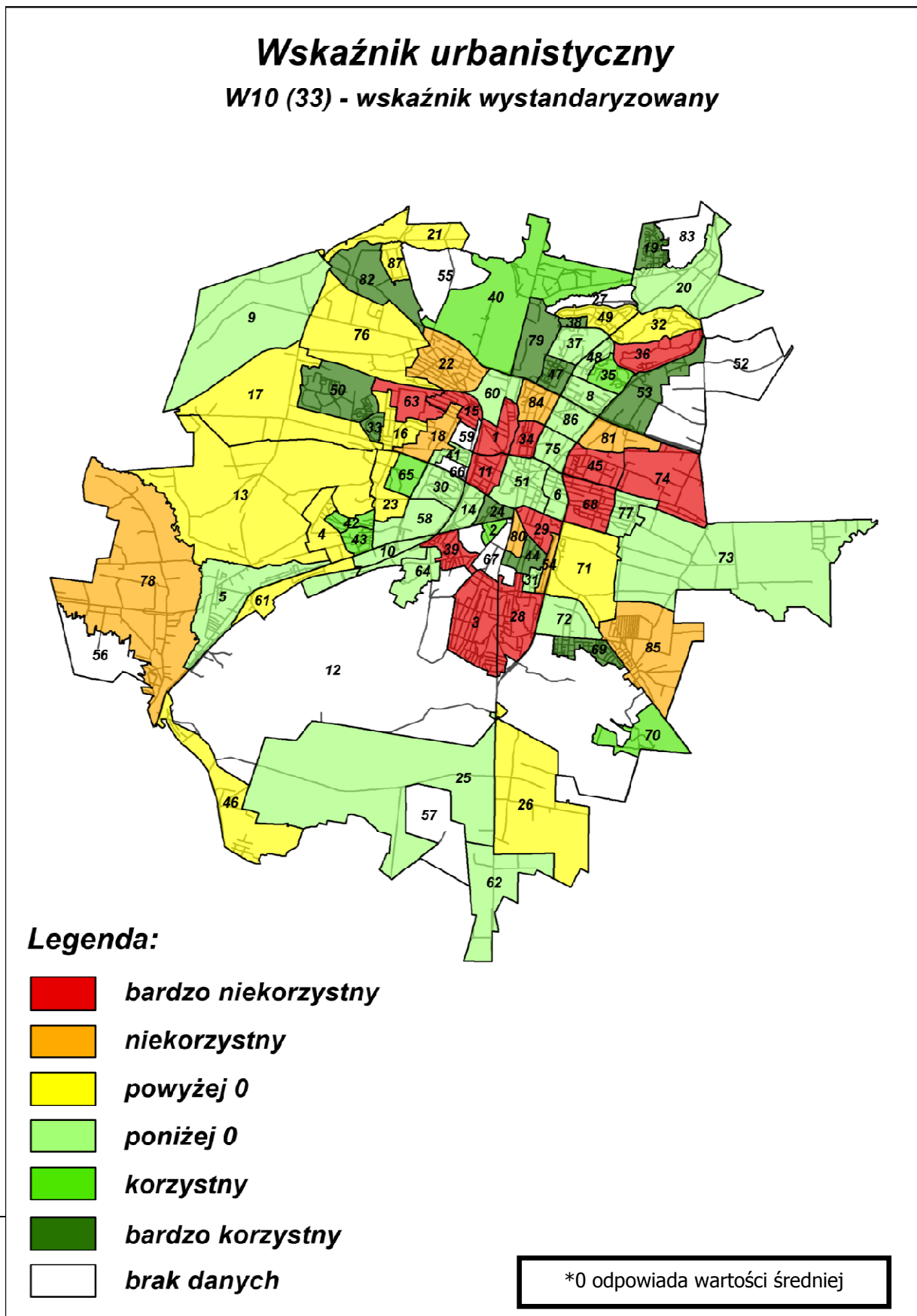

Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, poprzemysłowych i powojkowych w mieście Kielce na lata 2014-2020

Wyspecyfikowane problemy dotyczące najgorzej oceniane obszary pod względem sumarycznego wskaźnika urbanistycznego dotyczą również inne rejony Kielc, jednak w przypadku najniżej ocenianych obszarów problemy te występują w większym nasileniu i co istotne łącznie.

W załączniku do aktualizacji programu przedstawiono szczegółową charakterystykę wszystkich obszarów według kryteriów funkcjonalno-przestrzennych. Powyżej w tabeli uszeregowano obszary w kolejności od oceny najniższej do najwyższej. Wyniki analizy zaprezentowano również na mapie.

5.4.2. Podsumowanie analizy dotyczącej wskazania obszarów miejskich do rewitalizacji

Wyniki analizy wskaźnikowej dla danych jakościowych oraz ilościowych – zarówno końcowe (wskaźnik sumaryczny), jak i cząstkowe – zostały wyróżnione w 6 przedziałach:

- Kolorem czerwonym oznaczono obszary o najwyższym stopniu degradacji, dla których wartości wskaźnika odchyłały się powyżej odchylenia standardowego populacji po stronie wartości dodatnich
- Kolorem pomarańczowym obszary o wysokim poziomie degradacji, dla których wartości mieszczą się w przedziale od połowy wartości odchylenia standardowego populacji do jego pełnej wartości po stronie dodatnich wartości
- Kolorem żółtym obszary o stopniu degradacji powyżej średniej dla miasta, dla których notowane były wartości powyżej 0, ale do połowy wartości odchylenia standardowego populacji
- Kolorem bładozielonym o poziomie degradacji poniżej średniej dla miasta, dla których przedział wartości analogicznie ograniczają wartości ujemne do połowy wartości odchylenia standardowego populacji
- Kolorem zielonym obszary o relatywnie dobrej sytuacji, dla których przedział stanowi połowa oraz pełna wartość odchylenia standardowego populacji po stronie wartości ujemnych
- Kolorem ciemnozielonym obszary o relatywnie bardzo dobrej sytuacji, dla których notowane wartości są poniżej wartości odchylenia standardowego populacji dla ujemnych wartości.

Wyniki zostały zaprezentowane w zbiorczej tabeli oraz na mapie poniżej, a następnie skomentowane.

Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich,
poprzemysłowych i powojkowych w mieście Kielce na lata 2014-2020

Tabela 5. Wskaźnik sumaryczny wraz z wystandaryzowanymi wskaźnikami cząstkowymi (analiza ilościowa + analiza jakościowa)

Lp	NAZWA OBSZARU	W1 – Poziom migracji wewnętrznych	W2 – Sytuacja demograficzna	W3 – Gęstość zabudowy mieszkaniowej	W4 – Poziom ubóstwa i wykluczenia	W5 – Poziom i struktura bezrobocia	W6 – Poziom przedsiębiorczości	W7 – Poziom przemocy w rodzinie	W8 – Powierzchnia zieleni (tereny potencjalnie rekreacyjne)	W9 – Poziom wskaźników pozostałych	W10 – Ocena funkcjonalno-przeznaczona	SUMA
65	Tereny przemysłowo-usługowe 7	-7,88	34,86	1,83	40,05	14,62	-0,10	3,45	12,30	-7,70	-13,01	78,42
1	1 Maja	13,43	-1,49	1,31	13,13	6,70	-0,51	3,40	7,08	-0,14	26,21	69,12
68	Osiedle Zagórska Północ i Zagórska Południe	4,72	19,10	9,32	-4,33	-0,73	2,44	4,47	-1,87	15,38	18,15	66,64
18	Czarnów Wielorodzinny	4,87	4,54	12,95	7,78	5,73	1,78	4,48	5,24	6,33	11,57	65,27
11	Żelazna	6,77	8,48	6,10	-1,03	2,13	-1,16	4,45	2,73	9,92	22,53	60,90
51	Centrum	6,77	4,35	4,91	8,25	9,43	-2,83	4,28	23,15	7,73	-6,41	59,64
84	Osiedle Sady 2	5,48	15,86	8,15	-4,27	-2,40	1,53	4,32	4,22	10,36	12,50	55,77
29	Osiedle Czarnockiego	4,04	6,29	6,67	-5,12	-1,56	2,38	4,39	-4,84	5,39	34,32	51,96
80	Zgoda	16,03	5,31	2,19	3,18	3,26	-0,77	3,51	0,79	5,17	12,68	51,34
15	Czarnów Jednorodzinny 1	3,31	-1,69	-0,81	16,85	-2,42	1,05	3,90	6,31	-4,20	28,09	50,39
61	Tereny przemysłowo-usługowe 3	3,92	-4,27	-4,85	17,47	16,16	23,95	-9,49	-10,21	7,22	7,13	47,02
34	Osiedle Na Skarpie i ul. Targowa	5,48	-0,29	9,58	-1,07	0,40	-0,17	4,42	6,98	1,04	18,20	44,57
76	Niewachłów	5,63	-4,15	-1,88	17,41	8,76	-0,27	0,90	11,58	-4,09	6,95	40,84
6	Plac Moniuszki	-1,07	7,96	3,02	-5,69	0,54	1,66	4,28	18,49	11,95	-2,91	38,22
39	Pakosz	1,31	0,26	-5,33	-3,09	-1,26	2,32	3,68	-6,12	4,45	38,59	34,82
47	Szydłówek	4,98	8,84	11,18	2,99	3,42	1,38	4,48	9,43	10,34	-23,65	33,38
2	Aleja Legionów	-0,65	15,61	4,87	5,27	4,32	3,67	4,19	-10,21	17,87	-12,56	32,37
14	Chęcińska	6,88	6,92	8,72	-3,90	-1,11	1,94	4,43	3,75	7,36	-2,65	32,34
23	Karczówka	-13,39	0,61	-4,59	0,01	4,66	1,84	0,29	34,20	0,02	7,95	31,59
36	Osiedle Świętokrzyskie	7,42	-5,97	10,12	-5,59	-2,86	1,59	4,40	-3,15	-3,15	26,14	28,93
30	Osiedle Jagiellońskie	4,54	10,16	8,51	-5,85	-1,79	1,52	4,40	4,93	7,87	-7,41	26,89

**Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich,
poprzemysłowych i powojkowych w mieście Kielce na lata 2014-2020**

22	Herby-Głębocka	3,48	-3,93	2,60	2,75	1,48	2,62	4,01	0,28	-3,65	16,07	25,70
45	Osiedle Sandomierskie i ul. Leszczyńska	5,54	0,79	6,91	-8,46	-3,85	1,87	4,35	-1,31	1,88	17,97	25,69
8	Osiedle Bocianek	8,13	8,29	9,67	-6,60	-3,75	3,42	4,38	-1,00	9,02	-8,17	23,39
71	Wietrznia	5,27	-0,81	-6,31	9,02	0,39	3,69	-0,42	4,52	0,03	5,03	20,40
26	Dyminy	2,61	-0,98	-5,90	5,83	8,99	0,82	3,03	7,59	-3,53	0,60	19,06
82	Łódzka	6,37	0,84	-5,33	1,60	5,28	3,22	0,72	29,75	-2,72	-21,07	18,66
54	Tarnowska	-8,04	4,68	-4,39	-0,89	4,92	3,17	3,64	0,58	-2,07	16,94	18,54
10	Cegielnia	3,92	-7,32	-5,06	7,19	4,19	4,24	1,77	9,54	-1,58	-0,11	16,76
74	Nowy Folwark	-0,51	-2,43	-6,68	-5,78	-2,11	4,12	2,56	5,90	-2,97	24,18	16,29
37	Osiedle Uroczysko	3,72	0,96	9,62	-5,04	-3,42	3,09	4,40	-2,44	4,14	-0,11	14,92
3	Baranówek	-1,86	2,42	-4,11	-4,84	-1,57	2,85	3,68	-1,21	-1,46	19,63	13,54
28	Osiedle Barwinek	4,13	-8,37	5,95	-7,75	-4,00	1,87	4,32	0,43	-4,17	18,63	11,02
38	Osiedle Związkowiec	9,47	-1,82	12,27	-5,63	-3,51	2,47	4,45	10,92	0,61	-18,93	10,29
21	Gruchawka	3,92	1,04	-5,18	9,12	1,81	1,52	3,81	-10,21	-4,41	8,01	9,41
17	Czarnów Rządowy	-5,90	-4,08	-2,76	4,35	2,36	0,51	3,11	5,29	-3,91	8,01	6,96
41	Piekoszowska-Łąkowa	3,92	3,02	1,32	-2,07	0,22	-0,66	4,21	-4,99	3,74	-3,67	5,02
32	Osiedle Na Stoku	5,62	-10,04	11,28	-7,19	-1,75	2,14	4,40	-0,24	-7,07	7,24	4,39
46	Sitkówka	-1,10	1,26	-7,43	3,60	4,18	3,62	0,45	-1,77	-1,92	3,46	4,35
9	Bór	1,52	-1,30	-4,37	11,69	5,54	1,65	1,73	-7,60	-4,67	-0,27	3,91
49	Szydłówek Jednorodzinny	5,67	7,73	-8,92	-13,44	-7,41	3,19	3,85	4,16	1,52	3,50	-0,14
7	Biesak	-0,74	6,28	-6,53	13,73	-7,52	4,02	0,59	-10,21	4,03	-3,84	-0,19
78	Zalesie	-2,58	-2,50	-7,47	2,96	0,17	1,91	0,83	-4,12	-5,51	12,39	-3,92
5	Białogon 1	-5,15	-1,06	-3,49	4,83	5,19	-0,43	2,72	1,04	-3,77	-3,84	-3,97
43	Podkarczówka-Wielorodzinna	9,51	-1,80	9,73	-10,25	-3,23	1,67	4,36	1,35	0,12	-15,60	-4,15
85	Ostra Górka	-1,07	-4,80	-6,30	-5,61	-0,78	3,90	3,44	-1,46	-4,91	12,56	-5,04
64	Tereny przemysłowo-usługowe 6	21,52	8,37	-2,73	17,08	0,72	-15,18	-29,15	-10,21	3,62	-0,11	-6,07
31	Osiedle Kochanowskiego	-3,40	-9,27	12,33	-1,91	-3,46	3,10	4,52	7,49	-8,44	-8,18	-7,22
25	Posłowska	-1,84	-3,42	-5,83	5,14	-1,03	0,29	1,73	4,22	-2,74	-3,84	-7,33
60	Tereny przemysłowo-usługowe 2	-0,75	-16,31	1,20	16,53	6,87	-5,88	0,25	-10,21	-0,03	-1,93	-10,27
35	Osiedle Słoneczne Wzgórze	5,28	-5,60	9,93	-6,71	-3,40	2,98	4,35	-2,79	-2,88	-12,73	-11,59
16	Czarnów Jednorodzinny 2	1,71	3,92	-5,83	-8,47	-3,75	1,47	3,52	-10,21	-0,22	4,44	-13,43
72	Tereny przemysłowo-usługowe 12	-4,14	-1,27	0,99	-8,60	5,56	-2,72	2,31	-10,21	3,05	-0,29	-15,33
77	Zagórska-Pomorska	2,02	11,62	-8,75	-13,74	-9,75	3,48	3,82	-3,31	3,19	-8,34	-19,76
75	Warszawska-Solidarności	6,10	0,67	4,62	-13,15	-8,63	-3,10	3,27	-3,71	-0,72	-5,50	-20,16

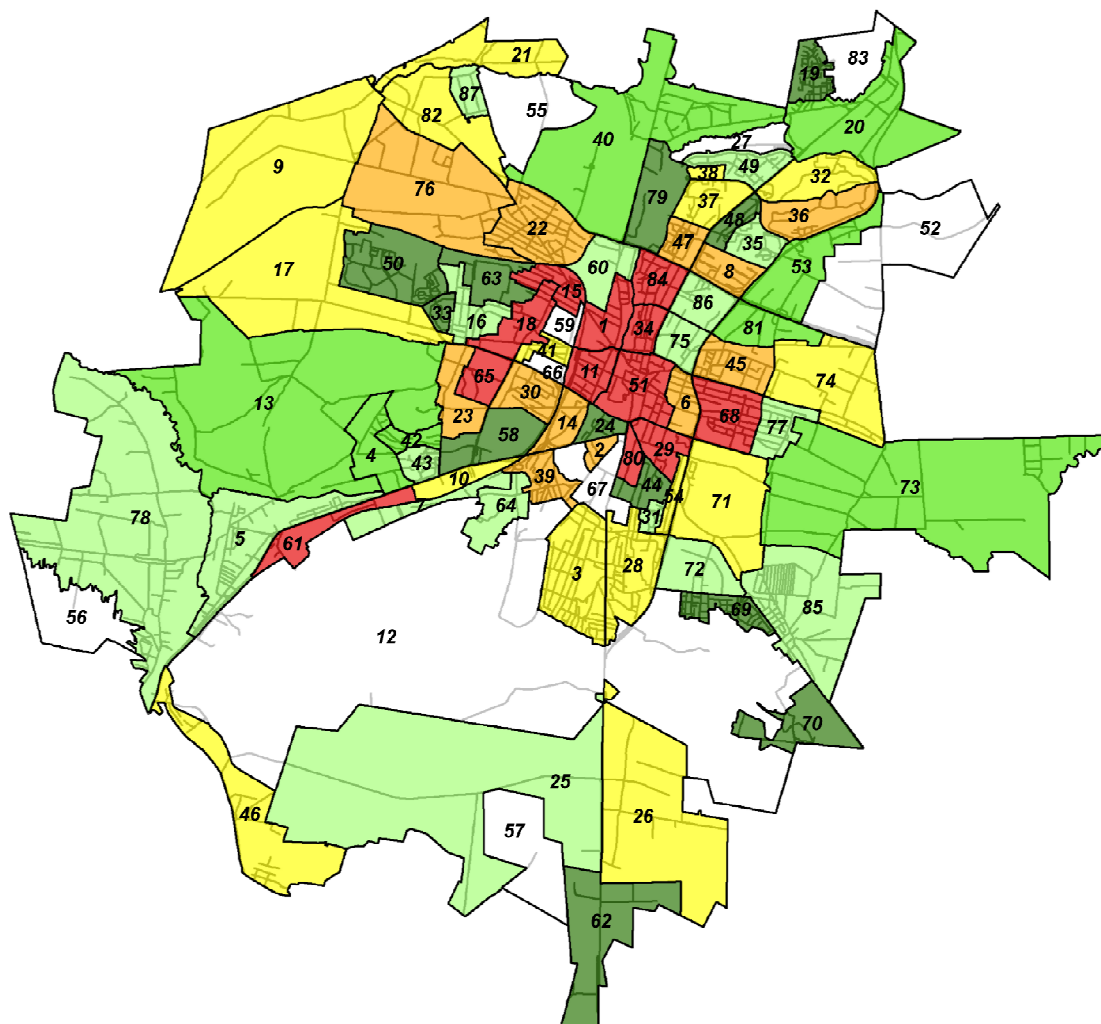
**Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich,
poprzemysłowych i powojennych w mieście Kielce na lata 2014-2020**

86	Politechnika	6,10	-3,71	-5,75	8,20	1,82	-0,59	-1,75	-10,21	-7,02	-7,64	-20,55
87	Łazy	-0,74	-7,61	-4,90	1,54	1,22	-0,73	3,11	-10,21	-7,53	4,88	-20,97
81	Tereny przemysłowo-usługowe 11	-1,84	9,68	-5,64	5,60	-0,20	-43,44	-4,55	-10,21	10,11	16,07	-24,44
20	Dąbrowa	-1,64	1,64	-8,81	0,63	-3,70	1,42	2,35	-10,21	-2,48	-4,67	-25,47
73	Zagórze	0,94	-3,11	-6,78	-2,62	-2,13	-0,71	1,51	-10,21	-3,35	-0,01	-26,47
4	Bernardyńska-Diamentowa	-12,67	-4,01	-7,00	-1,90	5,08	3,46	2,52	-10,21	-5,20	3,46	-26,47
40	Piaski	9,11	-9,35	1,40	3,21	-0,96	3,06	-4,48	-2,13	-9,22	-17,34	-26,70
13	Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy 2	-7,10	-6,76	-3,76	2,99	4,62	2,74	-73,52	49,75	-4,16	8,09	-27,10
53	Świętokrzyska-Radomska	3,92	-1,03	-9,05	24,37	6,48	-27,24	-25,80	-10,21	29,73	-20,81	-29,64
42	Podkarczówka-Jednorodzinna	0,97	1,89	-8,84	-16,76	-6,04	2,89	4,12	-5,61	3,75	-12,95	-36,59
24	Krakowska-Ogrodowa	0,22	7,42	-1,26	-8,38	-12,31	-1,31	2,92	-10,21	4,94	-24,95	-42,94
62	Tereny przemysłowo-usługowe 4	-19,74	-16,13	4,93	18,07	23,77	-11,30	-19,59	-10,21	-8,11	-7,41	-45,71
58	Tereny przemysłowo-usługowe 1	-22,83	-15,91	1,26	-5,04	-2,67	2,02	2,51	4,62	-11,79	-4,72	-52,55
69	Złodziejów	-1,07	-4,22	-6,23	-13,65	-4,32	3,80	3,79	-10,21	-2,73	-18,26	-53,11
63	Tereny przemysłowo-usługowe 5	3,92	-2,86	-2,37	-10,51	-4,83	-30,38	-28,18	-10,21	4,09	26,75	-54,59
33	Osiedle Pod Dalnią	5,37	-12,80	11,23	-12,02	-5,16	2,29	4,41	-7,96	-10,84	-31,93	-57,41
70	Bukówka	-11,63	1,03	-9,83	-4,49	-7,57	1,71	-15,90	-10,21	-5,27	-10,26	-72,42
48	Szydłówek Górny	-31,03	-10,71	0,95	-14,10	-5,90	1,46	4,01	-10,21	-8,46	-0,06	-74,06
50	Osiedle Ślichowice	5,86	-14,00	8,33	-11,97	-4,59	2,65	4,32	-5,45	-12,38	-62,75	-89,97
19	Osiedle Dąbrowa	-3,12	-10,60	-10,63	-18,43	-5,54	2,90	3,45	-10,21	-10,19	-39,16	-101,52
44	Psie Górki	-25,45	2,50	-8,02	-12,48	-16,81	0,43	2,60	-10,21	-4,56	-34,43	-106,45
79	Zalew Kielecki	-62,45	-7,37	-6,21	-3,99	-11,18	-3,29	-3,49	9,38	-10,02	-26,43	-125,05
Lp	NAZWA OBSZARU	W1 – Poziom migracji wewnętrznych	W2 – Sytuacja demograficzna	W3 – Gęstość zabudowy mieszkaniowej	W4 – Poziom ubóstwa i wykluczenia	W5 – Poziom i struktura bezrobocia	W6 – Poziom przedsiębiorczości	W7 – Poziom przemocy w rodzinie	W8 – Powierzchnia zieleni (tereny potencjalnie rekreacyjne)	W9 – Poziom wskaźników pozostałych	W10 – Ocena funkcjonalno-przeznaczona	SUMA

Źródło: Obliczenia własne

Wystandardyzowany wskaźnik sumaryczny analizy ilościowej i jakościowej

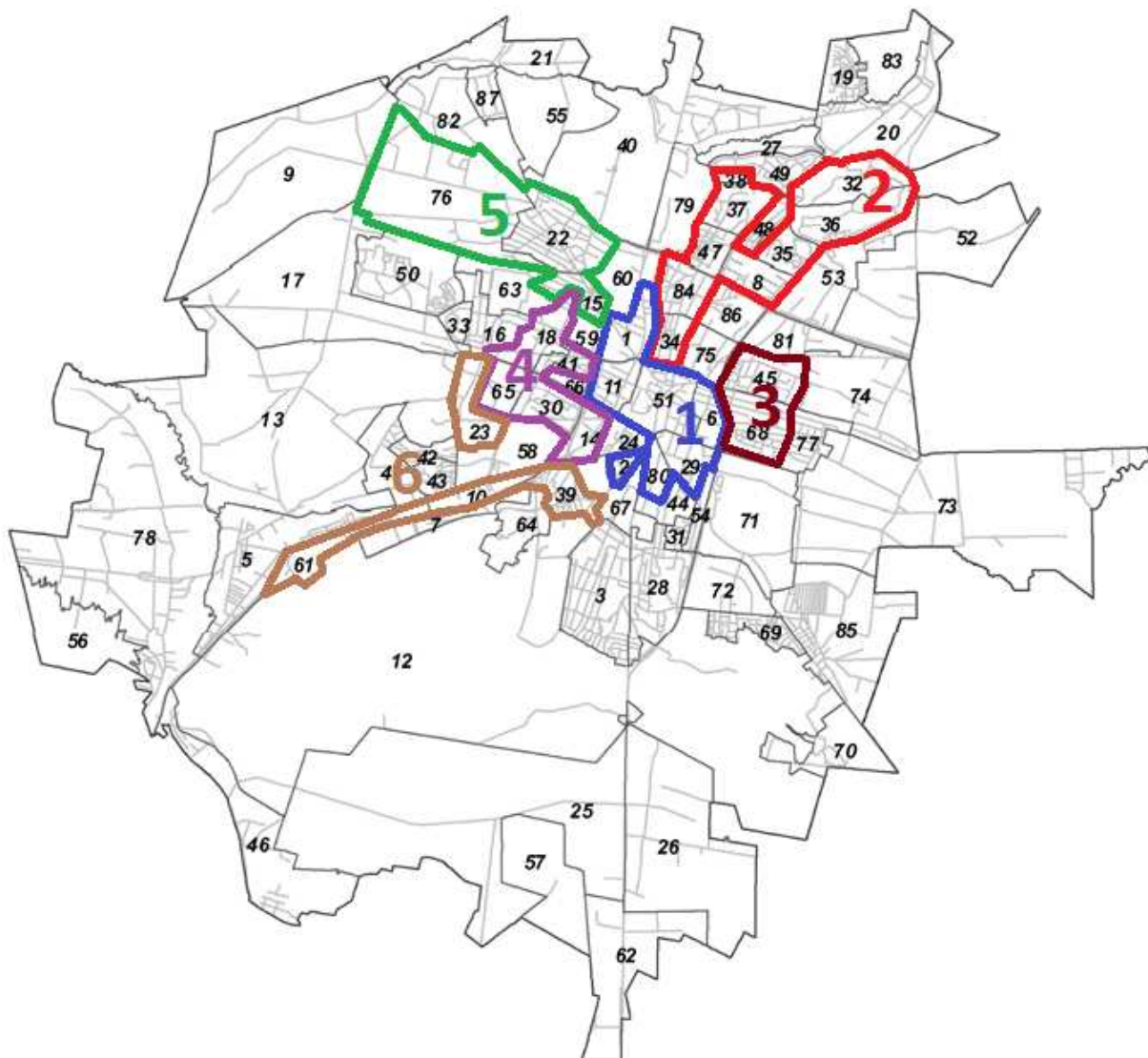
Legenda:

- bardzo niekorzystny**
- niekorzystny**
- powyżej 0**
- poniżej 0**
- korzystny**
- bardzo korzystny**
- brak danych**

*0 odpowiada wartości średniej

Analiza wskaźnikowa potwierdziła, że koncentracja problemów związanych z degradacją społeczno-gospodarczą i przestrzenną występuje w okolicach miejskiego centrum, jak również osiedli, głównie o charakterze wielorodzinnym położonych w rejonie północno-wschodnim Kielc, wschodnim oraz na zachód od zespołu śródmiejskiego. Wysoki stopień degradacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej zaobserwowano także w dwóch zespołach zabudowy jednorodzinnej, tj. w północno-zachodniej części miasta oraz na południowy zachód od zespołu śródmiejskiego.

Na mapie poniżej zaprezentowano rozmieszczenie przestrzenne koncentracji wysokiego stopnia degradacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej. W podziale tym uwzględniono podobieństwo funkcjonalne wydzielonych zespołów.

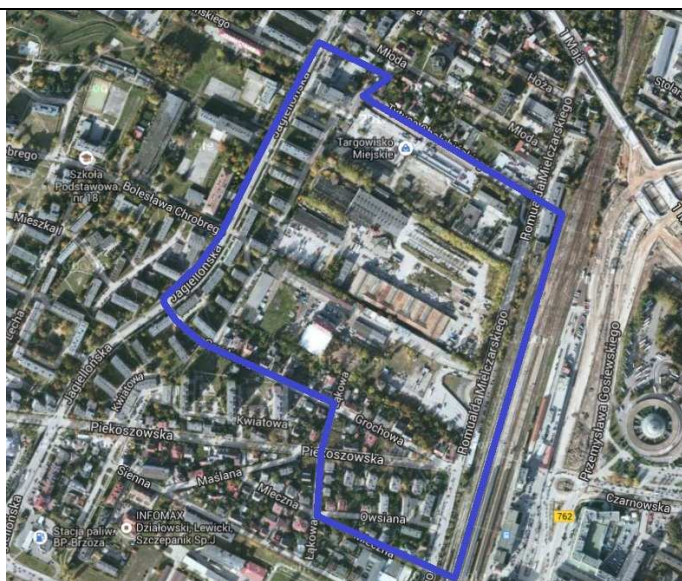
5.4.3. Obszary przemysłowe

W rozdziale zawarto wnioski z analizy zmierzającej do określenia granic obszarów przemysłowych, które zostały wskazane do rewitalizacji. W trakcie prac inwentaryzacyjnych do analizy wydzielono kilka obszarów, które obecnie przechodzą przekształcenia funkcjonalne, a pierwotnie prowadzona była tam działalność głównie produkcyjna i produkcyjno-magazynowa. Wieloaspektowa zmiana funkcji miasta z przemysłowego na usługowe ma odzwierciedlenie w przemianach, jakie zachodzą na analizowanych terenach. Analiza wykazała jednak, że nie wszystkie obszary będące w trakcie przekształceń należy w całości wskazać do rewitalizacji. Dla wielu z nich byłoby to przedwczesne. Dawna działalność produkcyjna ustaje lub zupełnie zanika, jednak na bazie obiektów po dawnych fabrykach powstają nowe zakłady produkcyjne lub firmy prowadzące inną działalność gospodarczą. Przyjęto, że na obszarach analizowanych, ale ostatecznie niewskazanych do rewitalizacji całościowo będzie możliwe wydzielenie działek i wskazanie ich jako obszary i obiekty przemysłowe. Będzie się to odbywać w ramach realizacji programu rewitalizacji na wniosek zainteresowanych. Obszary przemysłowe wskazane do rewitalizacji nie wymagają osobnego wniosku i w całości są zakwalifikowane do rewitalizacji.

W ramach aktualizacji opracowania dokonano szczegółowego określenia granic terenów przemysłowych „Herby wzdłuż linii kolejowej”, które jako strefa zostały wymienione również w pierwotnym opracowaniu.

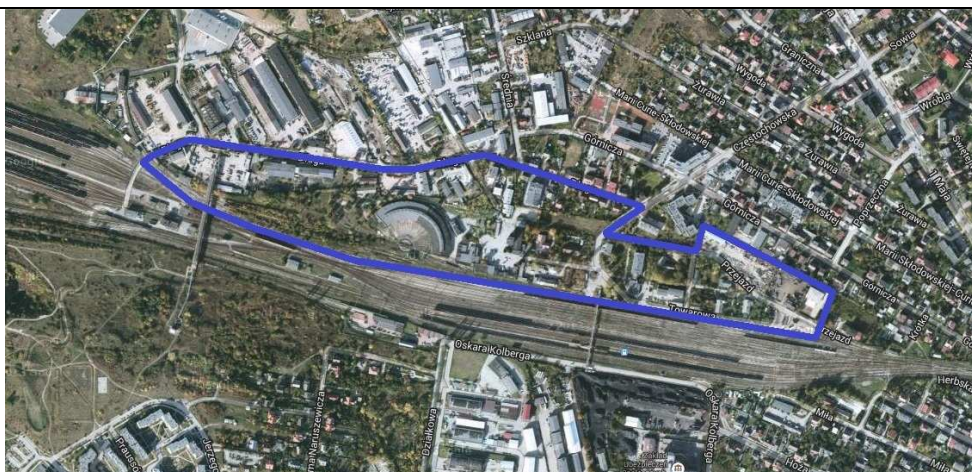
5.4.3.1. Analizowane obszary przemysłowe zakwalifikowane do rewitalizacji w całości

Analizowany teren – zakwalifikowany całościowo jako obszar przemysłowy do rewitalizacji

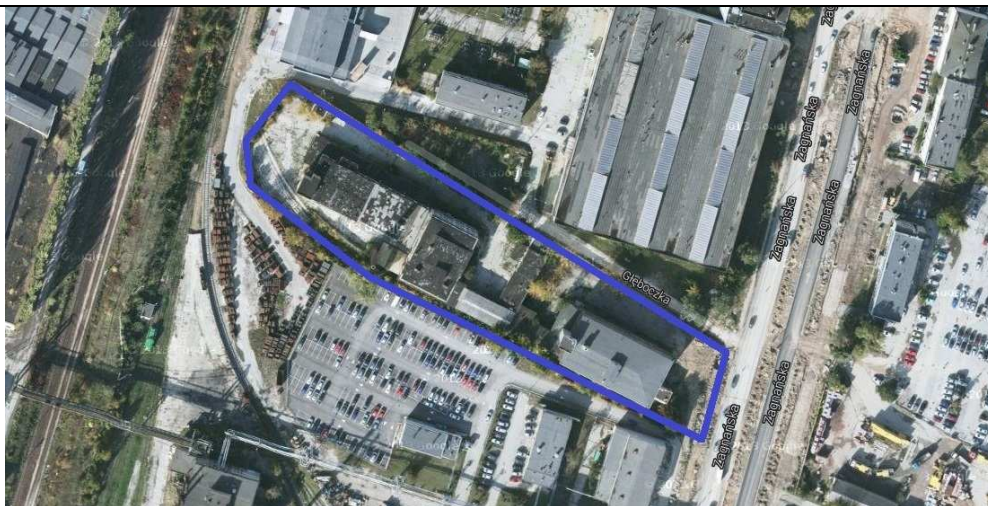
a)Obszar po dawnym Kieleckim Przedsiębiorstwie Mostowym, a także Magazynach Wojewódzkiego Związku Gminnych Spółdzielni (WZGS). Obecnie magazyny są częściowo wykorzystywane pod różnego rodzaju działalność handlową, usługową, składową, działają tutaj hurtownie, magazyny. Jednak cały teren jest nieuporządkowany, zabudowa jest zniszczona, a obiekty w złym stanie technicznym. Na terenie tym znajdują się także pozostałości po konstrukcjach suwnic, które służyły działalności Kieleckiemu Przedsiębiorstwu Mostowemu. Ze względu na stan techniczny całego terenu i fakt, że duża jego część jest nieużytkowana, a działalność prowadzona w starych magazynach jest widocznie tymczasowa – cały teren należy wskazać jako teren do rewitalizacji obszarów przemysłowych. Do terenu zaliczono również przylegające obszary zabudowy mieszkaniowej i usługowej. Obecnie dla części tego terenu opracowywany jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Planuje się przeznaczenie obszaru pod funkcje mieszane, mieszkaniowe oraz usługowo-handlowe realizowane w formie zabudowy kwartałowej. Możliwe jest również zagospodarowanie przyległych terenów torów bocznicowych. W przyszłości teren ten funkcjonalnie może być włączony do obszarów śródmiejskich. Obecny stan zagospodarowania uniemożliwia jednak realizację takiej funkcji, dlatego przyszła rewitalizacja będzie polegała na przekształceniu funkcjonalnym i zagospodarowaniu wg przyjętych założeń.

Analizowany teren – zakwalifikowany całościowo jako obszar przemysłowy do rewitalizacji

b)Obszar stacji kolejowej Kielce Herbskie. Na terenie znajdują się obiekty pokolejowe, jak również budynki administracyjne oraz duży obiekt, obecnie nieużytkowanej, hali remontowej. Te oraz inne obiekty niszczeją i są nieużytkowane, a jedynie niektóre doczekały się odnowienia i zaadoptowania pod działalność gospodarczą. Nawierzchnia ciągów komunikacyjnych całego terenu jest w złym stanie technicznym. Także zieleń niezadbana ulega degradacji. W sąsiedztwie działa m.in. Huta Szkła „Sława” i inne podmioty. Teren w całości ze względu na daleką posuniętą degradację wymaga odnowy. Należy go włączyć do obszarów rewitalizowanych w całości.

Analizowany teren – zakwalifikowany całościowo jako obszar przemysłowy do rewitalizacji

c) Na tym terenie **przy ulicy Głęboczka** znajdują się dwa zdegradowane, nieużytkowane budynki, w których w przeszłości funkcjonowała piekarnia przemysłowa oraz sklep. Mając na uwadze poziom degradacji i stan techniczny obiektów należy uwzględnić konieczność włączenia tego terenu oraz działki, na której się znajdują do obszarów przemysłowych do rewitalizacji.

5.4.3.2 Analizowane obszary przemysłowe niezakwalifikowane do rewitalizacji jako całość

- a) Tereny po części otoczone torami kolejowymi z linią przechodzącą przez obszar SHL,
- b) Tereny po Kieleckiej Fabryce Pomp „Białogon” oraz przyległych terenów zabudowy mieszkaniowej i usługowej osiedla Białogon,
- c) Teren Chemaru,
- d) Obszar Sieje-Dąbrowa,
- e) Teren przy ulicy Zagnańskiej,
- f) Teren zlokalizowany przy skrzyżowaniu ul. Świętokrzyskiej i Alei Solidarności.

mapy obszarów przemysłowych niezakwalifikowanych do rewitalizacji jako całość:

ZAŁĄCZNIK NR 1

5.5. Zidentyfikowane problemy w zespołach rewitalizacyjnych

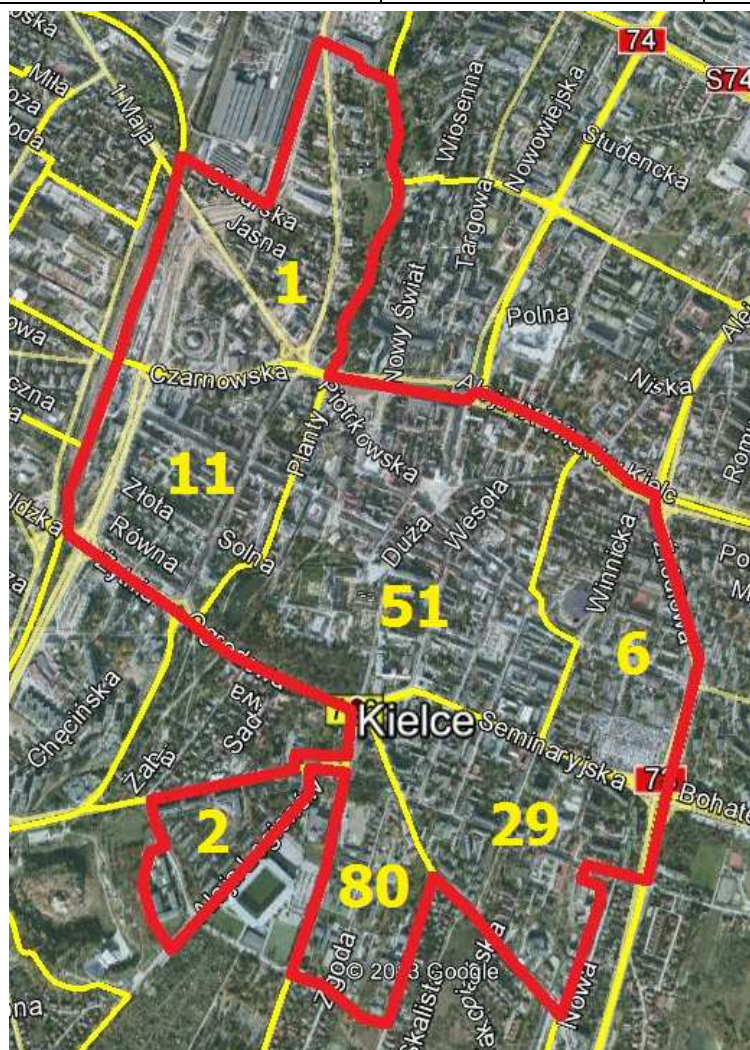
Obszary wskazane przez analizę ilościowo-jakościową jako tereny o wysokim poziomie degradacji charakteryzują się słabą sytuacją w porównaniu ze średnią dla całego miasta. Występuje tam szereg problemów natury demograficznej, związanej z bezrobociem, ubóstwem czy niskim poziomem przedsiębiorczości. Niski jest też komfort mieszkalnictwa, a saldo migracji wewnętrznej przybiera ujemny charakter. Co prawda, poszczególne obszary niekiedy wykazują pozytywne poziomy pojedynczych

wskaźników, jednak ogólna sytuacja wyrażona przez wskaźnik sumaryczny nie pozostawia wątpliwości co do poziomu degradacji. Spośród wszystkich 87 obszarów wyłoniono 30, ujętych w 6 zespołów, o złej ogólnej sytuacji, z których aż 15 charakteryzuje się bardzo negatywnym poziomem wskaźnika sumarycznego.

Przeprowadzona analiza wskaźników ilościowych i jakościowych pozwala na wskazanie obszarów zdegradowanych. Przy wyborze poszczególnych obszarów podzielono je na sześć większych powierzchniowo zespołów obszarów o względnie jednorodnych cechach lub funkcjach.

5.5.1. Zespół 1

Nazwa zespołu	Ludność	Powierzchnia
Śródmieście	16 424	260 ha

Śródmieście to szczególna część miasta, będąca najstarszą i najbardziej wartościową pod względem kulturowym. To tutaj odnaleziono pierwsze ślady osady, której pozostałością jest niezmienny kształt

urbanistyczny rynku i jego najbliższych okolic. Z czasem osią układu stała się dzisiejsza ulica Sienkiewicza. Jednak najpoważniejsze zmiany w układzie przestrzennym Kielc zaszły po powstaniu styczniovym. Sieć nowych ulic została zaprojektowana w układzie szachownicowym, z dużymi prostokątnymi kwartałami. Centrum stanowił prostokątny plac – nowy rynek (dziś Plac Wolności). W późniejszych latach poszerzano i wydłużano obecną ul. Sienkiewicza, którą jednak zaczęto zabudowywać dopiero na przełomie XIX i XX w. (i to tylko w jej wschodniej części). Powstanie tak długiej ulicy zmieniło oś miasta. Przez stulecia był nią kierunek północ-południe, wytyczony połączeniem rynku z kolegiatą. Doprowadzona do dworca (otwartego w 1885 roku) ul. Sienkiewicza zmieniła jego oś na kierunek wschód-zachód. Po drugiej wojnie światowej Kielce rozwijały się wyjątkowo dynamicznie, czego konsekwencją była rozbudowa sieci ulic, modernizacja dawnych oraz budowa arterii przelotowych. Obecnie układ urbanistyczny Śródmieścia Kielc wpisany jest do rejestru zabytków. Należy jednak zauważyć, że stosunkowo niewielka powierzchnia śródmieścia, czytelna i zwarta, a jednocześnie różnorodna kompozycja urbanistyczna, z sekwencją atrakcji formalnych, otwarć widokowych, placów, wewnętrznym systemem zielonych publicznych terenów spacerowych, tworzą układ predysponowany, wzorem innych zabytkowych centrów, do silnej koncentracji w jego obrębie funkcji handlowych, kulturalnych, gastronomicznych, generujący ruch spacerowy, wycieczkowy i turystyczny. W śródmieściach tego typu normą jest silna aktywność kapitału prywatnego w zakresie adaptacji do nowych funkcji i remontów. Z tym zjawiskiem związana jest także stopniowa eliminacja lokali mieszkalnych na korzyść funkcji usługowych. Efektem istnienia właściwie zagospodarowanej zabytkowej przestrzeni publicznej jest także wzrost jakości życia mieszkańców, dysponujących obszarem do spacerów, rekreacji i intensywnej komunikacji społecznej. Proces ten odbywa się jednak bardzo powoli.

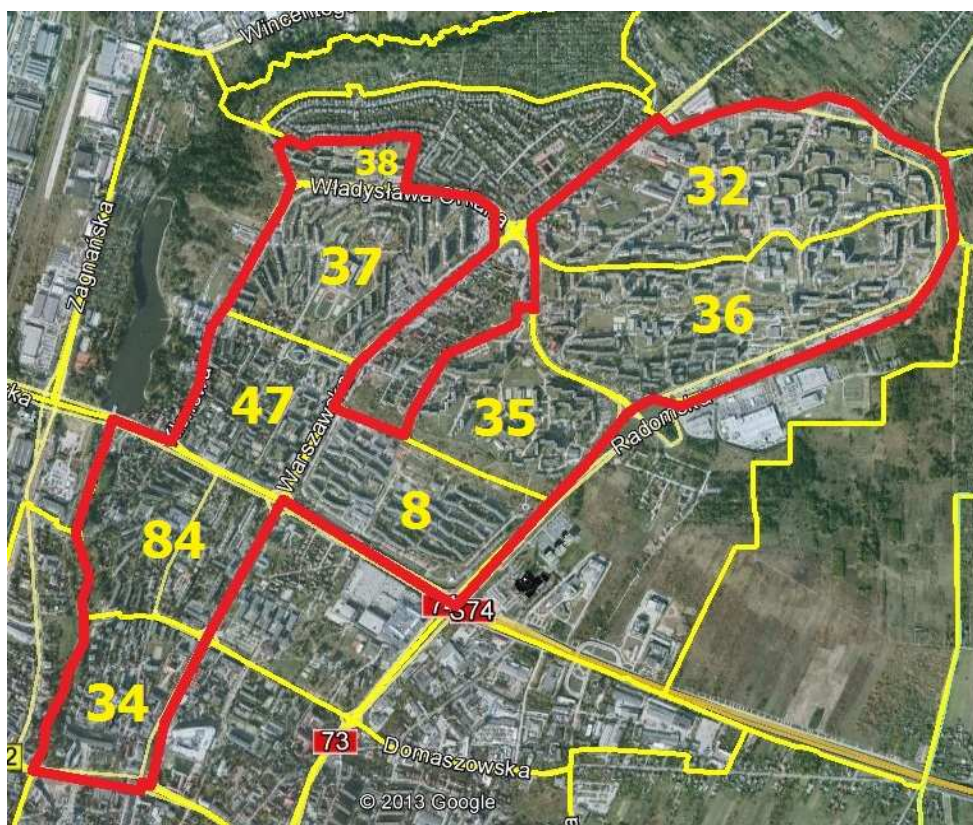
- o **Podstawowym problemem Śródmieścia jest utrata funkcji gospodarczych** spowodowana przenoszeniem się handlu i usług do centrów i galerii handlowych. W wielu miastach europejskich jest to widoczny problem, będący jedną z głównych działań rewitalizacyjnych. Ich celem jest zatrzymanie postępującego odpływu podmiotów gospodarczych oraz spowodowanie ich ponownego napływu. Warunkiem takiego procesu jest uatrakcyjnienie miejskiego centrum m.in. poprzez reorganizację przestrzeni publicznej. Słusznym krokiem, w kontekście doświadczeń innych miast, jest wprowadzenie tzw. strefy ruchu uspokojonego, dzięki której ruch samochodowy jest ograniczony na rzecz spacerowiczów, co zmienia nieco charakter śródmieścia. Jednak kolejnym ważnym krokiem musi być poprawa dostępności centrum poprzez zlokalizowane w pobliżu miejsc parkingowych, których umiejscowienie i liczba są niewystarczające oraz poprawę obecnie funkcjonującego systemu komunikacji zbiorowej.
- o Na terenie Śródmieścia zlokalizowane są **liczne zaniedbane podwórza**, których stan techniczny od dziesięcioleci ulega pogorszeniu. Stan ten pogarszają często nieuregulowane prawa własności, duża liczba współwłaścicieli jednej posesji czy problem z lokatorami. Potencjał gospodarczy tych miejsc jest spory z uwagi na przechodni charakter, który niejednokrotnie skraca drogę pieszym.

- o Problemem są również **liczne przestrzenie w złym stanie**, które w niedalekiej odległości od ścisłego centrum stanowią kontrast dla zrewitalizowanej części Śródmieścia. We wschodniej części funkcjonuje targowisko, które jest efektem zmiany sposobu handlu na przestrzeni lat. Zdegradowanemu, zaśmieconemu i nieestetycznemu targowisku towarzyszą również zdekapitalizowane elementy małej architektury i infrastruktury towarzyszącej. Nieuporządkowane posesje czy infrastruktura i mała architektura w złym stanie technicznym występuje również na północy czy zachodzie, gdzie otoczenie wieżowców mieszkalnych jest niekiedy zaśmiecone i słabo wyposażone.
- o **Co najwyżej średniemu stanowi zabudowy towarzyszą zdekapitalizowane budynki**, czego przykładem mogą być kamienice, głównie w północnej części obszaru ścisłego centrum. Również zabudowa na południu, jak i zachodniej części obszaru składa się z niezadbanych budynków.

5.5.2. Zespół 2

Nazwa zespołu	Ludność	Powierzchnia
Wielorodzinne – północ	56 080	367 ha

Obszar osiedli wielorodzinnych jest efektem rozwoju Kielc głównie w latach 70. i 80. XX wieku. Wtedy to, poprzez przyrost naturalny oraz ludność napływową, następował szybki przyrost liczby mieszkańców miasta. Potrzeby mieszkaniowe kielczan realizowane były w dużej mierze poprzez budowanie blokowisk z tzw. wielkiej płyty. Powstające duże, gęsto zaludnione obszary osiedlowe oddalały się systematycznie na północ od centrum. Dziś jednak tereny te nie należą do najatrakcyjniejszych zarówno do zamieszkania, jak i prowadzenia działalności gospodarczej, a ich atrakcyjność stale obniża się, czego wyrazem należy uznać trend odpływowy ludności.

- o W przypadku dużych blokowisk problem stanowi **utrata więzi społecznych**, czego efektem staje się tzw. atomizacja społeczna. Mimo fizycznej bliskości rodzin mieszkających po sąsiedzku, relacje pomiędzy nimi często ograniczają się jedynie do zdawkowych kontaktów pozbawionych jakichkolwiek więzi, co skutkuje anonimowością sprzyjającą rozwojowi innych problemów o charakterze społecznym. Utrata więzi społeczną nie jest zjawiskiem rozpoznany wyłącznie na terenie Kielc, ale także licznych blokowisk w miastach Europy, w których nasilenie problemu często jest znacznie poważniejsze. Z uwagi na doświadczenia tychże miast za rozwiązanie problemu należy uznać szereg projektów miękkich, społecznych. Ich wzmocnieniem powinny być dobrze wyposażone, otwarte przestrzenie publiczne, które sprzyjać będą rozwojowi integracji społecznej mieszkańców.
- o Problem stanowią **przestrzenie publiczne wymagające odnowy** wraz z ich dostosowaniem do różnych grup społecznych, w tym zlikwidowania barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych. Przestrzeń taka powinna spełniać potrzeby i oczekiwania mieszkańców, rodzin z dziećmi czy osób starszych i zachęcać do korzystania z niej. Wpłyne to nie tylko na walory rekreacyjne czy relacje społeczne na osiedlu, ale również uatrakcyjni je, jako miejsce przyjazne do zamieszkania. Nowe możliwości aranżacji przestrzeni mogłoby zapewnić wyprowadzenie z wnętrza osiedla samochodów i utworzenie parkingów buforowych, co wiązałoby się z podwójną korzyścią. Z jednej strony wykorzystany zostałby potencjał większych obszarów, a z drugiej mieszkańcy oraz przyjezdni zyskaliby nowoczesną infrastrukturę w postaci bezpiecznego, monitorowanego parkingu.
- o Z uwagi na czas powstania blokowisk nie podlega dyskusji fakt, że **kilkudziesięcioletnia substancja mieszkaniowa z wielkiej płyty wymaga odświeżenia**. W dodatku całości niekiedy towarzyszy pewien chaos architektoniczny, którego wyrazem jest wymieszanie różnych rodzajów zabudowy. Choć zdarzają się nawet przypadki ruin budowlanych, to stan techniczny sporej części zabudowa należy określić jako średni i słaby. Budynek wymagają termomodernizacji, co dodatkowo pozwoli na niższe koszty funkcjonowania, a całości bardziej estetyczny charakter nadałyby nowe elewacje.

5.5.3. Zespół 3

Nazwa rejonu	Ludność	Powierzchnia
Wielorodzinne – wschód	18 623	129 ha

Gęsto zabudowany obszar osiedli wielorodzinnych powstał w głównej mierze w latach 60. i 70. XX wieku, stąd też część problemów tożsama jest z tymi występującymi, zwłaszcza w starszej części, zespołu drugiego osiedli wielorodzinnych w północnej części Kielc.

- o Starszej zabudowie towarzyszy **niekorzystna sytuacja demograficzna**. Populację obszaru stanowią w dużej mierze te same osoby, lub ich potomkowie, którzy wprowadzili się tutaj po powstaniu osiedla. Struktura wieku ukazuje więc spory udział osób starszych, które często też mieszkają samotnie. Aktywność powinna być pobudzana poprzez miękkie projekty o charakterze społecznym. Należy jednak zauważyć, że sytuacja demograficzna nie jest wyłącznie wynikiem

od dawna zamieszkałej zabudowy, ale również bardziej mobilnej części młodszych mieszkańców, którzy opuszczają obszar wybierając inne tereny.

- o **Niska atrakcyjność** to jeden z powodów tendencji wyludnieniowej obszaru, w którym niekorzystnie prezentuje się struktura demograficzna. Niska ocena funkcjonalno-przestrzenna jest efektem starej zabudowy oraz przestrzeni publicznych. Średni stan elewacji budynków mieszkaniowych występuje w sąsiedztwie przykładów obiektów zdegradowanych, w tym także biurowych oraz przemysłowych, co jest przemieszaniem funkcji. Poprawy wymaga także przestrzeń wewnątrzsiedlowa, w ramach której funkcjonują zdekapitalizowane elementy małej architektury i trudno mówić o przyjaźnie spełnianej funkcji rekreacyjnej. Widoczne są również zaśmiecone posesje, zdegradowane murawy czy nieuporządkowane „dzikie parkingi” co składa się na niskie walory estetyczne obszaru.

5.5.4. Zespół 4

Nazwa rejonu	Ludność	Powierzchnia
Wielorodzinne – zachód	24 646	188 ha

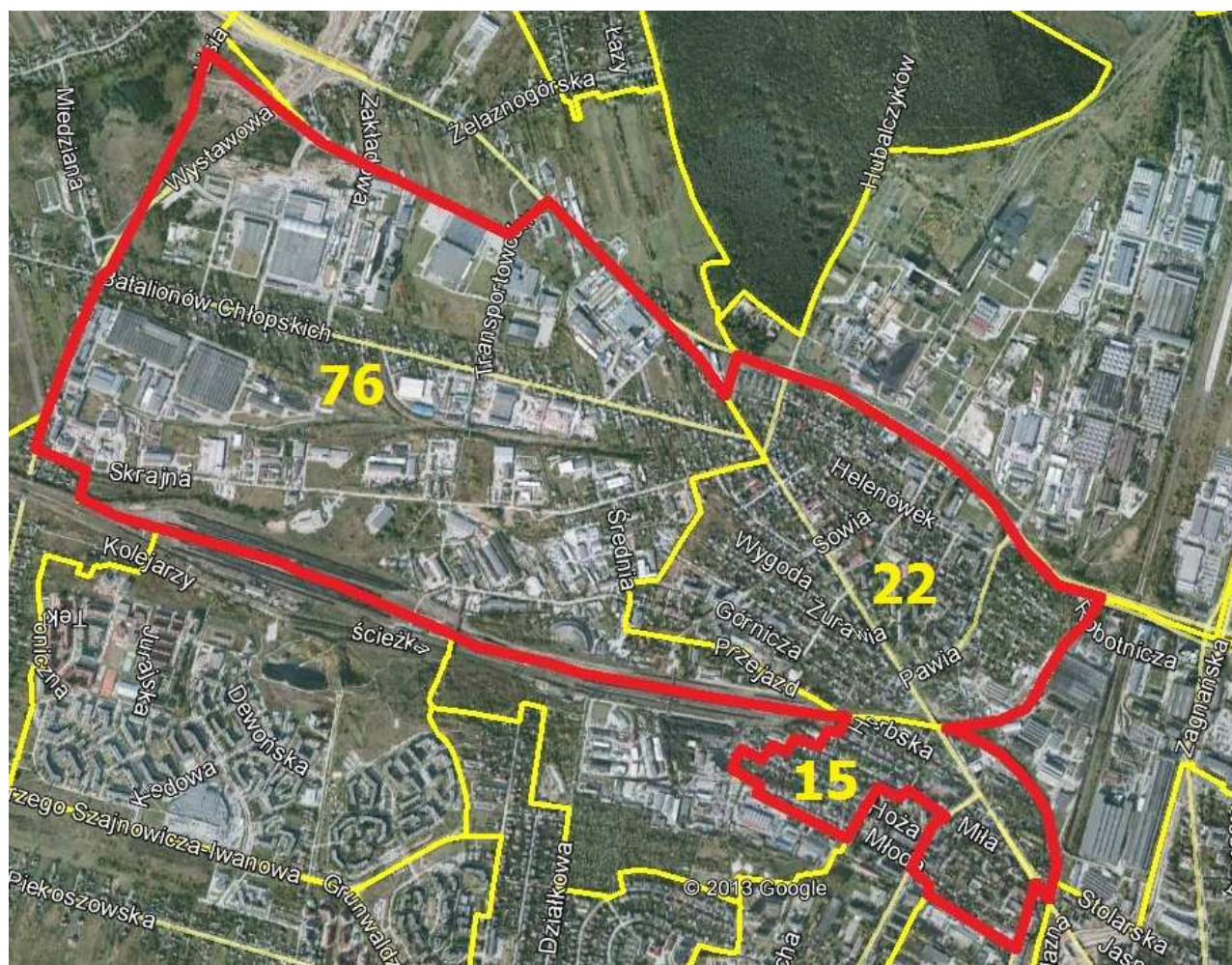

Obszar wielorodzinnych osiedli zlokalizowanych w kierunku zachodnim od miejskiego centrum dotyczą zbliżone problemy do obszarów zajmowanych w dużej mierze przez blokowiska. Dla zespołu 4 charakterystyczne są:

- o **Problemy społeczne**, w tym także ubóstwo i wykluczenie, co niestety przekłada się na przypadki łamania prawa i przemocy w rodzinie. Liczne problemy ludności obszaru nie napawają optymizmem, oprócz więc działań mających na celu poprawę warunków życia potrzebne są także szeroko zakrojone działania o charakterze miękkim, społecznym. Teren ten nie należy do atrakcyjnych, ani do zamieszkania, ani do prowadzenia działalności gospodarczej. Negatywną sytuacją demograficzną, w której liczne jest grono ludzi starszych pogłębiają dodatkowo rzesze opuszczających ten teren mieszkańców. Odbija się to na malejącej liczbie ludności, w której zasób osób w wieku produkcyjnym jest niski.
- o **Nieatrakcyjne przestrzenie oraz zabudowa w nienajlepszym** stanie, to problem, który odciska swe piętno na ocenie obszaru. Stan zabudowy na tym terenie należy określić jako średni, a także zły. Na południu występują tutaj ruiny, przykłady zdekapitalizowanych budynków mieszkalnych, a także liczne zaniedbane elewacje wymagające odświeżenia. Również tereny zieleni wymagają interwencji, a przestrzeń między blokami nie należy do atrakcyjnie utrzymanych. Brakuje terenów rekreacyjnych, które ograniczając się do nielicznych placów zabaw na północy obszaru. Niewystarczająca jest także liczba elementów małej architektury, a stan infrastruktury można uznać za co najwyżej przeciętny. Całość wymaga dużych nakładów, które jednak są nieodzowne dla przywrócenia obszarowi pozytywnego wizerunku i zwiększenia jego atrakcyjności, także estetycznej.

5.5.5. Zespół 5

Nazwa rejonu	Ludność	Powierzchnia
Jednorodzinne – północny-zachód	8552	399 ha

Teren zabudowy oddalony w kierunku północno-zachodnim od Kielc boryka się z wieloma różnymi problemami:

- o Jednym z głównych problemów trapiących obszar są **problemy natury społecznej**. Wysoki odsetek stanowią tutaj osoby bezrobotne oraz ubogie i wykluczone. Przekłada się to na różnego rodzaju patologie, jak choćby przemoc w rodzinie, której przypadków notuje się tutaj statystycznie więcej, niż wynosi ogólnomiejska średnia. Istnieje tutaj potrzeba implementacji programów społecznych, które będą miały na celu pomoc mieszkańcom oraz integrację społeczną.
- o **Zaniedbana zabudowa mieszkaniowa oraz przestrzeń** (zwłaszcza wzdłuż torów kolejowych), to kolejny problem zespołu. Budynki, mające w znacznej mierze charakter jednorodzinny, odzwierciedlają problemy ludności. Są to zazwyczaj w nienajlepszej kondycji technicznej, charakteryzując się złym stanem elewacji. Cała zabudowa jest bardzo zróżnicowana pod względem architektonicznym, bez zachowania ładu kompozycyjnego. W podobnie słabym, a niekiedy nawet bardzo złym stanie jest, występująca w południowo-wschodniej części obszaru, zabudowa wielorodzinna nawet z lat 60. XX wieku, która jest zaniedbana i również wymaga poniesienia

nakładów na elewacje. Również infrastruktura jest w złym stanie, a we wschodniej części istnieją fragmenty dróg nieutwardzonych, często z nieodseparowaną częścią ciągów komunikacyjnych. Przestrzenie, zwłaszcza wzdłuż torów kolejowych okalających część obszaru, są zabałaganione i zdegradowane. Trudno w kontekście obszaru mówić o funkcji rekreacyjnej. Brak jest terenów rekreacyjnych, mała jest liczba elementów małej architektury. W dodatku na wschodzie terenu istnieją bariery architektoniczne. O tym, że obszar ten nie jest atrakcyjny również dla prowadzenia działalności o charakterze handlowo-usługowym świadczy choćby mała liczba takich obiektów, a istniejące charakteryzując się często złym stanem technicznym. Z kolei istniejąca na zachodzie działalność przemysłowa jest przemieszana z funkcją mieszkaniową, co tworzy pewne konflikty przestrzenne.

5.5.6. Zespół 6

Nazwa rejonu	Ludność	Powierzchnia
Jednorodzinne – południowy-zachód	2064	173 ha

Południowo wschodnie tereny uznane za zdegradowane zamieszkiwane są z reguły przez ludność nie najlepiej sytuowaną ekonomicznie. Wyjątkiem może być tutaj Karczówka, do której napływają osoby z zewnątrz.

- o W pozostałych obszarach często występują **problemy społeczne** związane z bezrobociem (także o charakterze długotrwałym) czy ubóstwem i wykluczeniem, a niekiedy i innymi patologiami, w postaci choćby przemocy rodzinnej. Nie najlepsze są też wskaźniki demograficzne, gdzie zwłaszcza Pakosz boryka się z dużym odsetkiem samotnie mieszkających emerytów. Rozwiązaniem powinno być zastosowanie szeregu projektów miękkich o charakterze społecznym.
- o Dużym problemem okazuje się **stan przestrzeni oraz zabudowy**. Wszystkie obszary, poza Karczówką usytuowane są w pobliżu torów kolejowych, wokół których teren jest bardzo zaniedbany, zwłaszcza w zachodnich rejonach. Również stan techniczny budynków jest zróżnicowany, ze wskazaniem na słaby (problem widoczny jest poprzez elewacje czy dachy), a towarzyszą mu licznie występujące elementy zdegradowane. Z kolei zachodnia część, to przykład kolizji funkcjonalnej, gdzie obok budynków mieszkalnych usytuowane są obiekty przemysłowe. W dodatku w kompozycji brak jest ładu architektonicznego. Ład przestrzenny zakłócony jest także na północy, gdzie brak jest ujednoczenia zabudowy. Duże zróżnicowanie wysokościowe determinuje tutaj przeszkody w postaci schodów doskwierających przede wszystkim osobom niepełnosprawnym oraz starszym. Na terenie całego obszaru trudno znaleźć przestrzenie publiczne służące rekreacji, występują braki w małej architekturze. Również infrastruktura nie stoi tutaj na wysokim poziomie, o czym świadczy zły stan techniczny części dróg, niekiedy bez wydzielonych ciągów pieszych, jak również spora część ulic mających charakter dróg gruntowych, nieutwardzonych. Niski jest poziom nasycenia funkcji handlowo-usługowej, co potwierdza niską atrakcyjność obszaru również na niwie gospodarczej.

charakterystyka szczegółowa obszarów tworzących 6 powyższych zespołów rewitalizacyjnych:

ZAŁĄCZNIK NR 2

Obszary wchodzące w skład większych zespołów, wyodrębnione zostały na podstawie analizy wskaźników ilościowych oraz jakościowych. Są to obszary zdegradowane, wskazane do rewitalizacji, z których po fazie konsultacji społecznych wskazane zostaną obszary objęte działaniami rewitalizacyjnymi.

5.6. Analiza SWOT obszaru wskazanego do rewitalizacji

Na podstawie zidentyfikowanych w poprzednich rozdziałach problemów, na potrzeby aktualizacji Programu Rewitalizacji, opracowano diagnozę strategiczną, pod kątem problematyki, związanej z procesem rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojkowych.

Silne strony	Słabe strony
Sfera przestrzenna	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Częściowo zrewitalizowana część Śródmieścia wraz z odnowionymi przestrzeniami publicznymi ➤ Uwarunkowania naturalne, bliskość kompleksów leśnych, atrakcyjne rekreacyjnie tereny wzdłuż Silnicy ➤ Wysoki odsetek mieszkańców korzystających z infrastruktury sieciowej ➤ Dobry stan techniczny sieci głównych dróg okalających poszczególne obszary pozwalających na komfortowe i stosunkowo szybkie przemieszczanie się do centrum ➤ Otwarte przestrzenie osiedlowe ➤ Niska liczba osób przypadających na lokal mieszkalny ➤ Elewacje budynków użyteczności publicznej w dobrym stanie ➤ Rola Kielc jako centralnego ośrodka Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego oraz całego województwa świętokrzyskiego 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Położenie z dala od najważniejszych szlaków komunikacyjnych ➤ Duży udział starszej zabudowy oraz wykonanej w technologii wielkiej płyty ➤ Przykłady zdegradowanej przestrzeni oraz budynków ➤ Starsza infrastruktura sieciowa wymagająca remontu lub wymiany ➤ Niedostosowana dla rodzin z dziećmi przestrzeń publiczna, niespełniająca funkcji rekreacyjnej o niewystarczającym poziomie wyposażenia w elementy małej architektury ➤ Mało rozwinięta sieć ścieżek rowerowych ➤ Występowanie barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych oraz starszych ➤ Niewystarczająca liczba miejsc parkingowych, zwłaszcza w centrum oraz na osiedlach wielorodzinnych
Sfera społeczna	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ranga miasta jako ośrodka akademickiego, wzrost liczby studentów i absolwentów ➤ Atrakcyjna oferta kulturalna ➤ Rosnąca liczba organizacji pozarządowych wskazująca na poprawę aktywności i zaangażowania mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Utrata więzi społecznych wśród mieszkańców, zwłaszcza osiedli wielorodzinnych ➤ Negatywna sytuacja demograficzna, niski udział osób młodych i wysoki starszych, często mieszkających samotnie ➤ Wysoka liczba osób korzystających z pomocy społecznej, a także bezrobotnych, w tym także długotrwale ➤ Obecność patologii w niektórych rejonach, które uznawane są niekiedy za niebezpieczne ➤ Wysoki współczynnik feminizacji
Sfera gospodarcza	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Tradycje przemysłowe 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Utrata funkcji gospodarczych Śródmieścia

Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojkowych w mieście Kielce na lata 2014-2020

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Funkcjonujący Kielecki Park Technologiczny ➤ Obecność kilku dużych przedsiębiorstw, w tym przede wszystkim Targów Kielce ➤ Dobre nasycenie obiektami o charakterze handlowo-usługowym, zwłaszcza w centrum, pozwalające na bezproblemowe codzienne zakupy	<p>spowodowana przeniesieniem handlu i usług do galerii i centrów handlowych</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Niski stopień innowacyjności gospodarki lokalnej ➤ Przeciętny poziom przedsiębiorczości mieszkańców
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dostęp do środków unijnych perspektywy finansowej na lata 2014-2020 ➤ Możliwość przyciągnięcia inwestorów oraz przemysłu wysokich technologii ➤ Zwiększająca się atrakcyjność Śródmieścia dzięki wprowadzonej Strefie Ruchu Uspokojonego oraz planowanych kolejnych działaniach ➤ Możliwość zagospodarowania rezerw terenowych, na których mogą powstać nowe inwestycje ➤ Poprawiająca się sytuacja społeczno-gospodarcza kraju ➤ Realizacja sieci dróg ekspresowych zapewniająca lepsze połączenia z innymi ośrodkami ➤ Możliwość rozwoju funkcji miasta dzięki planowanemu lotnisku ➤ Główny Ośrodek Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego (Kielce + 15 gmin sąsiednich) ➤ Rozwijająca się turystyczna „moda na Polskę Wschodnią”	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wysoki poziom odpływu ludności w procesie migracji wewnętrznych ➤ Odpływ mieszkańców, w tym także młodych, ambitnych i zdolnych (tzw. „drenaż mózgow”) ➤ Odpływ zamożniejszych mieszkańców poza Kielce lub na zlokalizowane na obrzeżach miasta osiedla jednorodzinne ➤ Negatywne tendencje demograficzne (ujemny przyrost naturalny, podwyższona liczba zgonów) powodujące starzenie się społeczeństwa ➤ Rozwój konkurencyjnych ośrodków miejskich Polski Wschodniej ➤ Możliwe decyzje instytucji i innych podmiotów o zmianie lokalizacji na bardziej oddaloną od centrum ➤ Niekorzystny wizerunek

6. CELE DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH

Z uwagi na problemy zdiagnozowane w zespołach obszarów przeznaczonych do rewitalizacji, wymagane jest sprecyzowanie określonych działań mających na celu poprawę sytuacji. Są to trudności odnoszące się do sfery społecznej, gospodarczej czy infrastrukturalnej. Mimo iż poziom nasycenia poszczególnymi problemami w obszarach różni się, to jednak analizy potwierdzają, że szeroka ich paleta występuje równocześnie we wszystkich zespołach. Z tego względu określa się jednaki dla całego obszaru przeznaczony do rewitalizacji sposób radzenia sobie z problemami. Podejmowane w jego ramach działania muszą przybliżać realizację określonych celów.

Jednym z założeń prac nad aktualizacją LPR było określenie celu ogólnego, który wyznaczałby główny kierunek procesu rewitalizacji Miasta Kielc. Cel określony w pierwotnym dokumencie Lokalnego Programu Rewitalizacji wpisuje się w sposób szczególny w charakterystykę celu ogólnego, a jego sformułowanie jednoznacznie wskazuje na jego nadrzędną rolę.

Ogólnym celem Lokalnego Programu Rewitalizacji jest podniesienie atrakcyjności gospodarczej, społecznej, przestrzennej i funkcjonalnej Miasta Kielce prowadzące do lepszego wypełniania funkcji metropolii regionu świętokrzyskiego.

Cele szczegółowe zostały określone w odniesieniu do całego procesu dla wszystkich zespołów wskazanych do rewitalizacji. Znaczna część celów wskazanych w pierwotnym opracowaniu, mimo zrealizowanego szeregu projektów, w dużej mierze nie tracą na swej aktualności stając się tym samym elementami zaktualizowanej listy celów szczegółowych Lokalnego Programu Rewitalizacji, które jest następująca:

1. Skoordynowany, zrównoważony rozwój miasta dzięki systemowi zarządzania, który umożliwi realizację celów Lokalnego Programu Rewitalizacji.
2. Wzmocnienie funkcji mieszkaniowej, humanizacja osiedli mieszkaniowych, w tym w szczególności z wielkiej płyty.
3. Ożywienie miejskich terenów mieszkaniowych oraz poprawa funkcjonalności, estetyki i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych.
4. Stworzenie funkcjonalnego systemu transportu i komunikacji.
5. Integracja mieszkańców i wsparcie inicjatyw społecznych wzmacniających poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców.
6. Rozbudowa infrastruktury społecznej oraz opracowanie atrakcyjnej kompleksowej oferty społeczno-kulturalnej.

Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojсковych w mieście Kielce na lata 2014-2020

7. Przywrócenie mieszkańcom Kielc w pełni wartościowych terenów sportowo-rekreacyjnych.
8. Uzupełnianie braków podstawowej infrastruktury technicznej na terenach rewitalizowanych.
9. Stworzenie warunków ku rozwojowi funkcji gospodarczych.
10. Otwarcie terenów przemysłowych.
11. Nadanie dawnym terenom powojсковym nowych funkcji związanych z rozwojem Miasta.

Doprecyzowaniem celów szczegółowych są cele operacyjne. W jasny sposób określają one pożądane z punktu widzenia rewitalizacji typy projektów do realizacji.

Cel operacyjny	Wskaźnik rezultatu
Ochrona architektonicznych i urbanistycznych walorów obiektów i zespołów pod ochroną konserwatorską	➤ Liczba obiektów/ zespołów o wysokich walorach architektonicznych i urbanistycznych objętych działaniami na rzecz ich ochrony i zachowania
W Kielcach zlokalizowane są cenne obiekty o historycznej i kulturowej wartości, układ urbanistyczny Śródmieścia wpisany jest do rejestru zabytków. Zasadnym jest wypracowanie mechanizmów wsparcia oraz warunków do ich ochrony i zachowania w dobrym stanie. Wpłynie to nie tylko na podwyższenie walorów estetycznych, ale także wzrost atrakcyjności miasta z perspektywy turystów. Ważne jest więc wykorzystanie potencjału Kielc jako istotnego celu podróży turystów zwiedzających tereny wschodniej Polski i miasta wojewódzkie.	
Typy projektów	Wskaźniki produktu
➤ Tworzenie warunków prawnych i finansowych, ochrona kulturowej i historycznej wartości obiektów i zespołów	➤ Liczba projektów/ działań związanych z tworzeniem warunków prawnych/ finansowych/ ochroną kulturowej i historycznej wartości obiektów/ zespołów

Cel operacyjny	Wskaźnik rezultatu
Odnowa społeczna, tworzenie warunków do włączenia społecznego i zawodowego osób, rodzin i środowisk w trudnych sytuacji życiowych oraz rozwój aktywnych form integracji społecznej	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba uczestników, którzy zakończyli z powodzeniem udział w szkoleniach/ kursach/ udzielnym doradztwie/ innych formach wsparcia w integracji zawodowej/ społecznej ➤ Liczba uczestników, którzy zakończyli z powodzeniem udział w szkoleniach/ kursach/ udzielnym doradztwie dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą ➤ Liczba osób/ rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym/ wykluczonych z powodu ubóstwa/ niepełnosprawności/ bezdomności skutecznie włączonych w działania dotyczące aktywizacji zawodowej i społecznej ➤ Liczba osób/ rodzin zagrożonych wykluczeniem

	<p>społecznymi/ wykluczonych osób starszych skutecznie włączonych w działania dotyczące aktywizacji społecznej/ zapewnienia warunków integracji ze środowiskiem</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba uczestników kampanii zachęcających do udziału w imprezach integracyjnych/ innych form integracji społecznej mieszkańców ➤ Liczba uczestników działań/ innych form profilaktyki zdrowotnej, szczególnie dla osób starszych ➤ Liczba dzieci/ młodzieży funkcjonujących w środowiskach lokalnych skutecznie włączonych w działania wspierające ➤ Liczba osób planujących powrót na rynek pracy skutecznie objętych działaniami związanymi w opieką nad ich dziećmi
--	---

Analiza problemów na obszarach wyznaczonych jako zespoły rewitalizacyjne ukazuje szereg różnego rodzaju problemów. Wyraźnie jednak widoczne są problemy o charakterze społecznym, które występują równolegle we wszystkich zespołach rewitalizacyjnych. Podejmowane miękkie działania powinny służyć poprawie niekorzystnej sytuacji, która dotyczy wielu mieszkańców i ich rodzin. Z kolei dodatkowym wzmocnieniem efektu rewitalizacji społecznej będą projekty budowy na terenach problemowych odpowiedniej społecznej infrastruktury.

Typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Organizacja szkoleń, kursów, doradztwa i innych form dokształcania osób z różnych grup zawodowych, które mogą realizować zadania z zakresu integracji społecznej i zawodowej 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba godzin szkoleń/ kursów/ udzielonego doradztwa/ innych form wsparcia osób bezrobotnych w integracji zawodowej i społecznej ➤ Liczba uczestników, którzy rozpoczęli udział w szkoleniach/ kursach/ doradztwie/ innych formach wsparcia osób bezrobotnych w integracji zawodowej/ społecznej
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Organizacja form wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu nadużywania środków psychotropowych 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba uczestników, którzy rozpoczęli udział w organizowanych formach wsparcia
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Promocja przedsiębiorczości, szkolenia, kursy, doradztwo dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba godzin szkoleń/kursów/ udzielonego doradztwa dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą ➤ Liczba uczestników, którzy rozpoczęli udział w szkoleniach/kursach/ udzielonym doradztwie dla osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Organizacja i wdrażanie form aktywizacji społecznej i zawodowej osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym i wykluczonych z powodu ubóstwa, niepełnosprawności i bezdomności 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba projektów/ działań/ innych form aktywizacji społecznej i zawodowej osób/ rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym/ wykluczonych z powodu ubóstwa/ niepełnosprawności / bezdomności
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Organizacja i wdrażanie form aktywizacji społecznej oraz zapewnienie warunków integracji ze środowiskiem osobom 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba projektów/ działań/ innych form aktywizacji społecznej/ zapewnienia warunków integracji ze środowiskiem osobom/ rodzinom zagrożonym

**Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich,
poprzemysłowych i powojсковych w mieście Kielce na lata 2014-2020**

i rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznymi i wykluczonych z powodu starzenia się	wykluczeniem społecznymi/ wykluczonych z powodu starzenia się
➤ Tworzenie i wdrażanie form integracji społecznej mieszkańców, organizowanie kampanii zachęcających do uczestniczenia w imprezach integracyjnych	➤ Liczba projektów/ działań/ kampanii zachęcających do uczestniczenia w imprezach integracyjnych/ innych form integracji społecznej
➤ Organizowanie profilaktyki zdrowotnej, szczególnie dla osób starszych	➤ Liczba projektów/ działań/ innych form profilaktyki zdrowotnej, szczególnie dla osób starszych
➤ Organizacja i wdrażanie form wsparcia adekwatnych do potrzeb dzieci i młodzieży funkcjonujących w środowiskach lokalnych	➤ Liczba projektów/ działań/ innych form wsparcia adekwatnych do potrzeb dzieci i młodzieży funkcjonujących w środowiskach lokalnych
➤ Tworzenie i wdrażanie form opieki nad dziećmi osób planujących powrót na rynek pracy	➤ Liczba projektów/ działań/ innych form opieki nad dziećmi osób planujących powrót na rynek pracy

Cel operacyjny	Wskaźnik rezultatu
Rewitalizacja i poprawa funkcjonalności przestrzeni publicznej	➤ Wzrost odsetka powierzchni publicznej poddanej rewitalizacji
<p>Rewitalizacja obejmować powinna zarówno przestrzeń w centrum (służące celom integracji oraz rekreacji dla ogółu miasta), ale i też osiedlowe. Centralna przestrzeń rynku została już wprawdzie zrewitalizowana, jednak pozostają inne, które trzeba poprawić dla różnych celów (integracja kulturalna). Na przestrzeni osiedlowej zauważalny jest problem albo braku przestrzeni publicznych, albo ich złego zagospodarowania. Jednym z warunków osiągnięcia tego celu operacyjnego w zespołach osiedli, może być likwidacja (ograniczenie) powierzchni postojów samochodów osobowych poprzez wybudowanie parkingów buforowych (zarówno dla mieszkańców jak i dla przyjezdnych chcących się dostać do centrum). Powstała do zagospodarowania powierzchnia winna być wówczas przeznaczona na funkcje rekreacyjne i wypoczynkowe.</p>	
Typy projektów	Wskaźniki produktu
➤ Odnowa nawierzchni, remonty, modernizacja, zagospodarowanie i rewitalizacja zieleni	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba projektów związanych z odnową, remontem, modernizacją, zagospodarowaniem i rewitalizacją zieleni zmieniających w sposób adekwatny do funkcji przestrzeni w poszczególnych obszarach miasta i funkcjonalno-przestrzennych ➤ Powierzchnia przestrzeni publicznych objętych rewitalizacją i modernizacją
➤ Budowa, zakup i montaż elementów małej architektury, nasadzenie drzew i krzewów	➤ Liczba projektów związanych z montażem elementów małej architektury i nasadzeń drzew i krzewów
➤ Aranżacja przestrzeni publicznej pod funkcje rekreacyjno-wypoczynkowe	➤ Liczba projektów związanych z zagospodarowaniem przestrzeni pod funkcje rekreacyjne

poprzez budowę placów zabaw, boisk, placów fitness, ogrodów botanicznych i innych	
➤ Budowa, rozbudowa i modernizacja altan do składowania odpadów	➤ Liczba projektów związanych z budową, rozbudową lub modernizacją altan do składowania odpadów
➤ Porządkowanie przestrzeni ulicznej (między innymi zwężenie pasów jezdnych, poszerzanie chodników)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba projektów związanych z porządkowaniem przestrzeni publicznych ➤ Powierzchnia przestrzeni publicznych objętych działaniami porządkującymi ➤ Długość pasów jezdnych poddanych zwężeniu ➤ Długość chodników poddanych poszerzeniu
➤ Budowa parkingów na osiedlach mieszkaniowych oraz w Śródmieściu	➤ Liczba utworzonych miejsc parkingowych

Cel operacyjny	Wskaźnik rezultatu
Poprawa bezpieczeństwa i zapobieganie przestępczości	➤ Liczba osób objętych działaniami na rzecz poprawy bezpieczeństwa i zapobiegania przestępczości
<p>Poczucie bezpieczeństwa to konieczność z perspektywy każdego obywatela i mieszkańca. Zapobieganie i walka z przestępczością jest więc newralgicznym problemem dla zarządzających. Wszelkie działania prowadzące do poprawy bezpieczeństwa i zapobiegające przestępczości są więc pożądane i niezbędne, zwłaszcza z uwagi na fakt, iż na terenach przeznaczonych do rewitalizacji istnieje problem przestępczości w określonym zakresie, co widoczne jest choćby w statystykach odnotowanych przypadków przemocy rodzinnej.</p>	
Typy projektów	Wskaźniki produktu
➤ Organizowanie form prewencji i promocji zachowań prospołecznych, szczególnie wśród młodzieży	➤ Liczba projektów związanych z prewencją/ promocją zachowań prospołecznych, szczególnie wśród młodzieży
➤ Rozbudowa i modernizacja oświetlenia przyulicznego oraz miejsc leżących na uboczu	➤ Liczba rozbudowanych/ zmodernizowanych elementów oświetlenia przestrzeni publicznej, w tym miejsc leżących na uboczu
➤ Budowa i rozbudowa systemu monitoringu miejskiego	➤ Liczba zamontowanych urządzeń systemu monitoringu miejskiego

Cel operacyjny	Wskaźnik rezultatu
Poprawa warunków dla rozwoju edukacji, nauki, kultury i sportu	➤ Liczba osób objętych działaniami na rzecz poprawy warunków dla rozwoju edukacji/ nauki/ kultury/ sportu
<p>Edukacja, nauka i kultura to istotne czynniki rozwoju społecznego. Istotny jest nie tylko poziom zapewnianej mieszkańcom usługi, ale także warunki, w jakich cały proces się odbywa. Na terenach przeznaczonych do rewitalizacji stan budynków nie zawsze można było uznać za zadowalający. Remonty są więc w pełni uzasadnione i konieczne. Podniesienie standardu nie tylko poprawi warunki pracownikom, ale również zachęci korzystających do większego zaangażowania.</p>	

**Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich,
poprzemysłowych i powojсковych w mieście Kielce na lata 2014-2020**

Typy projektów	Wskaźniki produktu
➤ Rozbudowa, remonty i modernizacja obiektów związanych z edukacją, nauką, kulturą i sportem	➤ Liczba rozbudowanych/ wyremontowanych/ zmodernizowanych obiektów związanych z edukacją/ nauką/ kulturą/ sportem
➤ Zakup środków trwałych nowoczesnego wyposażenia instytucji edukacji, nauki, kultury i sportu	➤ Liczba zakupionych środków trwałych nowoczesnego wyposażenia instytucji edukacji/ nauki/ kultury/ sportu
➤ Wspieranie współpracy między szkołami wyższymi a podmiotami gospodarczymi poprzez transfer wiedzy i doświadczeń	➤ Liczba projektów/ działań związanych z transferem wiedzy i doświadczeń między szkołami wyższymi a podmiotami gospodarczymi
➤ Organizowanie i promocja imprez kulturalnych oraz zajęć edukacji pozaszkolnej i kulturalnej, szczególnie dla dzieci i młodzieży	➤ Liczba zorganizowanych/ poddanych działaniom promocyjnym imprez kulturalnych/ zajęć edukacji pozaszkolnej/ kulturalnej, szczególnie dla dzieci i młodzieży

Cel operacyjny	Wskaźnik rezultatu
Wsparcie aktywności społecznej w dziedzinie kultury, sportu, rekreacji	➤ Liczba osób korzystających z organizowanych form wsparcia aktywności społecznej w dziedzinie kultury, sportu, rekreacji

Aktywność społeczna to ważna składowa rozwoju miasta i nie można jej pomijać. Wypełnianie czasu wolnego jest istotne z punktu widzenia samych mieszkańców. Aktywizacja powinna dotyczyć przede wszystkim młodzieży, ale i osób starszych, a organizowane przedsięwzięcia winny być kierowane do różnych grup. Infrastruktura potrzebna do zorganizowania działań nie zawsze jest jednak wystarczająca. Część spółdzielni co prawda posiada lokale przeznaczone na tego typu funkcje, jednakże są to zazwyczaj obiekty zbyt małe.

Typy projektów	Wskaźniki produktu
➤ Organizowanie imprez kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych	➤ Liczba zorganizowanych imprez kulturalnych/ sportowych/ rekreacyjnych
➤ Organizowanie konkursów, turniejów, zawodów	➤ Liczba zorganizowanych konkursów/ turniejów/ zawodów
➤ Organizowanie stałych zajęć, kółek zainteresowań, warsztatów	➤ Liczba zorganizowanych stałych zajęć/ kółek zainteresowań/ warsztatów
➤ Adaptacja lokali pod funkcje kultury, sportu i rekreacji	➤ Liczba zaadaptowanych lokali pod funkcje kultury/ sportu/ rekreacji ➤ Powierzchnia zaadaptowanych lokali pod funkcje kultury/ sportu/ rekreacji

Cel operacyjny	Wskaźnik rezultatu
Poprawa jakości środowiska naturalnego	➤ Liczba osób objętych promocją działań na rzecz poprawy jakości środowiska naturalnego ➤ Liczba osób/ rodzin/ przedsiębiorstw/ instytucji

	publicznych/ innych podmiotów zamieszkujących/ działających w budynkach poddanych zmianie technologii grzewczej
<p>Środowisko naturalne to istotny walor, także w przestrzeni miejskiej, w czym trzeba uświadamiać samych mieszkańców, którzy mają na nie duży wpływ. Wszelkie formy dbałości o przyrodę i środowisko są pożądane. Każdy bowiem korzysta z czystego powietrza czy wody. Sposobem na poprawę jakości są m.in. programy przetwarzania energii odnawialnej, ale też korzystanie z transportu zbiorowego zanieczyszczającego środowisko w znacznie mniejszym stopniu.</p>	
Typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Organizowanie kampanii społecznych promujących wykorzystywanie technologii grzewczych przyjaznych środowisku 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba zorganizowanych kampanii społecznych promujących stosowanie technologii grzewczych przyjaznych środowisku
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zmiana technologii grzewczych, termomodernizacje budynków połączone z instalacją urządzeń przetwarzania energii odnawialnej 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba projektów związanych ze zmianą technologii grzewczych/ termomodernizacjami budynków/ instalacją urządzeń przetwarzania energii odnawialnej
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Organizowanie kampanii społecznych promujących zdrowy tryb życia, chodzenie pieszo, jazdę rowerem, korzystanie z transportu zbiorowego 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba zorganizowanych kampanii społecznych promujących zdrowy tryb życia/ chodzenie pieszo/ jazdę rowerem/ korzystanie z transportu zbiorowego

Cel operacyjny	Wskaźnik rezultatu
Poprawa systemu komunikacji, pieszej, rowerowej i samochodowej	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba osób korzystających z poprawionego systemu komunikacji pieszej, rowerowej i samochodowej
<p>Poprawa systemu komunikacji wpływa na łatwiejsze przemieszczanie się, a więc i mobilność, która jest bardzo istotna w działalności gospodarczej. Możliwa jest wówczas poprawa sytuacji społecznej, życiowej oraz wzmocnienia funkcji gospodarczych. Dla zajścia pozytywnych efektów wymagana jest więc sposób organizacji komunikacji, ale i jakość dróg i warunków podróżowania w ramach miejskiej komunikacji zbiorowej.</p>	
Typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Budowa i modernizacja ciągów komunikacyjnych ułatwiającej poruszanie się pieszym, rowerzystom i niepełnosprawnym 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba wybudowanych/ zmodernizowanych ciągów komunikacyjnych ułatwiającej poruszanie się pieszym/ rowerzystom/ niepełnosprawnym
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Budowa i modernizacja ciągów komunikacyjnych o strategicznym znaczeniu dla ruchu kołowego i rowerowego 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba wybudowanych/ zmodernizowanych ciągów komunikacyjnych o strategicznym znaczeniu dla ruchu kołowego i rowerowego
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Modernizacja i remonty infrastruktury technicznej komunikacji miejskiej, optymalizowanie systemu miejskiej komunikacji publicznej 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Długość/ powierzchnia/ liczba elementów zmodernizowanej/ wyremontowanej infrastruktury technicznej komunikacji miejskiej ➤ Liczba projektów związanych z optymalizowaniem

Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojkowych w mieście Kielce na lata 2014-2020

	systemu miejskiej komunikacji publicznej
➤ Tworzenie systemu sterowania ruchem w celu centralnego sterowania przepływem indywidualnego ruchu kołowego, systemem miejskiej komunikacji publicznej, ruchem samochodów poszukujących miejsca parkingowego oraz optymalnego wykorzystania publicznych parkingów	➤ Liczba projektów związanych z tworzeniem systemu sterowania ruchem w celu centralnego sterowania przepływem indywidualnego ruchu kołowego/ systemem miejskiej komunikacji publicznej/ ruchem samochodów poszukujących miejsca parkingowego/ optymalnego wykorzystania publicznych parkingów

Cel operacyjny	Wskaźnik rezultatu
Poprawa stanu tkanki architektonicznej osiedli mieszkaniowych i śródmieścia – elewacji, fasad, dachów i konstrukcji wielkiej płyty	➤ Liczba osób/ rodzin zamieszkujących zrewitalizowane budynki mieszkalne
Poprawa stanu tkanki mieszkaniowej wiąże się z poprawą warunków życia mieszkających w niej kielczan, ale wpływa również na wrażenia estetyczne całej społeczności oraz przyjezdnych. Podniesiony w ten sposób poziom atrakcyjności może być impulsem do dalszych remontów, które we własnym zakresie przeprowadzą mieszkańcy. Lepsze warunki mogą stać się argumentem za pozostaniem dotychczasowych mieszkańców wraz z rodzinami, ale także zachętą do sprowadzenia nowych. Zahamować to może trend wyludnieniowy obecny we wszystkich zespołach rewitalizacyjnych.	
Typy projektów	Wskaźniki produktu
➤ Remonty, modernizacje zabudowy mieszkaniowej	➤ Liczba wyremontowanych/ zmodernizowanych/ budynków mieszkalnych
➤ Termomodernizacje zabudowy mieszkaniowej	➤ Liczba poddanych termomodernizacji budynków mieszkalnych
➤ Poprawa estetyki zabudowy mieszkaniowej	➤ Liczba budynków mieszkalnych poddanych poprawie estetyki
➤ Organizacja konkursów, plebiscytów i innych form włączenia mieszkańców osiedli mieszkaniowych do współdecydowania o koncepcji architektonicznych, urbanistycznych modernizacji tych osiedli	➤ Liczba konkursów/ plebiscytów/ innych form włączenia mieszkańców do współdecydowania o koncepcji architektonicznych, urbanistycznych modernizacji tych osiedli

Cel operacyjny	Wskaźnik rezultatu
Rozwój infrastruktury sieciowej	➤ Liczba osób korzystających z nowej lub zmodernizowanej infrastruktury technicznej sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej, ciepłowniczej
Doprowadzona i sprawnie działająca infrastruktura sieciowa należy dziś do standardu praktycznie każdego mieszkania. Jednak część instalacji wykonana w przeszłości dziś wymagać może już remontu, bądź wymiany	

na nowocześniejszą. Problem ten dotyczy przede wszystkim silnie zurbanizowanych od wielu lat terenów osiedlowych i śródmiejskich, w których funkcjonująca sieć nie zapewnia najwyższej jakości przesyłanego media.

Typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Budowa, remonty i modernizacja infrastruktury technicznej sieci wodociągowej 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba projektów związanych budową/ remontem/ modernizacją infrastruktury technicznej sieci wodociągowej ➤ Długość sieci wodociągowej wybudowanej/ wyremontowanej/ zmodernizowanej
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Budowa, remonty i modernizacja infrastruktury technicznej sieci kanalizacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba projektów związanych budową/ remontem/ modernizacją infrastruktury technicznej sieci kanalizacyjnej ➤ Długość sieci kanalizacyjnej wybudowanej/ wyremontowanej/ zmodernizowanej
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Budowa, remonty i modernizacja infrastruktury technicznej sieci gazowej 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba projektów związanych budową/ remontem/ modernizacją infrastruktury technicznej sieci gazowej ➤ Długość sieci gazowej przesyłowych wybudowanej/ wyremontowanej/ zmodernizowanej
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Budowa, remonty i modernizacja infrastruktury technicznej sieci ciepłowniczej 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba projektów związanych budową/ remontem/ modernizacją infrastruktury technicznej sieci ciepłowniczej ➤ Długość sieci ciepłowniczej przesyłowych wybudowanej/ wyremontowanej/ zmodernizowanej

Cel operacyjny	Wskaźnik rezultatu
Wzmocnienie lokalnej gospodarki	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba przedsiębiorstw, które zostały objęte projektami/ uzyskały wsparcie w wyniku przeprowadzonych projektów związanych ze wzmocnieniem lokalnej gospodarki
<p>Siła lokalnej gospodarki to bardzo istotny czynnik sukcesu, którego w żadnym razie nie wolno lekceważyć. Analizując poziom przedsiębiorczości należy zauważyć, iż nie należy ona do najwyższych. Niezbędne jest podejmowanie działań wspierających aktywność gospodarczą mieszkańców. Pozwoli to na podniesienie poziomu konkurencyjności, a także da możliwość pozyskania środków na działalność z zewnątrz.</p>	
Typy projektów	Wskaźniki produktu
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Promocja funkcjonujących przedsiębiorstw usługowych, handlowych i gastronomicznych 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba projektów związanych z promocją funkcjonujących na terenie Zespołu firm usługowych/ handlowych/ gastronomicznych
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wspieranie i inicjowanie współpracy pomiędzy podmiotami gospodarki lokalnej 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba projektów związanych ze wspieraniem/ inicjowaniem współpracy pomiędzy podmiotami lokalnej gospodarki
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba wybudowanej/ rozbudowanej/ zmodernizowanej infrastruktury turystycznej
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Adaptacja, rozbudowa, remonty i modernizacja budynków pod funkcje gospodarcze 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba zaadaptowanych/ rozbudowanych/ wyremontowanych/ zmodernizowanych budynków pod funkcje gospodarcze

**Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich,
poprzemysłowych i powojaskowych w mieście Kielce na lata 2014-2020**

➤ Zakup środków trwałych pod działalność gospodarczą dla lokalnych małych firm usługowych, gastronomicznych i handlowych	➤ Liczba środków trwałych zakupionych pod działalność gospodarczą dla lokalnych małych firm usługowych/ gastronomicznych/ handlowych
--	--

Cel operacyjny	Wskaźnik rezultatu
Zmiana funkcji zdegradowanych obszarów oraz obiektów przemysłowych i powojaskowych	➤ Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów oraz obiektów przemysłowych i powojaskowych
Opuszczone tereny przemysłowe i powojaskowe wymagają zmiany ich funkcji w taki sposób, by służyły one mieszkańcom Kielc. Zdegradowane i niszczące obiekty należy dostosować do funkcji wypoczynkowo-rekreacyjnych, kulturalnych sportowych lub gospodarczych. Powinny jednak to być tereny atrakcyjne i ogólnodostępne dla mieszkańców, którzy zyskają dodatkowe miejsce do spędzania wolnego czasu.	
Typy projektów	Wskaźniki produktu
➤ Remonty, adaptacja obiektów przemysłowych i powojaskowych	➤ Liczba wyremontowanych/ zaadaptowanych obiektów przemysłowych i powojaskowych
➤ Wyburzanie zdegradowanych obiektów przemysłowych, w tym pokolejowych oraz powojaskowych	➤ Liczba wyburzonych obiektów przemysłowych, w tym pokolejowych oraz powojaskowych
➤ Zmiana funkcji terenów powojaskowych i przemysłowych, w tym również obiektów pokolejowych	➤ Liczba projektów zmieniających funkcje terenów powojaskowych/ przemysłowych
➤ Rewitalizacja przestrzeni terenów przemysłowych i powojaskowych	➤ Powierzchnia zrewitalizowanej przestrzeni terenów przemysłowych i powojaskowych

7. SYSTEM ZARZĄDZANIA – IMPLEMENTACJA PROCESU REWITALIZACJI

7.1. Wprowadzenie

Zarządzanie Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich, Przemysłowych i Powojkowych w Mieście Kielce jest przykładem zarządzania strategicznego, dlatego można w nim wyróżnić następujące elementy:

- planowanie,
- finansowanie,
- wdrażanie (realizacja),
- monitoring,
- ewaluacja.

Pięć elementów zarządzania strategicznego ujętych jest w proces cykliczny. Po ewaluacji kończącej jeden obieg procesu zarządzania następuje ponowne planowanie.

Do podstawowych elementów planowania należą opracowanie i aktualizacja programu rewitalizacji oraz procedura naboru projektów rewitalizacyjnych.

Finansowanie realizacji programu zostało określone w oparciu o kilka modeli i źródeł. Ważnym źródłem finansowania rewitalizacji będą środki z budżetu Miasta Kielce oraz funduszy strukturalnych. Zakłada się również, że w proces rewitalizacji zaangażują się podmioty zewnętrzne, które będą partycypować w finansowaniu projektów rewitalizacyjnych.

Wdrażanie (realizacja) projektów rewitalizacyjnych będzie koordynowane zgodnie z dotychczas wypracowanymi narzędziami przez tzw. operatora rewitalizacji, którego tworzą Pełnomocnik Prezydenta do spraw Rewitalizacji, Stały Zespół do Spraw Rewitalizacji oraz Interdyscyplinarne Zespoły do Spraw Rewitalizacji, których, których wprowadzenie utrzymuje się w zakresie rekomendacji.

7.2. Planowanie

Głównym dokumentem planowania rewitalizacji jest Lokalny Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich, Przemysłowych i Powojkowych w Mieście Kielce, którego założenia zgodne są z polityką miejską wyższego rzędu, w tym szczególnie dokumentami programowymi, tj. Strategią Rozwoju Miasta, a także dokumentem planistycznym, tj. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojkowych w mieście Kielce na lata 2014-2020

Program rewitalizacji wyznacza ramy rewitalizacji Kielc i jest punktem wyjścia do realizacji przez Miasto oraz inne podmioty projektów rewitalizacyjnych.

Zadania związane z opracowaniem założeń aktualizacji programu wykonuje operator rewitalizacji. Potrzeba aktualizacji programu będzie wynikać przede wszystkim z konieczności aktualizowania listy projektów rewitalizacyjnych będącej załącznikiem do programu. Zakładać należy również, że prowadzona okresowo ewaluacja programu wskaże na zakres koniecznych zmian w programie.

Elementem planowania jest także procedura naboru projektów rewitalizacyjnych. Pierwsza lista aktualizacji programu została sporządzona na podstawie wniosków złożonych w ramach opracowania aktualizacji. Kolejne nabory będą prowadzone okresowo w zależności od potrzeb zgłaszanych podczas działań operatora rewitalizacji realizowanych w ramach systemu komunikacji społecznej, informacji i promocji. Szczegółowo procedura kolejnych naborów została opisana w podrozdziale „Wdrażanie”.

7.3. Finansowanie

Przez finansowanie rewitalizacji można rozumieć finansowanie projektów rewitalizacyjnych włączonych do Lokalnego Programu Rewitalizacji. W rozdziale zaprezentowano potencjalne źródła oraz wybrane mechanizmy finansowania projektów włączonych do programu.

A. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

<ul style="list-style-type: none"> Budżet Miasta Kielce	<p>W ramach Budżetu Miasta Kielce finansowane będą projekty/zadania własne Miasta.</p> <p>W Budżecie powinny zostać ujęte przedsięwzięcia dotyczące rewitalizacji.</p> <p>Z Budżetu będą finansowane projekty jednolite pod względem montażu finansowego, czyli projekty finansowane wyłącznie ze środków własnych Miasta oraz projekty uwzględniające montaż finansowy wymagający wkładu własnego ze środków własnych,</p>
<ul style="list-style-type: none"> Środki zagraniczne niepodlegające zwrotowi	<p>Środki te to przede wszystkim dotacje bezzwrotne udzielane z funduszy unijnych w ramach krajowych i regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020. Do programów tych należą:</p> <ul style="list-style-type: none"> Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Program Operacyjny Inteligentny Rozwój, Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój,

	<ul style="list-style-type: none"> • Program Operacyjny Polska Wschodnia, • Program Operacyjny Polska Cyfrowa, • Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego.
• Środki własne podmiotów zewnętrznych	Ze środków własnych podmiotów zewnętrznych będą finansowane projekty jednolite pod względem montażu finansowego, czyli projekty finansowane wyłącznie ze środków własnych tychże podmiotów oraz projekty uwzględniające montaż finansowy, w tym w szczególności:

B. MECHANIZMY FINANSOWANIA

Model budżetu obywatelskiego rekomendowany do włączenia do mechanizmów finansowania projektów rewitalizacyjnych

Model budżetu obywatelskiego, który coraz częściej jest wykorzystywany przez polskie gminy, także przez Kielce, do włączania obywateli, ich zorganizowanych grup lub podmiotów zewnętrznych do współdecydowania, może być ważnym mechanizmem finansowania projektów szczególnie włączanych do lokalnych programu rewitalizacji. Projekty włączane do LPR będą nakierowane szczególnie na rozwiązywanie problemów o charakterze lokalnym, dotyczącym wybranego obszaru lub nawet jego części. W związku z tym interesariuszami tego typu projektów będą bezpośrednio mieszkańcy konkretnego obszaru oraz instytucje tam funkcjonujące. Zakłada się, że projekty o zasięgu lokalnym będą realizowane przez Miasto oraz sformalizowane (instytucje o różnej formie prawnej) grupy mieszkańców lub instytucje typu organizacje pozarządowe lub przedsiębiorstwa (również ich sformalizowane reprezentacje). Model budżetu obywatelskiego wykorzystywany w realizacji projektów rewitalizacyjnych można podzielić na dwa mechanizmy:

- **dotacje dla społeczności lokalnej**

Dotacje dla społeczności lokalnej są jednym z najbardziej rozpowszechnionych typów stosowania mechanizmów budżetu obywatelskiego nazywanego również partycypacyjnym. Jednostka samorządu terytorialnego w ramach tego mechanizmu może wyznaczać z budżetu, części dla dzielnic, środki, o których przeznaczeniu mogą decydować mieszkańcy obszarów, dla których opracowano lokalny program rewitalizacji. Decyzje o przeznaczeniu środków zwykle są podejmowane w drodze głosowania. Głosowanie odbywa się nad konkretnymi projektami zgłoszonymi uprzednio przez mieszkańców, ich zorganizowane grupy lub podmioty funkcjonujące na danym obszarze. Mechanizm dotacji dla społeczności lokalnych jest doskonałym mechanizmem „włączania” społeczności lokalnej do

współdecydowania o rozwoju konkretnego obszaru dotkniętego zdiagnozowanymi zjawiskami kryzysowymi. Mechanizm ten sprawdza się również jako narzędzie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

Istotą mechanizmu jest to, że to społeczność lokalna współdecyduje o wyborze tych projektów. Głos społeczności jest traktowany jako wiążący, chyba że realizacja wybranego projektu będzie z jakichś przyczyn niemożliwa.

- **współfinansowanie inicjatyw społecznych**

W ramach mechanizmu współfinansowania inicjatyw społecznych mogą być realizowane wspólnie przedsięwzięcia przez Miasto i partnerów społecznych.. Są to kompleksowe przedsięwzięcia dotyczącenp. infrastruktury komunalnej i np. spółdzielczej. Przyjmuje się, że Miasto środkami własnymi może współfinansować nie tylko projekty inwestycyjne, ale także działaniatzw. miękkie. Podstawowym założeniem współfinansowania przez Miasto inicjatyw społecznych jest to, że Miasto w ramach kompleksowych przedsięwzięć finansuje jedynie część mieszczącą się w zadaniach własnych gminy lub powiatu. Odmienne od projektów finansowanych z dotacji dla społeczności lokalnej, projekty w ramach współfinansowania inicjatyw społecznych mogą być zgłaszane wyłącznie przez podmioty, które zobowiązują się do realizacji części własnej. W głosowaniu nad wyborem projektów będą mogli wziąć wyłącznie mieszkańcy obszaru, na którym projekt będzie realizowany. Należy się spodziewać, że w zakresie projektów inwestycyjnych najbardziej zainteresowanymi podmiotami tym typem projektów będą: spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, kościoły i związki wyznaniowe oraz lokalne podmioty świadczące usługi z zakresu edukacji, kultury i sportu. W zakresie projektów nieinwestycyjnych głównym partnerem Miasta w realizacji projektów w ramach mechanizmu współfinansowania inicjatyw społecznych będą organizacje pozarządowe.

7.4. Wdrażanie

Działania rewitalizacyjne będą realizowane przez różne podmioty. W ramach „Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich, Poprzemysłowych i Powojсковych w Mieście Kielce” większą aktywnością będzie wykazywać się Miasto oraz jego jednostki organizacyjne, ale także większe podmioty, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, prywatne instytucje kultury, wyższe uczelnie lub jednostki administracji samorządowej województwa oraz administracji rządowej. Należy zakładać również projekty do LPR będą zgłaszane przez organizacje pozarządowe, których zasięg działalności obejmuje całe miasto. Wdrażanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie polegało zasadniczo na koordynacji planów oraz podejmowanych

działań przez wszystkich zainteresowanych uczestników procesu rewitalizacji oraz promocji tych działań. W skład struktury organizacyjnej procedur wdrażania działań rewitalizacyjnych wchodzi następujące podmioty:

- **Operator rewitalizacji**

Nadrzędnym zadaniem operatora rewitalizacji, zgodnie z założeniami przyjętymi w ramach programu opracowanego w 2004r., jest koordynacja procesu rewitalizacji wskazanych obszarów miejskich, powojkowych i przemysłowych na terenie miasta Kielce.

Grupę określaną jako operator rewitalizacji tworzą:

- Pełnomocnik Prezydenta do Spraw Rewitalizacji;
- Stały Zespół do Spraw Rewitalizacji;
- Interdyscyplinarne Zespoły do Spraw Rewitalizacji.

Pełnomocnik Prezydenta do spraw Rewitalizacji stoi na czele Stałego Zespołu do spraw Rewitalizacji i interdyscyplinarnych zespołów ds. rewitalizacji.

Stały Zespół Koordynacyjny do Spraw Rewitalizacji (rekomendowany) tworzy 5 specjalistów z dziedziny: zagospodarowania przestrzennego, architektury, ochrony środowiska, gospodarki, problematyki społecznej.

Interdyscyplinarne Zespoły Rewitalizacji (rekomendowane), powołuje Pełnomocnik na podstawie zarządzenia Prezydenta Miasta. Zespoły będą działać zadaniowo, to znaczy będą powoływane dla realizacji konkretnego zadania.

Organizacja pracy „**operatora rewitalizacji**” należy do zadań Pełnomocnika Prezydenta do spraw Rewitalizacji, który po powołaniu na stanowisko ma miesiąc na przedstawienie organizacji pracy Komisji do spraw Rewitalizacji.

- **Komórki/ podmioty wskazane do realizacji działań z zakresu rewitalizacji**

Podmioty te będą bezpośrednimi realizatorami projektów rewitalizacyjnych. Do ich zadań będzie należało przygotowanie projektów (planowanie), realizacja oraz monitorowanie projektów, którego wyniki będą przekazywane operatorowi rewitalizacji.

- **Rada Miasta, Prezydent, Komisja do Spraw Rewitalizacji Miasta Kielce, Lokalni Partnerzy na rzecz Rewitalizacji Miasta Kielce** -Organy te będą odpowiedzialne za nadzorowanie procesu monitorowania realizacji programu oraz będą pełnić funkcje opiniotwórcze.

Nabory projektów

Nabory projektów, które będą włączane do programu rewitalizacji, będą ważnymi elementami wdrażania programu. Zakłada się, że założenia programowe ujęte w Lokalnym Programie Rewitalizacji nie będą ulegać zasadniczym zmianom w okresie do 2020 r. Do założeń programowych zalicza się przede wszystkim granice obszarów włączonych do rewitalizacji oraz określone cele dla rewitalizacji poszczególnych obszarów. Jednocześnie przyjmuje się, że lista projektów, za pomocą których planowana jest realizacja celów w programach, będzie aktualizowana zgodnie z harmonogramem naborów projektów do włączenia.

Do podstawowych elementów naborów projektów należą:

- **Harmonogram naboru**
- **Ogłoszenie o naborze**
- **Procedura naboru**
- **Formularz zgłoszenia projektu**

7.5. Monitorowanie

Definicja monitoringu Lokalnego Programu Rewitalizacji, która będzie stosowana na potrzeby niniejszego opracowania to działania polegające na gromadzeniu i przetwarzaniu na potrzeby zarządzania programem informacji w zakresie rzeczowo-finansowego wykonania/ postępu realizacji projektów rewitalizacyjnych.

Monitoring LPR będzie prowadzony na poziomie:

- pojedynczego projektu oraz pakietu projektów zgromadzonych w ramach celów,
- wskaźników produktu oraz wskaźników rezultatu.

Produkt to materialny i mierzalny efekt podejmowanych działań w ramach projektu, np. droga, sieć kanalizacyjna, budynek, szkolenie, kampania społeczna. Wskaźniki produktu to wielkości, którymi można zmierzyć osiągnięty efekt, np. długość, liczba sztuk, powierzchnia.

Rezultaty to bezpośrednie materialne i niematerialne efekty powstania produktu, np. oszczędność czasu przejazdu, nowe przyłącza kanalizacyjne, udostępnienie budynku, osoby korzystające ze szkoleń. Wskaźniki rezultatu to wielkości, którymi można mierzyć osiągnięty efekt, np. zł/rok, liczba sztuk, liczba osób, itp. Rezultaty będą określane w wielkościach przybliżonych.

Wskaźniki produktu i rezultatu będą określane dla projektów zgłaszanych do programu rewitalizacji w raportach monitoringowych.

7.6. Ewaluacja

Definicja ewaluacji, która będzie stosowana na potrzeby Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojkowych w Mieście Kielce to ocena realizacji Programu pod względem skuteczności, efektywności, użyteczności i trwałości zaplanowanych i wdrażanych działań zgodnych z zapisanymi celami.

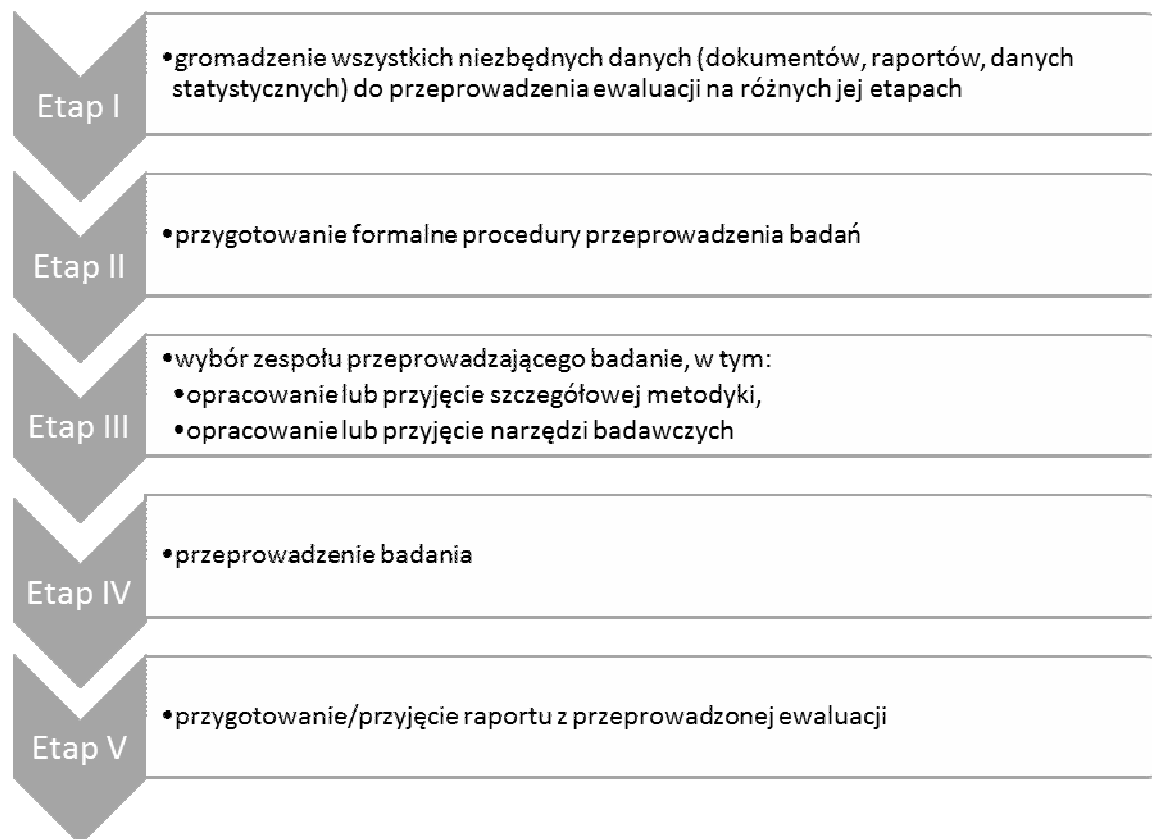
Należy zaznaczyć, że pełna ewaluacja będzie możliwa, jeśli okres programowania LPR dobiegnie końca, a większość projektów będzie zrealizowana oraz w sytuacji posiadania informacji monitoringowych. W innym przypadku raport ewaluacyjny będzie dostosowany do stanu realizacji projektów oraz zakresu zebranych danych.

Ewaluacja będzie przeprowadzana co trzy lata, przy czym:

- pierwsze badanie zostanie przeprowadzone w 2017 roku i będzie dotyczyć okresu 2014–2016,
- drugie badanie zostanie przeprowadzone w 2020 roku i będzie dotyczyć okresu 2014–2019.

Etapy ewaluacji

Przeprowadzenie ewaluacji będzie koordynowane przez operatora rewitalizacji. Do zadań jednostki będzie należało:

8. SYSTEM KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ, INFORMACJI I PROMOCJI

Wdrażanie zapisów Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojсковych w Mieście Kielce będzie mało skuteczne bez odpowiedniej promocji towarzyszącej realizacji postanowień zawartych w dokumencie. Mieszkańcy miasta oraz podmioty gospodarcze i organizacje pozarządowe działające w mieście lub związane interesami z miastem, szczególnie obszarami wskazanymi do rewitalizacji, będą obejmowani programem informacyjno-promocyjnym polegającym na przedstawianiu założeń LPR, postępów w jego realizacji oraz efektów wdrażania programu rewitalizacji. Podmiotem LPR są instytucje, które włączyły się w proces rewitalizacji, choćby poprzez zgłoszenie projektu do Lokalnego Programu Rewitalizacji. Należy zakładać, że podmioty zewnętrzne, podejmując decyzje inwestycyjne lub inne działania o charakterze rewitalizacyjnym, będą chciały uzgodnić swoje plany z założeniami LPR. Może to być niezbędne np. przy ubieganiu się o wsparcie ze środków publicznych. Zatem ważne jest budowanie kanałów informacji i promocji pomiędzy Magistratem i przynajmniej dwiema grupami odbiorców LPR: interesariuszami bezpośrednimi oraz odbiorcami, na których jakość życia i funkcjonowania w mieście, szczególnie na obszarach kryzysowych, ma wpływ. Ze strony operatora rewitalizacji odpowiedzialnego za wdrażanie systemu komunikacji społecznej, informacji i promocji oznacza to konieczność kontynuowania i rozwijania działań informacyjnych i promocyjnych. Promocja będzie niezbędna, aby pozyskać partnerów do realizacji aktualizowanego programu rewitalizacji, co przełoży się na efektywność wdrażanych zadań. Bardzo ważnym argumentem przemawiającym za koniecznością uruchomienia działań promocyjnych jest również fakt, iż projekty podejmowane przez miasto będą tylko elementami działalności prorozwojowej w Kielcach na obszarach zdegradowanych, można powiedzieć, że staną się swoistymi kołami zamachowymi rozwoju. Do tego procesu będą jednak musieli włączać się inwestorzy prywatni, którzy będą korzystać z efektów podejmowanych działań inwestycyjnych przez Miasto. Efekty te to na przykład podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej określonych przestrzeni. Przestrzenie te jednak muszą zostać należycie wyeksponowane w przekazach promocyjnych, aby zachęcić do inwestowania w wybranych obszarach Kielc.

8.1. Cele promocji i mierniki osiągnięcia celów informacyjno-promocyjnych

W odniesieniu do założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojсковych w Mieście Kielce należy zdefiniować następujące cele informacyjno-promocyjne:

- Budować jasny i czytelny przekaz odnośnie założeń LPR i sposobów włączenia się w działalność na rzecz rewitalizacji oraz ogólnie rozwoju miasta,
- Zachęcać podmioty zewnętrzne do realizacji projektów zgodnych z założeniami LPR,
- Zachęcać podmioty zewnętrzne do utrzymywania kontaktu i współpracy z operatorem rewitalizacji,

- Stworzyć wizerunek miasta, które świadomie podejmuje decyzje strategiczne, jest stabilne, przewidywalne i konsekwentne w działaniach na rzecz rewitalizacji i rozwoju.

8.2. Adresaci działań informacyjno-promocyjnych

Adresami informacji i promocji Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojkowych w Mieście Kielce będą następujące grupy:

- mieszkańcy,
- organizacje pozarządowe działające na terenie miasta,
- przedsiębiorcy i inwestorzy zewnętrzni,
- turyści,
- kościoły i związki wyznaniowe,
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe,
- wyższe uczelnie,
- inne podmioty zewnętrzne.

8.3. Rodzaje i środki informacji i promocji

Ze względu na specyfikę przedmiotu promocji, jakim jest program rewitalizacji oraz projekty rewitalizacyjne, wybrano następujące rodzaje promocji:

- public relations (propozycje systemu komunikacji społecznej);
- spotkania konsultacyjne, sympozja, konferencje;
- kampanie społeczne.

8.4. Uspołecznienie wdrażania programu rewitalizacji

Uspołecznienie wdrażania programu rewitalizacji w dużym zakresie pokrywa się z realizacją programu informowania i promowania działań, a także występuje podczas ewaluacji programu prowadzonej m.in. narzędziami badań społecznych. System uspołecznienia wdrażania programu rewitalizacji określa się mianem Lokalnego Partnerstwa na Rzecz Rewitalizacji. Na etapie wdrażania Programu rolę procedury uspołecznienia jest przede wszystkim informowanie oraz promowanie postaw aktywnego uczestniczenia w realizacji celów i projektów rewitalizacyjnych. Natomiast pozyskanie akceptacji społecznej dla podejmowanych działań nie jest tak ważne, jak na etapie planowania. W czasie opracowania założeń aktualizacji LPR przeprowadza się konsultacje społeczne zmierzające do uzyskania głosu opinii publicznej, propozycji zapisów oraz akceptacji zapisów LPR. Zmiany założeń odnośnie projektów nie podlegają konsultacjom społecznym rozumianym jako pozyskanie opinii na temat projektów. Oczywiście nie dotyczy to projektów, które mogą być realizowane w ramach budżetu obywatelskiego. Konsultacje społeczne na etapie aktualizacji i dokonywania zmian w LPR będą polegały na:

- Przeprowadzeniu spotkań konsultacyjnych;
- Przeprowadzeniu konsultacji na stronach internetowych Urzędu Miasta.

9. PRZEBIEG KONSULTACJI SPOŁECZNYCH AKTUALIZACJI PROGRAMU

Konsultacje społeczne aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojсковych w Mieście Kielce zostały przeprowadzone dwuetapowo oraz w dwóch formach. Pierwsze konsultacje zostały przeprowadzone po przeprowadzeniu wstępnej delimitacji obszarów do rewitalizacji. Projekt dokumentu, w ramach którego określono granice obszarów, został zaprezentowany podczas spotkań z zarządami spółdzielni mieszkaniowych funkcjonujących w Kielcach oraz podczas otwartych spotkań, w których wzięli udział mieszkańcy Kielce, w tym w szczególności mieszkańcy obszarów wskazanych do rewitalizacji, przedstawiciele instytucji administracji publicznej, przedsiębiorstw oraz organizacji pozarządowych i spółdzielni mieszkaniowych. 6 spotkań zostało zorganizowanych w dniach 28 i 29 listopada 2013r. w Urzędzie Miasta (3 spotkania), w budynku Kieleckiej Spółdzielni Mieszkaniowej, Świętokrzyskiej Spółdzielni Mieszkaniowej oraz w budynku MOSiR. Równoległe projekt dokumentu został zamieszczony na stronach internetowych Urzędu Miasta. Na tym etapie konsultacje społeczne zostały poświęcone wyjaśnieniu zasad wyboru obszarów do rewitalizacji. Uczestnicy konsultacji mogli wносить uwagi odnośnie granic tych obszarów oraz wskazywać potencjalne cele, jakie powinny być osiągnięte w ramach rewitalizacji na poszczególnych obszarach. Zgłoszone zostały postulaty poszerzenia granic miejskich obszarów rewitalizacji. Postulaty te jednak zostały odrzucone ze względu na niewystarczające przesłanki uzasadniające zmiany.

Druga tura konsultacji społecznych została przeprowadzona po opracowaniu projektu całego dokumentu oraz po opracowaniu Prognozy oddziaływania na środowisko. Na tym etapie konsultacje zostały przeprowadzone poprzez strony internetowe Urzędu Miasta oraz w ramach zorganizowanych trzech spotkań otwartych z mieszkańcami i instytucjami funkcjonującymi w Kielcach, w szczególności w obszarach wskazanych do rewitalizacji. Podczas spotkań, które odbyły się w dniach 26 i 27 lutego 2014r. w budynku Świętokrzyskiej Spółdzielni Mieszkaniowej (1 spotkanie) oraz w Domu Środowisk Twórczych (2 spotkania), zostały ponownie przedstawione granice obszarów rewitalizacji oraz założenia odnośnie celów rewitalizacji i typów przedsięwzięć, za pomocą których powinny być zdefiniowane cele osiągnięte. Uczestnicy konsultacji w ramach zorganizowanych spotkań wymieniali działania, które powinny być realizowane w obszarach. Instytucje, które mogą być potencjalnymi realizatorami przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zostały zachęczone do przygotowania pomysłów na projekty o charakterze społecznym. Podczas konsultacji nie wniesiono istotnych zmian do projektu dokumentu oraz Prognozy oddziaływania na środowisko.

---

10. SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

mapy obszarów przemysłowych niezakwalifikowanych do rewitalizacji jako całość:

ZAŁĄCZNIK NR 1

charakterystyka szczegółowa obszarów tworzących zespoły rewitalizacyjne:

ZAŁĄCZNIK NR 2

jakościowa ocena funkcjonalno-przestrzenna z podziałem na obszary analityczne do aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojaskowych w mieście Kielce na lata 2014 – 2020:

ZAŁĄCZNIK NR 3

karty projektów rewitalizacyjnych do aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojaskowych w mieście Kielce na lata 2014 – 2020:

ZAŁĄCZNIK NR 4

plan finansowy do aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych i powojaskowych w mieście Kielce na lata 2014 – 2020:

ZAŁĄCZNIK NR 5